

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
Wojewódzki Urząd Pracy
w Poznaniu

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie ewaluacyjne „Analiza postępów wdrażania Priorytetu VI PO KL”

RAPORT KOŃCOWY

Człowiek – najlepsza inwestycja

grudzień 2011 r.

*Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską
ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

**Badanie realizowane
na zlecenie:**

Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu
60-537 Poznań
ul. Kościelna 37
www.wup.poznan.pl

**Wykonawca
badania:**

BIOSTAT
www.biostat.com.pl

44-200 Rybnik
ul. Kościuszki 32/34C4
tel/fax. 32 422 17 07
biostat@biostat.com.pl

Zespół badawczy:

Rafał Piszczek – kierownik projektu
Andrzej Kempa
Ryszard Skrzypiec
Magdalena Szkarłat
Zdzisław Wolny

**Główni odbiorcy
badania:**

Instytucja Pośrednicząca PO KL
Instytucje Rynku Pracy
Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego
Starostwa powiatowe i urzędy gmin
Samorząd Województwa

**Termin realizacji
badania:**

październik - grudzień 2011 r.

Publikacja:

nakład: 50 szt.

Druk i oprawa:

BIOSTAT

egzemplarz bezpłatny

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Spis treści

1	SŁOWNICZEK SKRÓTÓW STOSOWANYCH W RAPORCIE.....	3
2	WPROWADZENIE.....	4
3	METODOLOGIA BADANIA	8
3.1	Szczegółowe zagadnienia badawcze	8
3.2	Kryteria ewaluacyjne.....	10
3.3	Metody i techniki badawcze	10
4	PODSTAWOWE INFORMACJE NA TEMAT STANU REALIZACJI PRIORYTETU VI PO KL W WIELKOPOLSCE	14
5	OCENA ADEKWATNOŚCI WSPARCIA DO POTRZEB BO	16
5.1	Ocena wybranych aspektów form wsparcia.....	16
5.2	Przyczyny rezygnacji z udziału w projekcie	21
5.3	Podsumowanie.....	22
6	OCENA ODDZIAŁYWANIA NA SYTUACJĘ SPOŁECZNO-ZAWODOWĄ BO	23
6.1	Sytuacja zawodowa BO przed rozpoczęciem udziału w projekcie.....	23
6.2	Obecna sytuacja zawodowa BO	26
6.3	Osoby pracujące – ocena wybranych parametrów sytuacji zawodowej.....	30
6.3.1	Zajmowane stanowisko pracy	30
6.3.2	Czas od znalezienia zatrudnienia	32
6.3.3	Warunki zatrudnienia	34
6.3.4	Pewność zatrudnienia	37
6.3.5	Zmiana zawodu i branży	37
6.3.6	Zmiana poziomu wynagrodzenia.....	43
6.3.7	Wykorzystywanie zdobytych umiejętności i wiedzy	44
6.4	Postrzeganie przez BO wpływu projektu na poprawę sytuacji zawodowej	46
6.5	Podsumowanie.....	50

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

7	PRZEDSIĘBIORSTWA UTWORZONE DZIĘKI JEDNORAZOWYM DOTACJOM W RAMACH PODDZIAŁANIA 6.1.3 ORAZ DZIAŁANIA 6.2 PO KL	53
7.1	Wysokość dotacji	53
7.2	Dotacja a decyzja o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej	54
7.3	Wykorzystanie dotacji na zakup środków trwałych.....	56
7.4	Zainteresowanie pożyczkami na uruchomienie działalności gospodarczej	57
7.5	Zatrudnianie pracowników w utworzonych przedsiębiorstwach.....	57
7.6	Wsparcie pomostowe	58
7.7	Trwałość działalności gospodarczej	59
7.8	Podsumowanie.....	62
8	OCENA TRAFNOŚCI KRYTERIÓW PRYZNAWANIA ŚRODKÓW NA PODJĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.....	62
8.1	Trafność obecnie stosowanych kryteriów	63
8.2	Identyfikacja kryteriów sprzyjających trwałości działalności gospodarczej.....	65
8.3	Modelowy zestaw kryteriów selekcji BO, chcących rozpocząć działalność gospodarczą w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL	68
8.4	Podsumowanie.....	69
9	REKOMENDACJE	70
10	SPIS RYSUNKÓW	72
11	SPIS TABEL	73

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

1 Słowniczek skrótów stosowanych w raporcie

B+R	Badania i rozwój
BDL	Bank Danych Lokalnych
BO	Beneficjent Ostateczny, uczestnik projektu
CATI	Computer Assisted Telephone Interviewing – Wywiady Telefoniczne Wspomagane Komputerowo
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	In-depth Interview – Indywidualny Wywiad Pogłębiony
IP PO KL	Instytucja Pośrednicząca PO KL – Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
SzOP PO KL	Szczegółowy Opis Priorytetów PO KL
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy

2 Wprowadzenie

Priorytet VI (*Rynek pracy otwarty dla wszystkich*) obejmuje działania związane z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Pomoc kierowana jest m.in. do osób młodych (do dwudziestego piątego roku życia), kobiet (w tym zwłaszcza matek samotnie wychowujących dzieci), osób starszych (po czterdziestym piątym roku życia), niepełnosprawnych oraz osób długotrwale bezrobotnych, których reintegracja z rynkiem pracy jest z reguły najbardziej czasochłonna i wymaga zastosowania różnorodnych instrumentów aktywizacyjnych. W ramach Priorytetu VI znajdują się również działania prowadzące do zmniejszenia bezrobocia ukrytego, dotyczącego najbardziej mieszkańców obszarów wiejskich, w tym zwłaszcza miejscowości popegeerowskich. Pomoc skoncentrowana jest na podnoszeniu zdolności do zatrudnienia m.in. poprzez zwiększenie dostępności usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, które odgrywają kluczową rolę w początkowym okresie pozostawania bez zatrudnienia. Ważnym elementem wsparcia są również działania na rzecz dalszego doskonalenia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych w formie szkoleń, praktyk i kursów oraz możliwości zdobycia doświadczeń zawodowych w miejscu pracy. W ramach Priorytetu VI duży nacisk kładzie się także na rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia (m.in. doradztwo, szkolenia oraz usługi finansowo-prawne adresowane do osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą), jak również na podniesienie jakości usług świadczonych przez instytucje rynku pracy.¹

W zakresie przedmiotowym niniejszego badania znajdują się trzy Działania/Poddziałania w ramach Priorytetu VI PO KL:

- **Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy.** W ramach tego Poddziałania udziela się wsparcia osobom poszukującym pracy za pomocą następujących form: a) pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe, b) staże/praktyki zawodowe, c) szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, d) subsydiowanie zatrudnienia.²
- **Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych (projekty systemowe Powiatowych Urzędów Pracy).** W ramach tego Poddziałania udziela się wsparcia osobom bezrobotnym za pomocą następujących form: a) szkoleń, b) staży, c) przygotowania zawodowego dorosłych, d) prac interwencyjnych, e) przyznania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanego z podjęciem działalności gospodarczej, f) doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy.³
- **Działanie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia.** W ramach tego działania udziela się wsparcia osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą (w tym na założenie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej) poprzez zastosowanie następujących instrumentów: a) doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej; b) przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości (w tym w formie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej), do wysokości stanowiącej równowartość

¹ Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich, [w:] Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013, Warszawa 2010, s. 174

² Ibidem, s.181

³ Ibidem, s. 187

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

40 000,00 PLN (lub 20 000,00 PLN na osobę w przypadku spółdzielni lub spółdzielni socjalnej); c) wsparcie pomostowe w okresie do 6/ do 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej, obejmujące finansowe wsparcie pomostowe wypłacane miesięcznie w kwocie nie większej niż równowartość minimalnego wynagrodzenia obowiązującego na dzień wypłacenia dotacji, połączone z doradztwem oraz pomocą w efektywnym wykorzystaniu dotacji (wyłącznie dla osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą w ramach danego projektu).⁴

Główne cele niniejszego badania to:

1. Ocena adekwatności wsparcia udzielanego w ramach projektów realizowanych w województwie wielkopolskim w ramach Poddziałania 6.1.1, 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL do potrzeb Beneficjentów Ostatecznych oraz regionalnego rynku pracy.
2. Ocena oddziaływania interwencji podejmowanych w ramach Poddziałania 6.1.1, 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL na sytuację społeczno-zawodową BO, w tym ocena jakości miejsc pracy osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1, 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL z terenu województwa wielkopolskiego.
3. Ocena trafności kryteriów selekcji uczestników projektów realizowanych w województwie wielkopolskim w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, którym zostaną/ zostały przyznane środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, pod kątem wyboru osób, których planowana działalność gospodarcza ma największe szanse na utrzymanie się na rynku.

Wyniki ewaluacji służąć mają udoskonaleniu interwencji oraz lepszemu dostosowaniu realizacji Działania/Poddziałania Priorytetu VI komponentu regionalnego PO KL do potrzeb BO i regionalnego rynku pracy w województwie wielkopolskim. W konsekwencji wdrażanie komponentu regionalnego PO KL przyczyni się do podniesienia poziomu życia mieszkańców regionu.

Badanie zostało zrealizowane w listopadzie i grudniu 2011 roku. Zastosowano następujące metody i techniki badawcze: analiza danych zastanych, wywiady ankietowe na próbie 1004 BO projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, wywiady pogłębione wśród przedstawicieli BO, którzy zlikwidowali działalność gospodarczą po roku działania oraz BO, którzy utrzymali działalność przez okres czasu dłuższy niż 1 rok, beneficjentów oraz przedstawicieli instytucji rynku pracy (na łącznej próbie 20 respondentów) oraz panel ekspertów w dwu postaciach: realnej i wirtualnej.

Wyniki badania:

Przeprowadzone badanie ewaluacyjne pozwala stwierdzić, że wsparcie udzielane przez Beneficjentów w ramach Priorytetu VI PO KL w znacznym stopniu odpowiada na potrzeby uczestników (BO). Potwierdzeniem tego jest znaczna skuteczność zrealizowanych działań – ponad 70% badanych BO stwierdziło, że dzięki udziałowi w projekcie poprawiła się ich sytuacja społeczno-zawodowa, choć zmiana nie objęła wszystkich aspektów w równym stopniu. Trzeba jednak zaznaczyć, że skuteczność ocenianych tu Poddziałania i Działania jest zróżnicowana.

⁴ Ibidem, s. 192

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Niezwykle ważnym komponentem realizacji Priorytetu VI PO KL są bezzwrotne dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej. Wyniki badania potwierdzają wysoką efektywność tego mechanizmu, choć zróżnicowanie wysokości dotacji wydaje się wpływać na osiąganie efektów mnożnikowych (np. w zakresie zatrudniania pracowników).

Na podstawie przeprowadzonego badania ewaluacyjnego można zatem stwierdzić, że realizacja Priorytetu VI w Województwie Wielkopolskim odpowiada następującym kryteriom:

- **Oddziaływanie** – realizacja celów w ramach Poddziałów 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL w wysokim stopniu przyczynia się do zmiany sytuacji społeczno-zawodowej BO w województwie wielkopolskim. Jednakże stopień ten jest zróżnicowanym z uwagi na realizowane Działanie/Poddziały, grupę społeczną, do której jest adresowane oraz podregion, w którym projekty były realizowane. O wysokim stopniu oddziaływania świadczy odsetek osób potwierdzających, że udział w projekcie wpłynął na zmianę ich sytuacji społeczno-zawodowej. Wskaźnik jest najwyższy dla Działania 6.2, a najniższy dla Poddziału 6.1.1.
- **Adekwatność** – projekty realizowane w ramach Poddziałów 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL zasadniczo odpowiadają potrzebom BO oraz w dużym stopniu sytuacji na wielkopolskim rynku pracy. Choć – odwołując się do takich wskaźników, jak zmiana pozycji społeczno-zawodowej, zatrudnialność, podejmowanie działalności gospodarczej oraz innych - możemy wskazać grupy BO (osoby do 25 roku życia, kobiety powracające na rynek pracy, mieszkańcy aglomeracji), które w większym stopniu skorzystały z udziału w programie oraz takie, dla których ta oferta jest dostosowana w mniejszym stopniu (mieszkańcy niektórych podregionów, w szczególności pilskiego, konińskiego, osoby w wieku powyżej 50 lat).
- **Trafność** – stosowane przez Beneficjentów zasady selekcji uczestników (BO) projektów, którym zostały przyznane środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w ramach Poddziału 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, tylko po części uwzględniają szanse utrzymania się ich na wielkopolskim rynku pracy. Wyniki badania pozwalają upatrywać przyczyn takiej sytuacji po stronie zbyt niskiego poziomu stosowania kryteriów o charakterze rynkowych i psychospołecznych.

W celu podniesienia stopnia realizacji tego ostatniego kryterium na podstawie badania opracowano **Modelowy zestaw kryteriów**, który prezentujemy poniżej:

1. Zaangażowanie w przedsięwzięcie (determinacja, nastawienie na sukces).
2. Predyspozycje do prowadzenia działalności gospodarczej.
3. Biznesplan zawierający:
 - badanie celowości rynkowej,
 - plan finansowy,
 - analiza wrażliwości,
 - plan organizacyjny,
 - adekwatność wielkości planowanego zatrudnienia,
 - plany rozwojowe (wdrażanie innowacji, tworzenie nowych miejsc pracy, doskonalenie),
 - badanie otoczenia (nie tylko w wymiarze rynkowym).

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

4. Gotowość wniesienia wkładu własnego:

- wkład know-how,
- wkład finansowy,
- wkład rzeczowy.

5. Dyspozycyjność (mobilność).

Rekomendacje

- Słabsza kondycja rynków pracy w podregionach pilskim i konińskim. W szczególności niższy niż w pozostałych podregionach jest tam odsetek BO, którzy w momencie badania deklarowali świadczenie pracy, a wśród niepracujących BO więcej niż w pozostałych podregionach jest osób bezrobotnych. *Rekomendacja: zapewnienie zrównoważonego rozwoju całego województwa pod względem siły podregionalnych rynków pracy.*
- Ograniczone stosowanie przez Beneficjentów przy ocenie wniosków kryteriów rynkowych i psycho-społecznych. Zgromadzone obserwacje wskazują na większą potrzebę modyfikacji kryteriów selekcji BO w odniesieniu do projektów konkursowych. *Rekomendacja: rozbudowa zestawu kryteriów z wykorzystaniem Modelowego zestawu kryteriów podczas opracowywania zasad przyznawania dofinansowania w kolejnej perspektywie finansowej/kolejnych latach finansowania PO KL ze szczególnym uwzględnieniem projektów konkursowych.*
- Ograniczone znaczenie działań realizowanych w ramach priorytetu VI PO KL dla kategorii wiekowej 50+ - jedynie 24,4% BO z tej kategorii deklaruje pracę zarobkową, a poprawę sytuacji zawodowej tylko 35,4%. *Rekomendacja: Dalsze działania na rzecz podnoszenia aktywności zawodowej grupy 50+.*
- Niższa ocena poradnictwa w zakresie prowadzenia firmy wyrażona przez BO projektów z Działania 6.2. Może to wynikać z większych oczekiwań BO projektów konkursowych, jednak może też świadczyć o niższym przygotowaniu beneficjentów projektów konkursowych do świadczenia tego typu wsparcia. *Rekomendacja: Wdrożenie działań na rzecz podniesienia poziomu poradnictwa w zakresie prowadzenia firmy w projektach konkursowych.*

3 Metodologia badania

3.1 Szczegółowe zagadnienia badawcze

Dla osiągnięcia celów badania sformułowano i rozważano następujące zagadnienia badawcze:

1. Czy udział w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL przyczynił się do zmiany sytuacji społeczno-zawodowej⁵ BO? Jeśli tak, to w jakim stopniu/ zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
2. Czy udział w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL przyczynił się do zmiany sytuacji społeczno-zawodowej BO? Jeśli tak, to w jakim stopniu/ zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
3. Czy udział w projektach realizowanych w ramach Działania 6.2 PO KL przyczynił się do zmiany sytuacji społeczno-zawodowej BO? Jeśli tak, to w jakim zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
4. Czy udział w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL przyczynił się do zmiany zawodu/pozycji zawodowej BO, którzy ukończyli ścieżkę wsparcia ww. Poddziałania/Działania? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego?
5. W jakich branżach/zawodach oraz na jakich stanowiskach BO Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL najczęściej znajdowali zatrudnienie (z wyszczególnieniem osób, które otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej)?
6. Jakie czynniki warunkują zmianę sytuacji zawodowej BO rozumianą jako: podjęcie zatrudnienia lub rozpoczęcie działalności gospodarczej?
7. Czy umiejętności i kwalifikacje nabyte dzięki uczestnictwu w projektach w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL były przydatne w zmianie sytuacji zawodowej BO rozumianej jako: podjęcie zatrudnienia lub rozpoczęcie działalności gospodarczej? Jeśli tak, to w jakim stopniu/zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
8. Czy formy wsparcia wykorzystywane przez Beneficjentów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL są adekwatne pod kątem jakości i czasu trwania wsparcia do potrzeb BO, zwłaszcza należących do następujących grup: osób do 25 r. ż., osób po 50 r. ż., osób niepełnosprawnych, osób długotrwale bezrobotnych, kobiet powracających na rynek pracy, osób zamieszkałych na terenach wiejskich (zgodnie z definicją GUS)? Jeśli tak, to w jakim stopniu/zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
9. Jakie są warunki zatrudnienia BO projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL (z wyjątkiem osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej), tj.: forma zatrudnienia, wymiar czasu pracy, system pracy, możliwości rozwoju zawodowego, branża, grupa zawodowa, stanowisko pracy, wynagrodzenie?

⁵ Zmiana sytuacji społeczno-zawodowej - dla potrzeb badania termin ten rozumiany jest jako podjęcie zatrudnienia bądź samozatrudnienia, a także zmianę statusu społecznego, tj. umiejscowienie w hierarchii struktury społecznej pod względem zajmowanego stanowiska, warunków materialno-bytowych itp.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

10. Jaka jest efektywność zatrudnieniowa projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL, a jaka 6.1.3 PO KL (z wyjątkiem osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej)? Czy forma wsparcia ma wpływ na efektywność zatrudnieniową?
11. Jakie są przyczyny rezygnacji z udziału w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL?
12. Po jakim czasie od zakończenia wsparcia w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL (z wyjątkiem osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej) BO uzyskują zatrudnienie? W ramach którego z Poddziałania okres ten jest krótszy? Jakie czynniki wpływają na czas niezbędny do uzyskania zatrudnienia?
13. Czy osoby, które uzyskały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL zatrudniły pracowników? Jeśli tak, to ilu, jeśli nie, to dlaczego?
14. Czy rodzaj formy wsparcia, tj. bezzwrotna dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wpłynął na decyzję BO o podjęciu działalności gospodarczej? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego?
15. Czy brak dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub wsparcia pomostowego uniemożliwiłby rozpoczęcie lub prowadzenie działalności gospodarczej przez BO? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego?
16. Czy BO, którzy uczestniczyli w projektach realizowanych w ramach Działania 6.2 PO KL, a nie uzyskali dofinansowania na rozpoczęcie działalności, rozpoczęli działalność gospodarczą? Jeśli tak, to jaki jest to procent osób? Jeśli nie, to dlaczego?
17. Czy wysokość dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL i Działania 6.2 PO KL była wystarczająca dla rozpoczęcia działalności gospodarczej? Jeśli nie, to jaki procent środków własnych BO (z własnej inicjatywy) musieli dodatkowo zainwestować (poza ewentualnie wymaganym przez Beneficjenta w regulaminie projektu wkładem własnym w ramach Działania 6.2 PO KL)?
18. Czy BO projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL podjęliby decyzję o udziale w projekcie umożliwiającym otrzymanie wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej w formie pożyczek udzielonych na preferencyjnych zasadach? Jeśli nie, to dlaczego?
19. Jaki procent dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, udzielonej w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL, a jaki w ramach Działania 6.2 PO KL został wykorzystany na wydatki dotyczące środków trwałych?
20. Czy BO Działania 6.2 PO KL korzystali ze wsparcia pomostowego? Jeśli tak, to w jakim stopniu i zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
21. Na jakie wydatki BO Działania 6.2 PO KL przeznaczili środki uzyskane w ramach wsparcia pomostowego?
22. Czy otrzymane wsparcie pomostowe przyczyniło się do utrzymania działalności gospodarczej? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego?

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

23. Jakie czynniki wpływają na utrzymanie działalności gospodarczej utworzonej z dotacji z Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL (w podziale na podmioty gospodarcze funkcjonujące min. 1 rok oraz ponad 1 rok)? Które z tych czynników są najistotniejsze (ranking czynników) i dlaczego?
24. Czy różna wysokość dotacji przyznawana w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL i Działania 6.2 PO KL różnicuje trwałość podjętej działalności gospodarczej na wielkopolskim rynku pracy (w podziale na podmioty gospodarcze funkcjonujące min. 1 rok oraz ponad 1 rok)? Jeśli tak, to w jakim stopniu? Jeśli nie, to dlaczego?
25. Jakimi regułami/kryteriami kierują się Beneficjenci w selekcji uczestników (BO) projektów, którym zostaną przyznane środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w ramach Działania 6.2 PO KL?
26. Jakimi regułami/kryteriami kierują się Beneficjenci w selekcji uczestników (BO) projektów, którym zostaną przyznane środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej Poddziałania 6.1.3 PO KL?
27. Czy stosowane kryteria selekcji uczestników (BO) projektów, którym zostaną przyznane środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 6.1.3 oraz Działania 6.2 PO KL, są trafne i pozwalają na przyznanie BO dotacji na założenie działalności, która ma największe szanse utrzymania się na rynku?

3.2 Kryteria ewaluacyjne

Analizy zostały zrealizowane w odniesieniu do następujących kryteriów:

- **Oddziaływanie** – kryterium to pozwoli ocenić, w jakim stopniu realizacja celów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL przyczynia się do zmiany sytuacji społeczno-zawodowej BO w województwie wielkopolskim.
- **Adekwatność** – kryterium to pozwoli określić, czy projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL odpowiadają potrzebom BO oraz sytuacji na wielkopolskim rynku pracy.
- **Trafność** – kryterium to pozwoli ocenić trafność zasad selekcji uczestników (BO) projektów, którym zostały przyznane środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, w odniesieniu do szans utrzymania się ich na wielkopolskim rynku pracy.

3.3 Metody i techniki badawcze

W badaniu zostały wykorzystane następujące metody i techniki badawcze:

(1) Analiza danych zastanych (Desk Research)

- Dane pochodzące ze statystyk publicznych (m.in. GUS),

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

- Wyniki badań dotyczących rozwoju zasobów ludzkich:
 - *Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL. Osoby, które ukończyły udział w projektach w 2009 roku*
 - *Ocena jakości projektów systemowych realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL,*
- Dane wygenerowane z bazy PEFS,
- Dane dotyczące kryteriów selekcji uczestników (BO) projektów, którzy ubiegają się o przyznanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL (w tym: regulaminy wewnętrzne beneficjentów),
- Dane dotyczące wdrażania komponentu regionalnego PO KL⁶.

(2) Wywiady ankietowe wśród BO projektów Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, realizowane techniką CATI

Badanie zostało zrealizowane wśród beneficjentów ostatecznych Priorytetu VI PO KL. Populację badania stanowiły dwie podgrupy beneficjentów ostatecznych: (1) BO Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, którzy zakończyli udział w projekcie w okresie od 30.06.2010 r. do 31.03.2011 r. oraz (2) BO Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, którzy przerwali udział w projekcie w okresie od 30.06.2010 r. do 31.03.2011 r.

Dla tak określonej populacji wylosowana została próba **1004 respondentów**, zgodnie z następującą strukturą:

- 385 respondentów spośród uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL⁷,
- 391 respondentów spośród uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL⁸,
- 228 respondentów spośród uczestników projektów realizowanych w ramach Działania 6.2 PO KL.

Dobór próby miał charakter losowy. Zapewniona została obecność przedstawicieli wszystkich subregionów województwa wielkopolskiego w stopniu umożliwiającym dokonanie analiz i prezentacji danych w podziale na poszczególne subregiony.

(3) Wywiady pogłębione wśród przedstawicieli BO, którzy zlikwidowali działalność gospodarczą po roku działania oraz BO, którzy utrzymali działalność przez okres czasu dłuższy niż 1 rok, beneficjentów oraz przedstawicieli instytucji rynku pracy

⁶ Wykorzystano dane aktualne na moment podpisania umowy z Wykonawcą, tj. 25.10.2011 r.

⁷ Minimalna wielkość próby badawczej założona dla badania stanowiła 384 respondentów.

⁸ Minimalna wielkość próby badawczej założona dla badania wynosiła 370 respondentów.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

- 1) BO, którzy otrzymali środki na działalność gospodarczą w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL (8 osób) oraz Działania 6.2 PO KL (4 osoby) – razem 12 osób.

Respondenci reprezentowali 6 podregionów województwa wielkopolskiego: miasto Poznań, poznański, pilski, leszczyński, koniński, kaliski. W ramach każdego obszaru wsparcia (Poddziałanie 6.1.3 PO KL oraz Działanie 6.2 PO KL) reprezentowani byli zarówno respondenci, którzy zakończyli działalność po upływie 1 roku od jej założenia oraz respondenci, którzy utrzymali działalność przez okres dłuższy niż 1 rok. W badaniu byli reprezentowani przedstawiciele obu płci. Respondenci reprezentowali różne kategorie wiekowe.

- 2) Beneficjenci projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL, beneficjenci projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL (w tym przedstawiciele instytucji rynku pracy) i beneficjenci Działania 6.2 PO KL – razem 8 osób.

W badaniu wzięło udział 2 przedstawiciele beneficjentów projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL, 4 przedstawiciele beneficjentów systemowych projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL, w tym instytucji rynku pracy (powiatowe urzędy pracy) oraz 2 przedstawiciele beneficjentów projektów realizowanych w ramach Działania 6.2 PO KL. Reprezentowane były wszystkie podregiony województwa wielkopolskiego.

(4) Panel ekspertów (realny i wirtualny)

Panel ekspertów zrealizowany został w formach:

- 1) realnej, odbył się w dniu 16 listopada 2011 r. w Poznaniu. W panelu wzięło udział 4 zaproszonych ekspertów: dwóch naukowców zajmujących się problematyką rynku pracy oraz przedsiębiorczości, przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu - członek komisji oceny projektów z zakresu przedsiębiorczości w ramach Priorytetu I Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 (WRPO) oraz przedstawiciel Wydziału Promocji Gospodarczej Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej Poznaniu;
- 2) wirtualnej, odbył się w dniach 30 listopada – 2 grudnia 2011 r. z wykorzystaniem ankiety opracowanej na podstawie analizy wyników panelu realnego, CATI oraz IDI. W badaniu wzięło udział 8 respondentów, w tym 3 uczestników panelu ekspertów zorganizowanego w dniu 16 listopada w Poznaniu.

Głównym celem realizowanego panelu było wypracowanie modelowego zestawu kryteriów selekcji BO, chcących rozpocząć działalność gospodarczą w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, pod kątem szans na utrzymanie się na rynku przez okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Panel ekspertów odbył się po przeprowadzeniu analiz w ramach Desk Research dokumentów określających wymagania względem BO, chcących rozpocząć działalność gospodarczą w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL. Przeanalizowane zostały w szczególności regulaminy wewnętrzne beneficjentów, w tym wszystkich powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim. Wyniki analiz zostały zaprezentowane ekspertom uczestniczącym w panelu, wraz ze wstępnymi wynikami badań empirycznych, jako punkt wyjścia dla dyskusji, celem porównania obecnie stosowanych rozwiązań z wiedzą i doświadczeniem ekspertów. Wyniki panelu stanowią podstawę dla

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

opracowania modelowego zestawu kryteriów, umożliwiającego trafny wybór osób, które otrzymają dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

4 Podstawowe informacje na temat stanu realizacji Priorytetu VI PO KL w Wielkopolsce

Niniejszy rozdział ma za zadanie w syntetyczny sposób nakreślić skalę realizacji projektów w ramach Priorytetu VI PO KL w Wielkopolsce. Prezentowane dane mają charakter wprowadzający, a ich zadaniem jest nakreślić tło dla prezentowanych w dalszej części wyników badań zasadniczych.

Do połowy roku 2011 w projektach realizowanych w ramach Priorytetu VI PO KL w Wielkopolsce zakończyły udział 41 504 osoby, co stanowi 57% ogólnej liczby BO, planowanej do realizacji w bieżącym okresie programowania. 8 415 BO otrzymało w ramach udziału w projekcie dofinansowanie na założenie działalności gospodarczej. Szczegółowy poziom realizacji wskaźników obrazujących postęp wdrażania Priorytetu VI PO KL obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Stan wdrażania Priorytetu VI PO KL w Wielkopolsce⁹

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Wartość osiągnięta do I połowy 2011 r.			Stopień realizacji wskaźnika
		K	M	Ogółem	
Liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu	72 885	24 681	16 823	41 504	56,94%
- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata	20 067	10 775	6 222	16 997	84,70%
- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata zamieszkujących obszary wiejskie	6 501	6 046	3 156	9 202	141,55%
- w tym liczba osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	33 325	18 199	11 122	29 321	87,98%
a) w tym liczba osób niepełnosprawnych	2 495	1 024	740	1 764	70,70%
b) w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych	8 287	7 021	3184	10 205	123,14%
c) w tym liczba osób z terenów wiejskich	13 424	12 001	7373	19 374	144,32%
- w tym liczba osób w wieku 50-64 lata	11 652	2 041	1754	3795	32,57%
- w tym liczba osób, które zostały objęte Indywidualnym Planem Działania	18 130	1 836	1507	3343	18,44%
Liczba osób bezrobotnych, które otrzymały wsparcie w ramach projektu w okresie pierwszych 100 dni od dnia zarejestrowania w urzędzie pracy w grupie osób młodych (15-24 lata)	Nie określono	5 255	2 891	8 146	Nie dotyczy
Liczba osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej	7 747	3 228	5 187	8 415	108,62%
w ramach Działania 6.1	5 165	2 927	4 901	7 828	151,56%
w ramach Działania 6.2	2 582	301	286	587	22,73%

⁹ Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 za I półrocze 2011 r., załącznik nr 3 (<http://www.efs.wup.poznan.pl/programy/po-kl/publikacje/>)

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
 w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Wartość osiągnięta do I połowy 2011 r.			Stopień realizacji wskaźnika
		K	M	Ogółem	
- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata	2 007	568	1 024	1 592	79,32%
<i>w ramach Działania 6.1</i>	1 338	494	961	1 455	108,74%
<i>w ramach Działania 6.2</i>	669	74	63	137	20,48%
- w tym liczba osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	3 333	1 994	3 332	5 326	159,80%
<i>w ramach Działania 6.1</i>	2 222	1 870	3 205	5 075	228,40%
<i>w ramach Działania 6.2</i>	1 111	124	127	251	22,59%
a) w tym liczba osób niepełnosprawnych	249	66	79	145	58,23%
<i>w ramach Działania 6.1</i>	166	62	66	128	77,11%
<i>w ramach Działania 6.2</i>	83	4	13	17	20,48%
b) w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych	829	719	907	1 626	196,14%
<i>w ramach Działania 6.1</i>	553	689	876	1 565	283,00%
<i>w ramach Działania 6.2</i>	276	30	31	61	22,10%
c) w tym liczba osób z terenów wiejskich	1 342	1 286	2 416	3 702	275,86%
<i>w ramach Działania 6.1</i>	895	1 185	2 292	3 477	388,49%
<i>w ramach Działania 6.2</i>	447	101	124	225	50,34%
- w tym liczba osób w wieku 50-64 lata	816	167	368	535	65,56%
<i>w ramach Działania 6.1</i>	544	154	351	505	92,83%
<i>w ramach Działania 6.2</i>	272	13	17	30	11,03%

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

5 Ocena adekwatności wsparcia do potrzeb BO

W zakresie analizy adekwatności wsparcia udzielanego w ramach projektów realizowanych w województwie wielkopolskim w ramach Poddziałania 6.1.1, 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL do potrzeb BO oraz regionalnego rynku pracy rozważano następujące pytania:

- Czy formy wsparcia wykorzystywane przez Beneficjentów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL są adekwatne pod kątem jakości i czasu trwania wsparcia do potrzeb BO, zwłaszcza należących do następujących grup: osób do 25 r. ż., osób po 50 r. ż., osób niepełnosprawnych, osób długotrwale bezrobotnych, kobiet powracających na rynek pracy, osób zamieszkałych na terenach wiejskich (zgodnie z definicją GUS)? Jeśli tak, to w jakim stopniu/zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
- Jakie są przyczyny rezygnacji z udziału w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL?

5.1 Ocena wybranych aspektów form wsparcia

Na podstawie wypowiedzi BO można ocenić, że **wszystkie formy wsparcia wykorzystywane przez Beneficjentów w ramach Priorytetu VI PO KL w znacznym stopniu odpowiadały na potrzeby uczestników**. Na pytanie „Czy udzielone wsparcie odpowiadało na Pani/Pana potrzeby?” odsetek negatywnych wypowiedzi w żadnym z przypadków nie przekracza 7%. W szczególności, żaden z badanych uczestników nie wyraził negatywnej oceny na temat wsparcia w postaci przygotowania zawodowego w miejscu pracy, przyznania środków finansowych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, pokrycia kosztów udziału w projekcie czy wsparcia pomostowego. Szczegółowe dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 2. Ocena adekwatności poszczególnych form wsparcia do potrzeb BO.

Ocena:	Odsetek BO objętych wsparciem	Czy udzielone wsparcie odpowiadało na potrzeby BO?				
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Otrzymane wsparcie:						
Udział w kursie/szkoleniu/warsztatach	57,90%	66,00%	27,20%	4,90%	1,90%	-
Staż/praktyka	35,90%	57,80%	39,40%	2,20%	0,60%	-
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	15,80%	50,70%	49,30%	-	-	-
Środki finansowe na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej	13,70%	31,70%	68,30%	-	-	-
Pokrycie kosztów udziału w projekcie	13,30%	59,30%	36,60%	-	-	4,10%
W formie wsparcia pomostowego	8,90%	26,80%	73,20%	-	-	-
Pomoc psychologa	5,50%	62,70%	37,30%	-	-	-
Porady na temat odpowiednich zawodów i przydatnych szkoleń	3,60%	30,30%	39,40%	6,10%	-	24,20%

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Ocena:	Odsetek BO objętych wsparciem	Czy udzielone wsparcie odpowiadało na potrzeby BO?				
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Otrzymane wsparcie:						
Usługi pośrednictwa pracy	2,30%	14,30%	85,70%	-	-	-
Zwrot kosztów podróży na szkolenia/staż	0,50%	80,00%	20,00%	-	-	-
Indywidualny Plan Działania/Rozwoju	0,20%	-	50,00%	-	-	50,00%
Subsydiowane zatrudnienie	0,10%	100,00%	-	-	-	-

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Oceny dokonywali wyłącznie BO, którzy skorzystali z danego rodzaju wsparcia.

Porady na temat odpowiednich zawodów, szkoleń wyżej ocenili mężczyźni (77% ocen pozytywnych) niż kobiety (66%). Również z udziału w kursach zawodowych mężczyźni byli bardziej zadowoleni. Kobiety częściej wyrażały zadowolenie ze staży i praktyk (41,3% ocen pozytywnych, podczas gdy mężczyźni 34,6%).

Również w odniesieniu do poszczególnych rodzajów kursów, szkoleń i warsztatów BO wypowiadali się bardzo pozytywnie. W szczególności kursy komputerowe i kursy językowe otrzymały wyłącznie pozytywne opinie (wsparcie „raczej/zdecydowanie odpowiadające na potrzeby”). Stosunkowo najwięcej zastrzeżeń (11,3% uczestników oceniających, że ten rodzaj wsparcia „raczej nie odpowiadał na potrzeby”) odnotowano w przypadku **szkoleń z zakresu prowadzenia firmy**. Dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 3. Odsetek BO uczestniczących w poszczególnych kursach wraz z oceną udzielonego wsparcia pod kątem potrzeb.

Ocena:	Odsetek BO objętych wsparciem	Czy udzielone wsparcie odpowiadało na potrzeby BO?				
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Otrzymane wsparcie:						
Szkolenia lub porady jak szukać pracy	23,20%	49,10%	49,50%	0,90%	0,50%	-
Kurs zawodowy	20,90%	68,40%	29,50%	2,10%	-	-
Porady lub szkolenia dotyczące prowadzenia firmy	12,50%	21,80%	59,10%	11,30%	-	7,80%
Kurs komputerowy	8,90%	81,70%	18,30%	-	-	-
Kurs językowy	1,50%	71,40%	28,60%	-	-	-

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Oceny dokonywali wyłącznie BO, którzy skorzystali z danego rodzaju wsparcia.

Wysokie oceny zadowolenia BO z kursów i szkoleń wynikają z wysokiego poziomu zajęć oraz dobrej organizacji. W opinii 98,6% BO zajęcia były prowadzone w zdecydowanie bądź raczej dobrych warunkach. 93,0% BO uważa, iż materiały szkoleniowe były dobrej jakości. Zdaniem 94,4% wszystkim ważnym tematom poświęcono wystarczająco dużo czasu. Według BO osoby prowadzące zajęcia były

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

kompetentne i odpowiednio przygotowane (takie stanowisko zajęło 98,3% BO). 97,7 % BO deklaruje, iż liczba osób w grupie była odpowiednia, a 93,3%, że dojazd na miejsce szkolenia nie był kłopotliwy ani czasochłonny. Wskazania uczestników sugerują, że niedogodnością mogły być natomiast godziny odbywania zajęć, kolidujące z innymi zajęciami i obowiązkami¹⁰.

Tabela 4. Opinia BO na temat wybranych aspektów realizowanych szkoleń/kursów/warsztatów.

Ocena:	Czy opinie są słuszne?				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Opinie:					
Zajęcia prowadzono w dobrych warunkach lokalowych	54,1%	44,5%	0,6%	0,2%	0,6%
Materiały szkoleniowe były niskiej jakości	0,4%	6,0%	52,0%	41,0%	0,6%
Wszystkim ważnym tematom poświęcono wystarczająco dużo czasu	45,7%	48,7%	4,7%	0,2%	0,7%
Osoby prowadzące zajęcia były kompetentne i odpowiednio przygotowane	62,4%	35,9%	0,6%	-	1,1%
Liczba osób w grupie była odpowiednia	44,9%	52,8%	0,6%	0,2%	1,5%
Uczestnicy szkolenia byli na różnych poziomach zaawansowania co utrudniało naukę	2,4%	10,7%	62,9%	19,7%	4,3%
Dojazd na miejsce szkolenia był kłopotliwy i czasochłonny	1,1%	3,0%	65,9%	27,4%	2,6%
Godziny zajęć nie kolidowały z innymi zajęciami i obowiązkami	1,9%	15,9%	70,0%	10,3%	1,9%

W podziale według poszczególnych Poddziałów/Działów PO KL można zaobserwować następujące zależności:

- BO projektów z Działania 6.2 PO KL wyraźnie częściej niż pozostałe grupy zgłaszali zastrzeżenia wobec adekwatności poradnictwa w zakresie prowadzenia firmy¹¹.

BO projektów z Poddziałania 6.1.3 niżej, niż BO projektów z Poddziałania 6.1.1 oceniali adekwatność staży i praktyk. W podziale według grup BO objętych wsparciem można zauważyć, że wsparcie w postaci staży i praktyk w przypadku Poddziałania 6.1.1 niżej oceniali dwie grupy: osoby młode oraz mieszkańcy terenów wiejskich (odpowiednio 90% i 94% ocen pozytywnych, podczas gdy pozostałych grupach odsetek ten wyniósł 100%). Dane prezentuje rysunek 1.

¹⁰ W przypadku tego pytania Wykonawca badania został postawiony wobec trudnego do rozwiązania problemu. Z jednej strony, udział w dodatkowych zajęciach takich jak kurs, szkolenie zawsze stanowi ingerencję w porządek dnia oraz codziennych obowiązków. Z drugiej jednak strony, ze względu na konstrukcję pytania badawczego (którego treść została ustalona zapisami SIWZ) i obecność w języku polskim „podwójnego zaprzeczenia” można podejrzewać że w części przypadków literalne wskazanie BO oddaje przeciwny sens, niż zamierzony przez respondenta. Ze względu na fakt, że w dalszej części badania nie odnotowano dalszych wypowiedzi wskazujących na problematyczne godziny odbywania zajęć, należy przyjąć, że wykazany w badaniu poziom 80,3% BO dla których godziny zajęć kolidowały z innymi obowiązkami jest w rzeczywistości niższy.

¹¹ Niższy od 100% odsetek wskazań pozytywnych odnotowano w grupie BO projektów z Działania 6.2 również w odniesieniu do Indywidualnych Planów Działania, jednak w tym przypadku podczas interpretacji należy zachować ostrożność ze względu na niewielką liczbę BO dokonujących oceny.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 1. Odsetek BO deklarujących, iż udzielone wsparcie było adekwatne do potrzeb – zestawienie w podziale według poszczególnych grup BO oraz rodzajów wsparcia.

	Długotrwale bezrobotni	Osoby do 25 r. życia	Kobiety powracające na rynek prac	Osoby niepełnosprawne	Osoby powyżej 50 r. życia	Mieszkający na wsi
Staż/praktyka	100%	90%	100%	100%	100%	94%
	94%	96%	98%	100%		96%
	x	x	x	x	x	x
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	100%	100%	100%	100%		100%
		100%	100%			100%
	x	x	x	x	x	x
Usługi pośrednictwa pracy		100%	100%	100%		100%
		100%	100%	100%		100%
	x	x	x	x	x	x
Porady lub szkolenia dot. prowadzenia firmy	x	x	x	x	x	x
		100%	100%	100%		100%
	79%	77%	82%	50%	90%	81%
Środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej	x	x	x	x	x	x
		100%	100%			100%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Środki finansowe na prowadzenie własnej działalności gospodarczej	x	x	x	x	x	x
	x	x	x	x	x	x
	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Indywidualny Plan Działania		50%	50%			0%
Subsydiowane zatrudnienie*		100%	100%			100%
	x	x	x	x	x	x
Zwrot kosztów podróży na szkolenia/staż	100%		100%	100%	100%	100%
	100%	88%	91%			84%
	x	x	x	x	x	x
Dofinansowanie kosztów dojazdów do miejsca pracy i zakwaterowania			100%	100%	100%	100%
	100%	100%	100%			
	x	x	x	x	x	x
Kurs językowy	100%	100%	100%	100%		100%
	x	x	x	x	x	x
Kurs komputerowy	100%	100%	100%	100%		100%
		100%				100%
	x	x	x	x	x	x
Szkolenia/warsztaty	100%	100%	97%	80%	91%	96%
		100%	100%			100%
	x	x	x	x	x	x
Szkolenia lub porady jak szukać pracy	100%	97%	100%	100%	100%	99%
	100%	100%	100%			100%
	x	x	x	x	x	x

x - forma wsparcia nie jest realizowana w ramach danego Działania / Poddziałania

BO 6.1.1

BO 6.1.3

BO 6.2

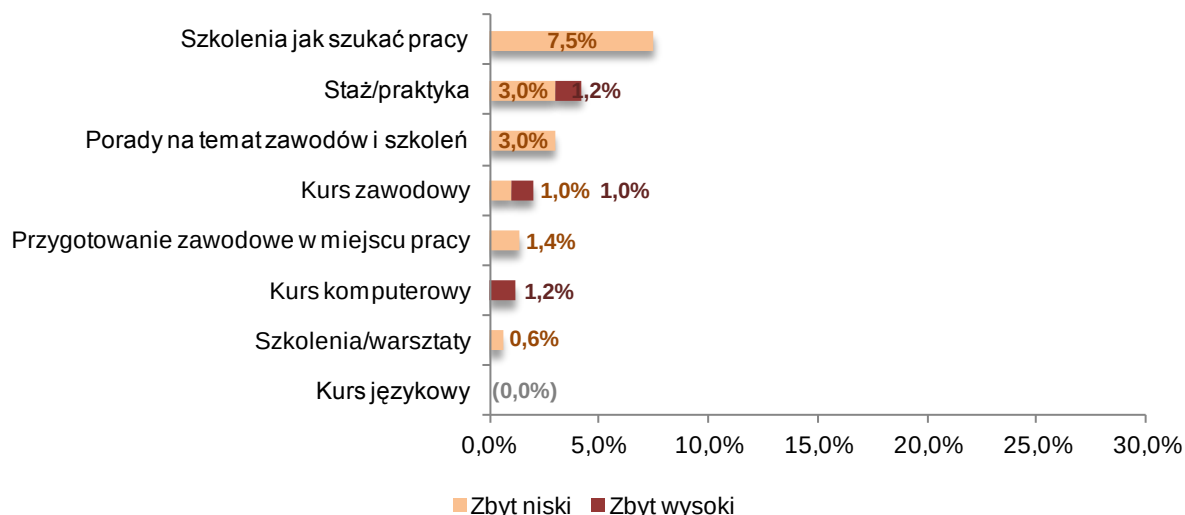
* - Subsidiowane zatrudnienie realizowane jest w ramach Poddziałania 6.1.1, natomiast w ramach Poddziałania 6.1.3 do zatrudnienia subsydiowanego wliczane są prace interwencyjne.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondenci: BO korzystający z poszczególnych form wsparcia.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

W szczególności, jak wykazała analiza odpowiedzi na kolejne pytania, na wysoki odsetek pozytywnych ocen adekwatności składa się **zadowolenie BO z poziomu otrzymanego wsparcia**. W odniesieniu do każdej z form pomocy odsetek BO wyrażających zastrzeżenia wobec poziomu wsparcia nie przekraczał kilku procent. Najwięcej (7,5%) głosów wskazujących na nieadekwatny (zbyt niski) poziom wsparcia dotyczyło szkoleń z zakresu poszukiwania pracy. Dane ilustruje rysunek poniżej.

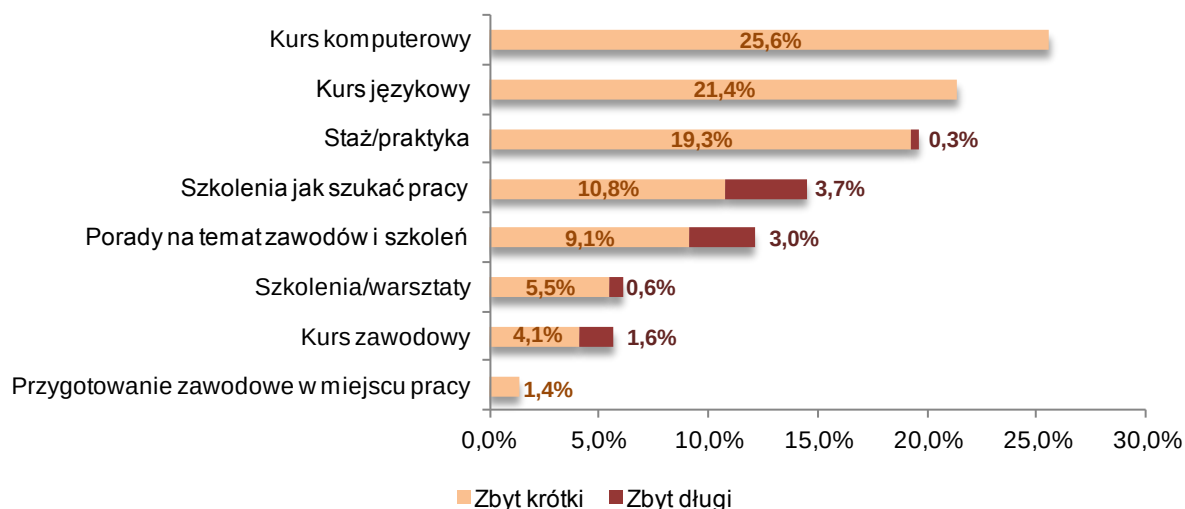
Rysunek 2. Ocena poziomu wsparcia.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondenci: BO korzystający z poszczególnych form wsparcia.

W odniesieniu do większości form wsparcia - zarówno tych, co do których wyrażano pozytywne oceny stopnia adekwatności względem potrzeb (jak np. kursy komputerowe czy językowe) jak i tych, gdzie adekwatność pozostawała na niższym poziomie – BO zgłaszali zastrzeżenie **zbyt krótkiego czasu trwania wsparcia**. Wydłużenia czasu trwania wsparcia oczekiwaliby 25,6% uczestników kursów komputerowych, 21,4% uczestników kursów językowych, 19,3% uczestników staży/praktyk, 10,8% uczestników szkoleń jak szukać pracy oraz 9,1% uczestników porad na temat zawodów i szkoleń.

Rysunek 3. Ocena czasu trwania wsparcia.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondenci: BO korzystający z poszczególnych form wsparcia.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

5.2 Przyczyny rezygnacji z udziału w projekcie

Dodatkowych informacji na temat postrzegania przez BO adekwatności wsparcia oferowanego w ramach Priorytetu VI PO KL dostarcza analiza przyczyn przerwania udziału w projekcie.

W bazie PEFS udostępnionej dla celów badania, BO którzy przerwali udział w projekcie stanowili 2,9% uczestników, w tym udział przerwało: 2,1% BO Poddziałania 6.1.1, 2,9% BO Poddziałania 6.1.3 oraz 4,8% BO Działania 6.2. Powody przerwania udziału w projekcie różniły się w zależności od typu wsparcia:

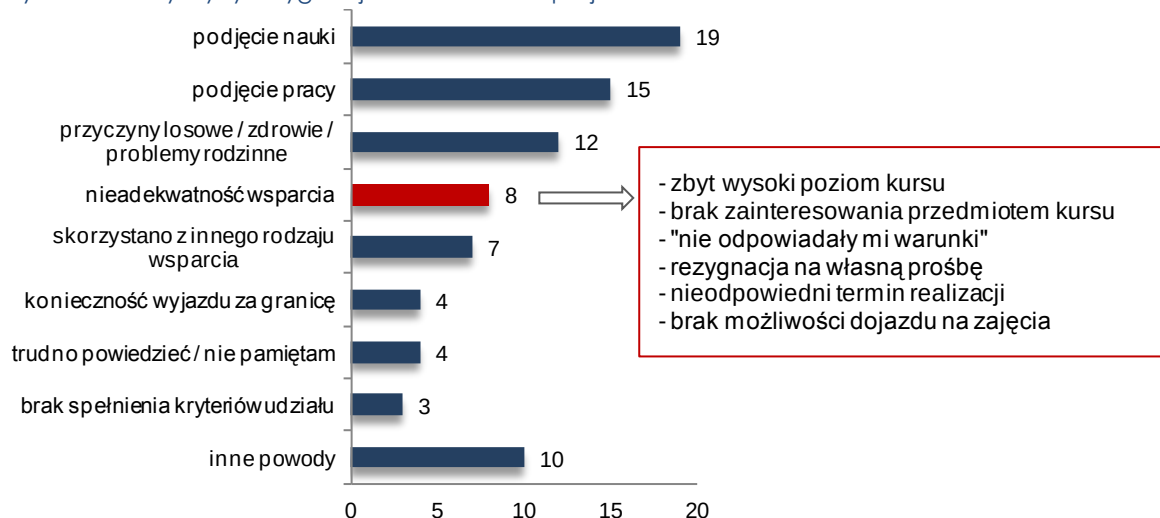
- BO Poddziałania 6.1.1 częściej niż BO innych Poddziałania przerywali udział z powodu zatrudnienia (19% przypadków przerwania)¹². 6% BO przerwało udział z powodu podjęcia nauki a 75% z innych powodów.
- BO Poddziałania 6.1.3 częściej niż BO innych Poddziałania przerywali udział w projekcie z powodu nauki (19% BO). Pozostałych 81% przerwało udział z innych powodów. BO Działania 6.2 w 97% przerywali udział z powodów zaklasyfikowanych w bazie PEFS jako „inne” a tylko 3% z powodu wcześniejszego podjęcia zatrudnienia.

Udział w projektach przerwało 8,2% uczestników badania ilościowego. W 19 przypadkach BO znaleźli zatrudnienie, co jednak stanowi okoliczność korzystną. Na tę przyczynę rezygnacji z udziału przez BO w projekcie wskazywali także Beneficjenci realizujący projekty w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 oraz Działania 6.2. Drugą najczęstszą przyczyną rezygnacji było podjęcie nauki na studiach dziennych (15 wskazań). 12 BO wskazało na problemy zdrowotne lub inne przyczyny losowe. 7 BO skorzystało z innej formy wsparcia – były to osoby, które równocześnie z udziałem w projekcie starały się o staż oraz otrzymały pozytywne rozpatrzenie wniosku lub osoby, które pozyskały w inny sposób środki na podjęcie działalności gospodarczej. **Rezygnacja z udziału uzasadniona brakiem adekwatności wsparcia nastąpiła jedynie w 8 przypadkach, co stanowi 10% ogółu rezygnujących.** Respondenci wskazywali na: zbyt wysoki poziom lub nieodpowiadającą tematykę kursu, nieodpowiednie warunki udziału w projekcie, nieodpowiedni termin lub utrudnienia w dojeździe na zajęcia.

¹² Podjęcie zatrudnienia jest rozumiane jako zakończenie udziału w projekcie.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 4. Przyczyny rezygnacji BO z udziału w projekcie.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondenci: BO którzy przerwali udział w projekcie.

5.3 Podsumowanie

W oparciu o wyniki badania można ocenić, że wszystkie formy wsparcia wykorzystywane przez Beneficjentów w ramach Priorytetu VI PO KL w znacznym stopniu odpowiadały na potrzeby uczestników. Potwierdzeniem wysokiego stopnia dopasowania projektów do potrzeb BO jest także mały odsetek osób wskazujących na nieadekwatność wsparcia jako przyczynę przerwania udziału w projekcie.

Zastrzeżenia odnotowano w odniesieniu do następujących form wsparcia:

- poradnictwo w zakresie prowadzenia firmy, gdzie niższą ocenę stopnia zaspokojenia potrzeb wyrażali BO projektów z Działania 6.2,
- staże i praktyki zrealizowane w ramach Poddziałania 6.1.3. Można wnioskować, że w znacznym stopniu zastrzeżenia dotyczyły oczekiwania BO wobec wydłużenia czasu trwania stażu.
- szkolenia jak szukać pracy oraz porady na temat zawodów i szkoleń były najczęściej wymieniane wśród propozycji wsparcia, które były realizowane na zbyt niskim względem oczekiwań BO poziomie. Niedostateczne zadowolenie BO potwierdza również fakt, że w obydwu przypadkach około 10% BO oczekiwałoby wydłużenia czasu trwania wsparcia.

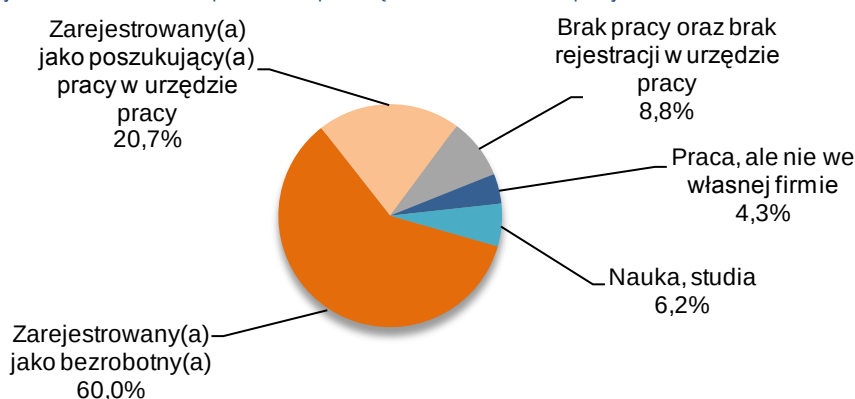
Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

6 Ocena oddziaływania na sytuację społeczno-zawodową BO

6.1 Sytuacja zawodowa BO przed rozpoczęciem udziału w projekcie

Przed przystąpieniem do udziału w projekcie 89,5% BO nie było zatrudnionych, w tym: 60% pozostawało zarejestrowanych w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne, 20,7% pozostawało zarejestrowanych jako osoby poszukujące pracy a 8,8% nie było zarejestrowanych w urzędzie pracy. 10,5% BO deklaruje, że przed przystąpieniem do udziału w projekcie posiadały inny status – pracowały (4,3%) lub uczyły się (6,2%).

Rysunek 5. Sytuacja zawodowa BO przed rozpoczęciem udziału w projekcie.

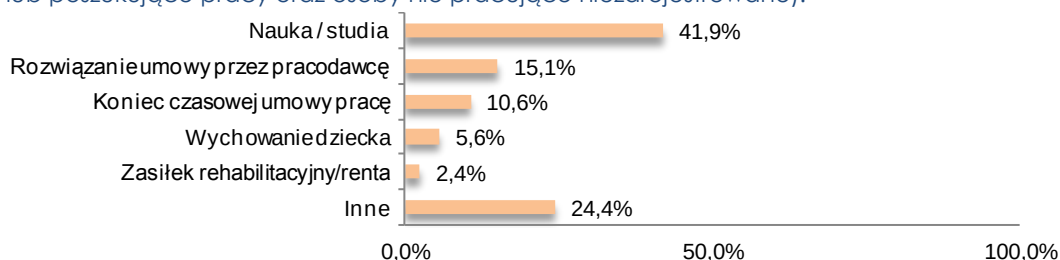
Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Blisko 42% niezatrudnionych w momencie badania (zarejestrowanych w PUP jako bezrobotne lub poszukujące pracy lub niepracujących niezarejestrowanych) stanowią osoby, które wcześniej uczyły się¹³. Osoby, które przystępując do projektu miały za sobą okres zatrudnienia stanowiły 25,7% BO, w tym: 15,1% BO utraciło pracę z powodu rozwiązania przez pracodawcę umowy, a niespełna 11% BO z powodu wygaśnięcia czasowej umowy o pracę.

¹³ Są to osoby młode. Analiza danych metrycznych pokazuje, że badani, którzy tak wskazali, w większości posiadali w momencie badania nie więcej niż 26 lat (w wieku takim było 91,6% BO, w tym: 95,1% BO z Działania 6.2 PO KL, 100% BO z Działania 6.1.3 PO KL oraz 75,4% BO z Poddziałania 6.1.1.). Dane dotyczące skierowanego do tej grupy wsparcia potwierdzają, że do osób tych kierowane były w większości formy związane z nabywaniem doświadczenia zawodowego – między innymi 59% BO w tej grupie zostało skierowanych na staż lub praktykę a 31% odbywało przygotowanie zawodowe w miejscu pracy (w tym: 84% odbywających przygotowanie zawodowe stanowiły osoby poniżej 27 roku życia). Należy zatem przyjąć, że są to osoby, które po ukończeniu nauki nie podjęły jeszcze zatrudnienia i dlatego wskazują naukę jako etap bezpośrednio poprzedzający udział w projekcie.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 6. Przyczyny braku pracy przed przystąpieniem do projektu (osoby zarejestrowane jako bezrobotne lub poszukujące pracy oraz osoby nie pracujące niezarejestrowane).

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondentami były wyłącznie osoby nie pracujące zarobkowo w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie.

Tabela 5. Przyczyny braku pracy – zestawienie w układzie terytorialnym.

Podregion:	m. Poznań	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	poznański
Przyczyny:						
Nauka/studia	25,0%	44,4%	26,8%	56,6%	40,1%	57,1%
Rozwiązanie umowy przez pracodawcę	0,0%	8,7%	21,6%	4,0%	19,3%	17,9%
Koniec czasowej umowy o pracę	25,0%	10,0%	13,7%	2,6%	13,2%	6,2%
Wychowywanie dziecka	25,0%	3,0%	13,1%	0,0%	3,8%	3,6%
Zasiłek rehabilitacyjny	0,0%	0,4%	3,2%	0,0%	5,7%	0,9%
Inne	25,0%	33,5%	21,6%	36,8%	17,9%	14,3%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

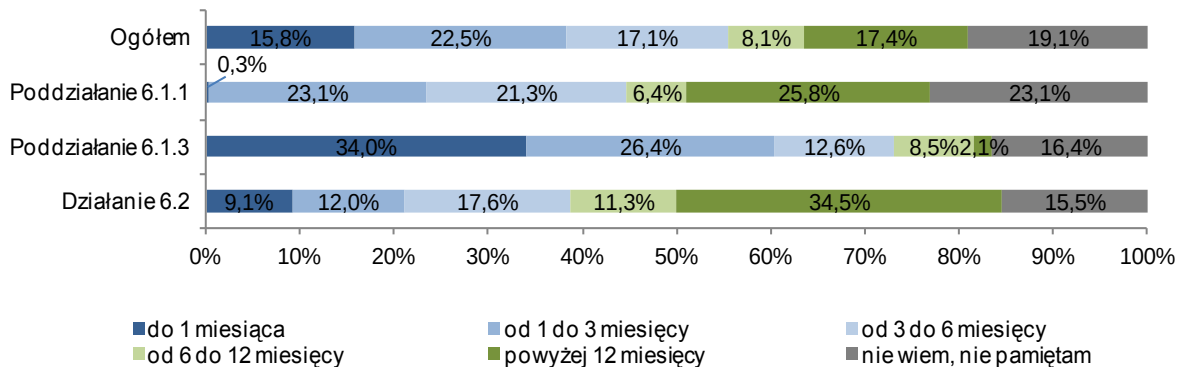
Respondentami były wyłącznie osoby nie pracujące zarobkowo w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie.

BO, którzy przed rozpoczęciem udziału w projekcie pozostawali zarejestrowani w urzędzie pracy, w 5,4% byli zarejestrowani w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy krócej niż 6 miesięcy. Najkrótszy okres pozostawania bez pracy zauważalny jest wśród BO uczestniczących w projektach Poddziałania 6.1.3¹⁴.

¹⁴ Projekty realizowane w ramach Priorytetu VI PO KL, w szczególności projekty systemowe powiatowych urzędów pracy w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL przyczyniają się do realizacji wskaźnika „liczba osób bezrobotnych, które otrzymały wsparcie w ramach projektu w okresie pierwszych 100 dni od dnia zarejestrowania w urzędzie pracy w grupie osób młodych (15-24 lata)”, co z pewnością przyczynia się do wysokiej liczby BO w ramach tego Poddziałania, które w tak krótkim okresie pozostawania bez zatrudnienia, zostały objęte wsparciem.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 7. Okres zarejestrowania w urzędzie pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby zarejestrowane w urzędzie pracy w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie.

W podregionie miasta Poznania żaden BO nie zadeklarował czasu pozostawania bez pracy dłuższego niż 6 miesięcy. Informacje w układzie terytorialnym prezentuje tabela poniżej.

Tabela 6. Okres zarejestrowania w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna przed rozpoczęciem udziału w projekcie – zestawienie w układzie terytorialnym.

Podregion:	m. Poznań	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	poznański
Okres:						
Do miesiąca	62,5%	24,5%	9,0%	17,1%	10,3%	15,2%
Od 1 do 3 miesięcy	25,0%	24,0%	17,0%	19,7%	20,2%	34,8%
Od 3 do 6 miesięcy	12,5%	17,5%	11,7%	13,2%	16,9%	28,6%
Od 6 do 12 miesięcy	0,0%	9,2%	9,6%	14,5%	6,6%	2,7%
Powyżej 12 miesięcy	0,0%	14,8%	22,9%	13,2%	22,5%	8,0%
Nie pamiętam	0,0%	10,0%	29,8%	22,3%	23,5%	10,7%

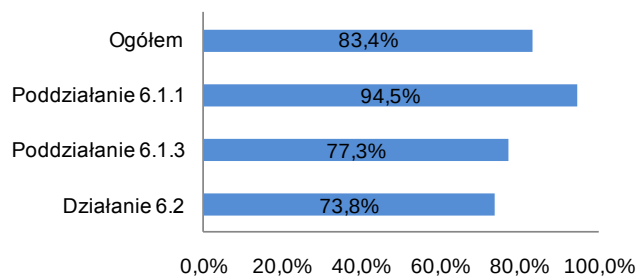
Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby nie pracujące zarobkowo w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie.

Na uwagę zasługuje znaczący udział BO o statusie bezrobotnego krótszym niż jeden miesiąc w mieście Poznaniu. Wyjaśnienie tego zjawiska może wymagać przeanalizowania procesów rekrutacji stosowanych przez Beneficjentów, co wykracza poza zakres przedmiotowy tego badania ewaluacyjnego.

83,4% BO potwierdza, iż szukało pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie. Najwięcej takich deklaracji złożyli BO projektów w ramach Poddziałania 6.1.1. W układzie terytorialnym taką tendencję można zauważyć w podregionach poznańskim i leszczyńskim. Szczegółowe informacje w układzie terytorialnym prezentuje tabela poniżej.

Rysunek 8. Odsetek BO potwierdzających szukanie pracy przed udziałem w projekcie

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 7. Odsetek BO potwierdzających szukanie pracy przed udziałem w projekcie – zestawienie w układzie terytorialnym

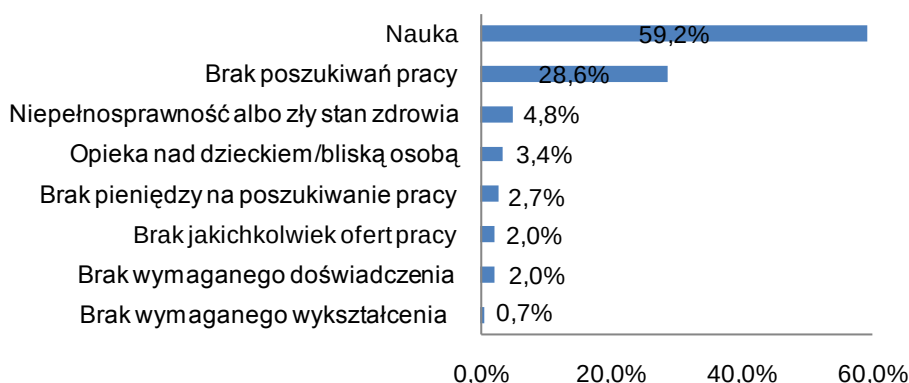
Podregion:	m. Poznań	kaliski	koniński	leszczyński	pilski	poznański
Odsetek odpowiedzi pozytywnych	69,2%	84,0%	79,9%	87,7%	82,6%	88,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby nie pracujące zarobkowo w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie.

BO, którzy przed udziałem w projekcie nie szukali pracy, wskazali przyczyny takiej sytuacji - największa ich część (prawie 60%) zadeklarowała, iż powodem było kontynuowanie nauki¹⁵. 28,6% BO nie szukało pracy z bliżej nieokreślonych powodów. Dla niecałych 5% BO powodem był zły stan zdrowia bądź niepełnosprawność, 3,4% BO opiekowało się dzieckiem bądź bliską osobą. Pozostałe powody zostały zadeklarowane przez mniej niż 3,0% BO. Jako dodatkowe przyczyny wymienione zostały również: chęć otworzenia własnej działalności, status emeryta oraz pomoc w gospodarstwie domowym.

Rysunek 9. Przyczyny braku poszukiwania pracy przed udziałem w projekcie (pytanie wielokrotnego wyboru).

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

6.2 Obecna sytuacja zawodowa BO

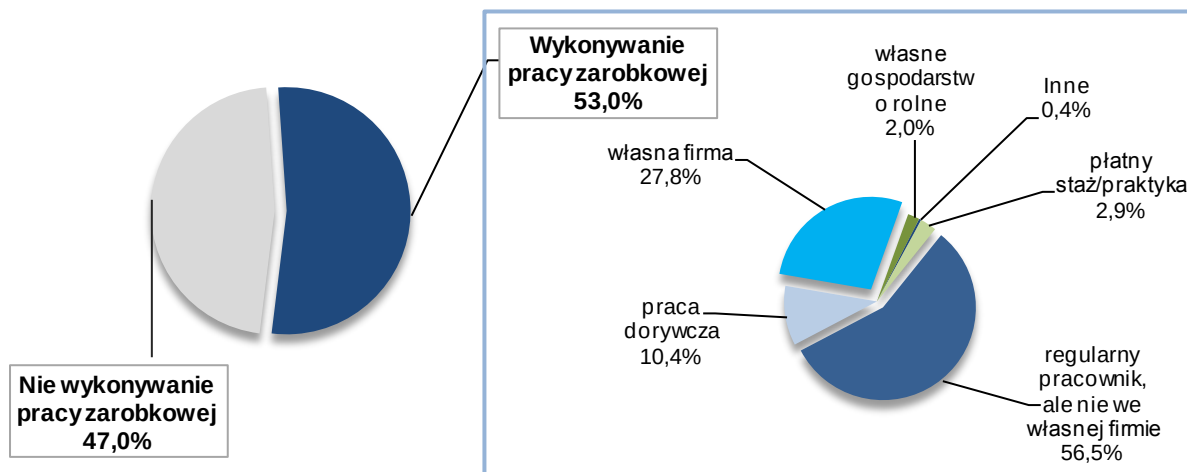
W momencie badania 53% badanych BO wykonywało pracę zarobkową. W grupie tej 56,5% stanowili pracownicy najemni, 27,8% BO (co stanowi 13,8% ogółu BO) prowadziło własną firmę, 10,4% BO wykonywało pracę dorywczą, a pozostałe osoby prowadziły gospodarstwo rolne, przebywały na płatnym stażu lub praktyce lub prowadziły inne formy zarobkowania. Odsetek BO prowadzących pracę zarobkową jest porównywalny z wynikami badań ogólnopolskich, natomiast odsetek BO prowadzących własną firmę pozostaje na nieco niższym poziomie niż wskaźnik ogólnopolski¹⁶.

¹⁵ Co pozostaje w zgodzie z wcześniejszymi wnioskami, że znaczna część badanych niezatrudnionych BO to osoby młode, w niedługim okresie od zakończenia nauki/studiów.

¹⁶ W skali kraju, pół oraz półtora roku po zakończeniu udziału w projekcie (okres analogiczny do rozważanego w badaniu) pracowało odpowiednio 45% oraz 55% BO projektów z Priorytetu VI PO KL. Odsetek uczestników Priorytetu VI PO KL, którzy są samozatrudnieni, wyniósł po 6 miesiącach 19,8% a po 18 miesiącach 18%. Za: PAG Uniconsult na zlecenie MRR: *Badanie osiągniętych wartości wskaźników komponentu regionalnego PO KL*, maj 2011 r., s. 18

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 10. Sytuacja zawodowa BO w momencie badania z wyszczególnieniem sytuacji osób pracujących zarobkowo.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Kobiety częściej są zatrudnione u kogoś, mężczyźni częściej prowadzą własną firmę. Odsetek osób prowadzących firmę wynosi wśród mężczyzn około 40%, wśród kobiet około 22%. Warto zauważyć, że około 14% kobiet pracuje dorywczo, podczas gdy wśród mężczyzn taki charakter pracy wykonuje jedynie około 6%.

Pracuje aż 89,2% BO Działania 6.2, 52,8% BO Poddziałania 6.1.3 oraz jedynie 33% BO Poddziałania 6.1.1. W układzie geograficznym wyróżnia się podregion miasta Poznania, gdzie pracują wszyscy BO, a w następnej kolejności podregion leszczyński, gdzie pracuje 75,58% BO. Wskazane podregiony różnią się jednak charakterem wykonywanej przez BO pracy – w podregionie miasta Poznań aż 57,2% pracujących stanowią osoby prowadzące własną działalność gospodarczą, podczas gdy w podregionie leszczyńskim własne przedsiębiorstwa prowadzi jedynie 18,5% pracujących. Najslabiej prezentuje się podregion pilski – charakteryzujący się najniższym odsetkiem osób, które obecnie pracują (37,5%) i zarazem najniższym odsetkiem prowadzonych przez BO przedsiębiorstw (17,6%).

Tabela 8. Charakter obecnie wykonywanej pracy przez BO

	Praca zarobkowa	W ramach pracy zarobkowej:					
		Płatny staż/praktyka	Praca dorywcza	Regularny pracownik	Własna firma	Własne gospodarstwo rolne	Inne
ogółem	53,0%	2,9%	10,4%	56,5%	27,8%	2,0%	0,4%
6.1.1	33,0%	0,0%	7,4%	83,6%	7,4%	0,8%	0,8%
6.1.3	52,8%	2,1%	16,6%	68,5%	12,3%	0,0%	0,5%
6.2	89,2%	5,5%	6,0%	26,4%	57,1%	5,0%	0,0%
podregion m. Poznań	100,00%	0,0%	7,1%	35,7%	57,2%	0,0%	0,0%
podregion kaliski	57,41%	3,3%	10,6%	65,5%	19,9%	0,7%	0,0%
podregion koniński	49,50%	3,0%	5,1%	30,3%	55,5%	6,1%	0,0%

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
 w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

	Praca zarobkowa	W ramach pracy zarobkowej:					
		Płatny staż/praktyka	Praca dorywcza	Regularny pracownik	Własna firma	Własne gospodarstwo rolne	Inne
podregion leszczyński	75,58%	1,5%	15,4%	63,1%	18,5%	1,5%	0,0%
podregion pilski	37,50%	3,3%	14,3%	62,6%	17,6%	1,1%	1,1%
podregion poznański	58,82%	2,9%	8,6%	64,3%	21,4%	1,4%	1,4%
Długotrwale bezrobotni	47,6%	2,9%	11,6%	52,2%	30,4%	0,0%	2,9%
Osoby do 25 r. życia	54,0%	4,5%	14,2%	66,7%	14,2%	0,0%	0,4%
Kobiety powracające na rynek pracy	47,2%	4,1%	16,3%	60,2%	18,9%	0,0%	0,5%
Osoby niepełnospra- wne	42,9%	0,0%	6,7%	73,3%	20,0%	0,0%	0,0%
Osoby powyżej 50 r. życia	24,4%	0,0%	5,0%	70,0%	22,5%	2,5%	0,0%
Osoby mieszkające na wsi	56,6%	4,5%	8,3%	54,3%	29,2%	3,7%	0,0%

*Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Wartości procentowe wyznaczone względem wiersza.
 Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.*

W zestawieniu z wynikami badania *Badanie skuteczności projektów systemowych realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL*¹⁷ można ocenić, że ogólny odsetek zatrudnionych BO projektów z Poddziałania 6.1.3 PO KL wykazany w niniejszym badaniu jest nieco niższy w odniesieniu do Wielkopolski (zgodnie z przywołanym badaniem, w pół roku po zakończeniu udziału w projektach województwie wielkopolskim zatrudnionych było 63% BO projektów Poddziałania 6.1.3). Zaistniałe różnice mogą wynikać z dłuższego czasu jaki upłynął od zakończenia udziału w projekcie przez BO niniejszego badania a także z różnic metodologicznych¹⁸.

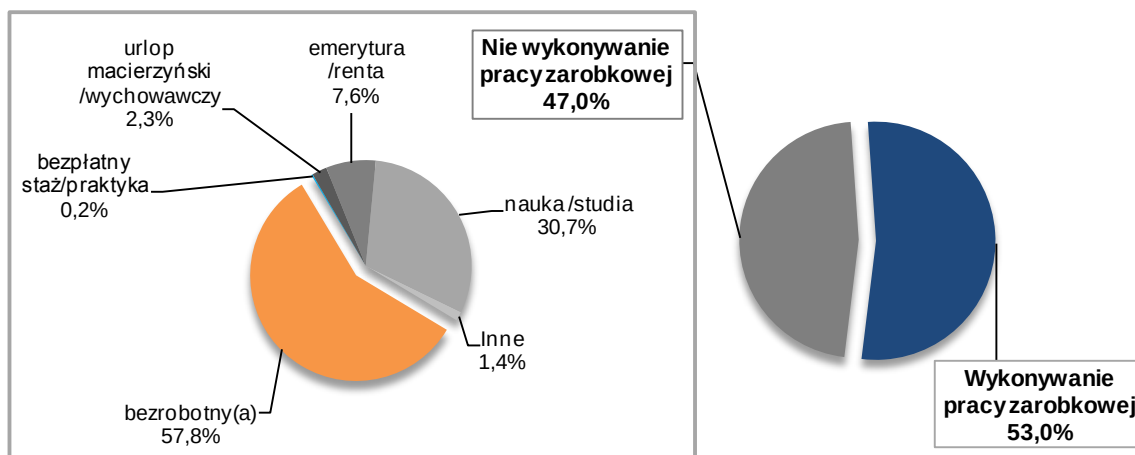
¹⁷ Zob.: GHK na zlecenie MRR, lipiec 2011 r. Zgodnie z założeniami metodologicznymi przedmiotowego badania, respondentami byli BO którzy zakończyli udział w 2009 r., co najmniej 6 miesięcy przed zakończeniem udziału w projekcie.

¹⁸ (1) Niniejsze badanie prowadzone było na reprezentatywnej próbie BO Poddziałania 6.1.3, przyjęty maksymalny błąd statystyczny wynosi 5%, poziom ufności wynosi 0,95. Analiza „Ocena jakości projektów systemowych realizowanych w Poddziałaniu 6.1.3 PO KL” realizowana była w oparciu o wyniki badań ewaluacyjnych poszczególnych projektów systemowych, tymczasem już na etapie poszczególnych badań pojawił się problem z realizacją przyjętych założeń metodologicznych. Z tego względu zagregowane dane na poziomie województw i kraju zawierają trudny do oszacowania błąd (por. GHK na zlecenie MRR, lipiec 2011 r., str. 68). (2) Należy także uwzględnić strukturę próby BO Poddziałania 6.1.3, grupa osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej stanowiła w badanej próbie BO Poddziałania 6.1.3 mniejszość.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Wśród osób obecnie nie wykonujących pracy zarobkowej, 57,8% stanowią osoby bezrobotne, 30,7% uczy się/studiuje, 7,6% stanowią emeryci i renciści, 2,3% stanowią osoby pozostające na urlopie macierzyńskim lub wychowawczym a 0,2% odbywa staż lub praktykę. 1,4% BO wskazuje na inny status, wśród tych osób są osoby wychowujące dzieci, uczęszczające na kursy oraz planujące w najbliższym czasie rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Rysunek 11. Sytuacja zawodowa BO w momencie badania z wyszczególnieniem sytuacji osób niepracujących zarobkowo.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były osoby, które w momencie badania nie prowadziły pracy zarobkowej.

Niepracujący BO Poddziałania 6.1.1 to głównie bezrobotni – 73,8%. Wśród niepracujących BO Poddziałania 6.1.3 przeważają uczniowie i studenci – 60,5%, a BO Działania 6.2 wskazywali bezrobocie (50%) lub naukę/studia (45,5%). Najwięcej uczniów i studentów jest wśród BO z podregionu kaliskiego (52,7%) oraz leszczyńskiego (52,4%). Bezrobotnymi najczęściej byli BO z terenu podregionów konińskiego (67,3%) oraz pilskiego (64,7%).

Tabela 9. Osoby pozostające bez pracy w momencie badania.

	Uczeń, student	Rencista, emeryt	Urlop macierzyński, wychowawczy	Staż, praktyka	Bezrobocie	Inne
ogółem	30,7%	7,6%	2,3%	0,2%	57,8%	1,4%
6.1.1	9,0%	13,5%	2,5%	0,4%	73,8%	0,8%
6.1.3	60,5%	0,0%	2,4%	0,0%	35,3%	1,8%
6.2	45,5%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	4,5%
podregion m. Poznań	x	x	x	x	x	x
podregion kaliski	52,7%	2,7%	0,9%	0,0%	41,0%	2,7%
podregion koniński	17,8%	9,9%	1,0%	1,0%	67,3%	3,0%
podregion leszczyński	52,4%	0,0%	0,0%	0,0%	47,6%	0,0%
podregion pilski	19,3%	12,7%	3,3%	0,0%	64,7%	0,0%
podregion poznański	32,7%	2,0%	6,1%	0,0%	59,2%	0,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby nie pracujące zarobkowo w momencie badania.

x – brak obecności w badaniu BO kwalifikujących się do danej grupy.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

6.3 Osoby pracujące – ocena wybranych parametrów sytuacji zawodowej

6.3.1 Zajmowane stanowisko pracy

Stanowisko pracy zmieniło 19,5% pracujących BO. **W połowie przypadków zmieniano stanowisko na równorzędne, w 42,2% na stanowisko wyższe**, a tylko w 7,8% na stanowisko niższe. Osoby, które zmieniły stanowisko pracy, oceniają wpływ projektu na to zdarzenie w dziesięciostopniowej skali średnio na 4,9. Najczęściej zmieniali pracę BO Poddziałania 6.1.3 – 29,6% oraz osoby z podregionu miasta Poznania – 33,3% (jednocześnie połowa respondentów tego podregionu wskazali zmianę stanowiska na niższe). W przypadku tych grup ocena wpływu projektu jest wyższa niż średnia – wynosi 5,3 (BO Poddziałania 6.1.3 PO KL) oraz 6,5 (BO podregionu m. Poznań). Dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 10. Zmiana stanowiska pracy i ocena wpływu projektu na awans

	Zmiana stanowiska	Niższe	Równorzędne	Wyższe	Średnia*
ogółem	19,5%	7,8%	50,0%	42,2%	4,9
6.1.1	10,9%	0,0%	66,7%	33,3%	3,9
6.1.3	29,6%	10,6%	46,8%	42,6%	5,3
6.2	8,5%	0,0%	40,0%	60,0%	3,2
podregion m. Poznań	33,3%	50,0%	0,0%	50,0%	6,5
podregion kaliski	16,5%	5,3%	57,9%	36,8%	4,5
podregion koniński	22,9%	0,0%	37,5%	62,5%	6,0
podregion leszczyński	21,6%	9,1%	54,5%	36,4%	5,5
podregion pilski	21,4%	6,6%	46,7%	46,7%	4,5
podregion poznański	17,6%	11,1%	55,6%	33,3%	4,2

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

*- średnia ocen dokonanych przez BO zmieniających stanowisko pracy. Skala ocen (1-10), gdzie: 1-w ogóle się nie przyczynił, 10-bardzo się przyczynił

Mężczyźni zmieniali stanowisko na równorzędne (około 71%) lub wyższe. Kobiety zmieniały stanowiska na wyższe (około 50%), równorzędne (około 37%), ale też niższe (około 13%).

Po ukończeniu udziału w projekcie 48,8% obecnie pracujących BO zostało przyjętych na samodzielne stanowisko pracy, 46,0% zostało pracownikami szerebła niekierowniczego, a 0,9% zmieniło stanowisko na kierownicze. BO Poddziałania 6.1.1 w 97,3% zatrudnieni zostali jako pracownicy szerebła niekierowniczego, a BO Poddziałania 6.1.3 w 92,5% otrzymali samodzielne stanowisko pracy. Wszyscy BO z podregionu miasta Poznania zostali zatrudnieni na samodzielnym stanowisku¹⁹. Dane prezentuje tabela poniżej.

¹⁹ Kafeteria możliwych odpowiedzi została narzucona w ramach narzędzia badawczego. Podczas interpretacji danych należy mieć na uwadze, że respondenci nie precyzowali w badaniu co rozumieją przez określenie „samodzielne stanowisko pracy”.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 11. Stanowisko pracy, na które BO został zatrudniony po zakończeniu udziału w projekcie

	Personel kierowniczy	Pracownik szczebla niekierowniczego	Samodzielne stanowisko	Odmowa odpowiedzi
ogółem	0,9%	46,0%	48,8%	4,3%
6.1.1	1,8%	97,3%	0,9%	0,0%
6.1.3	0,6%	5,0%	92,5%	1,9%
6.2	0,0%	61,0%	20,3%	18,7%
podregion m. Poznań	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
podregion kaliski	2,6%	55,7%	37,4%	4,3%
podregion koniński	0,0%	40,0%	60,0%	0,0%
podregion leszczyński	0,0%	17,6%	72,6%	9,8%
podregion pilski	0,0%	60,0%	38,6%	1,4%
podregion poznański	0,0%	43,1%	51,0%	5,9%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Wszyscy badani w wieku powyżej 50 roku życia deklarują, iż obecnie zajmowane przez nich stanowisko jest wyższe niż poprzednio zajmowane. Wśród osób w pozostałych analizowanych kategoriach rozkład deklaracji o zmianie stanowiska na wyższe kształtuje się następująco: osoby długotrwale bezrobotne – 50%, kobiety powracające na rynek pracy – 45,7%, osoby do 25 roku życia – 37,5%, osoby mieszkające na wsi – 40,7%, osoby niepełnosprawne – 25,0%.

Tabela 12. Zajmowane stanowisko od czasu zakończenia udziału w projekcie w porównaniu do poprzednio zajmowanego.

Stanowisko:	Długotrwale bezrobotni	Osoby do 25 r. życia	Kobiety powracające na rynek pracy	Osoby niepełnosprawne	Osoby powyżej 50 r. życia	Mieszkający na wsi
Kategoria:						
Niższe	50,0%	8,9%	14,3%	0,0%	0,0%	7,4%
Równorzędne	0,0%	53,6%	40,0%	75,0%	0,0%	51,9%
Wyższe	50,0%	37,5%	45,7%	25,0%	100,0%	40,7%

Zdecydowana większość osób długotrwale bezrobotnych (68,2%), osób niepełnosprawnych (75,0%) oraz osób powyżej 50 roku życia (86,6%) zajmuje stanowiska niekierownicze. Z kolei większość osób mieszkających na wsi (51,3%), osób do 25 roku życia (69,1%) oraz kobiet powracających na rynek pracy (64,6%) zajmuje samodzielne stanowiska.

Tabela 13. Stanowisko zajmowane przez BO po zakończeniu udziału w projekcie.

Stanowisko:	Długotrwale bezrobotni	Osoby do 25 r. życia	Kobiety powracające na rynek pracy	Osoby niepełnosprawne	Osoby powyżej 50 r. życia	Mieszkający na wsi
Kategoria:						
Odmowa odpowiedzi	9,1%	2,3%	4,0%	0,0%	6,7%	3,9%
Personel kierowniczy	0,0%	0,5%	0,7%	8,3%	6,7%	0,7%
Pracownik szczebla kierowniczego	68,2%	28,1%	30,7%	75,0%	86,6%	44,1%
Samodzielne stanowisko	22,7%	69,1%	64,6%	16,7%	0,0%	51,3%

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

6.3.2 Czas od znalezienia zatrudnienia

Celem analiz było udzielenie odpowiedzi na pytanie o efektywność zatrudnieniową projektów, rozumianą jako stosunek liczby uczestników projektu, którzy podjęli zatrudnienie²⁰ w ramach otrzymanego wsparcia do liczby wszystkich uczestników objętych wsparciem w ramach projektu, w ciągu trzech oraz sześciu miesięcy od daty jego zakończenia. Wskaźnik ten świadczy o odpowiednim doborze działań podejmowanych w ramach projektu do potrzeb grupy docelowej oraz potrzeb regionalnego rynku pracy. W analizach nie uwzględniano osób prowadzących własną działalność gospodarczą.

Wśród BO pracujących w momencie badania²¹, 74,9% podjęło zatrudnienie w okresie do 6 miesięcy od zakończenia udziału, w tym: 20,5% znalazło zatrudnienie bezpośrednio po ukończeniu udziału w projekcie, 29,3% - w ciągu pierwszych 3 miesięcy od zakończenia udziału a 25,1% - w okresie od 3 do 6 miesięcy.

Tabela 14. Okres od udzielenia wsparcia do znalezienia pracy²²

	Od razu po ukończeniu	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	12-24 miesięcy	Nie pamiętam
ogółem	20,5%	29,3%	25,1%	14,7%	4,9%	5,5%
6.1.1	3,1%	36,7%	34,7%	20,4%	4,1%	1,0%
6.1.3	37,8%	30,8%	9,4%	13,8%	5,7%	2,5%
podregion m. Poznań	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
podregion kaliski	10,0%	31,0%	33,0%	16,0%	4,0%	6,0%
podregion koniński	38,2%	26,5%	20,6%	14,7%	0,0%	0,0%
podregion leszczyński	31,2%	16,7%	27,1%	8,3%	6,3%	10,4%
podregion pilski	19,1%	23,5%	25,0%	20,6%	5,9%	5,9%
podregion poznański	17,6%	45,1%	13,7%	11,8%	7,9%	3,9%
długotrwale bezrobotni	9,1%	34,1%	22,7%	15,9%	11,4%	6,8%
Kobiety powracające na rynek pracy	27,9%	33,5%	16,7%	13,0%	4,7%	4,2%
Osoby do 25 r. życia	25,4%	28,0%	17,3%	16,7%	7,3%	5,3%
Osoby niepełnosprawne	0,0%	60,0%	10,0%	20,0%	0,0%	10,0%
Osoby w wieku powyżej 50 r. życia	9,1%	13,6%	31,8%	27,3%	9,1%	9,1%
Mieszkańcy wsi	17,8%	32,9%	25,4%	17,1%	3,4%	3,4%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo w momencie badania (z wyłączeniem samo zatrudnionych), które nie posiadały zatrudnienia przed przystąpieniem do udziału w projekcie.

Z przedstawionych danych wynika, że najszybciej pracę znajdowały osoby niepełnosprawne oraz kobiety powracające na rynek pracy (61,4% kobiet i 60,0% osób niepełnosprawnych znalazło zatrudnienie w okresie do 3 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie). W okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie najczęściej zatrudnione były również kobiety powracające na rynek pracy (78,1%) i osoby niepełnosprawne (70,0%) oraz osoby do 25 r. życia (70,7%). Niską efektywność zatrudnieniową obserwuje się w przypadku osób starszych – w okresie do 3 miesięcy po

²⁰ umowa o pracę, umowa zlecenie, umowa o dzieło, umowa agencyjna.

²¹ Zestawienia uwzględniają wyłącznie osoby, które posiadały zatrudnienia w momencie przystąpienia do projektu.

²² W zestawieniach nie uwzględniano BO Działania 6.2 PO KL - nastawionych na utworzenie działalności gospodarczej.

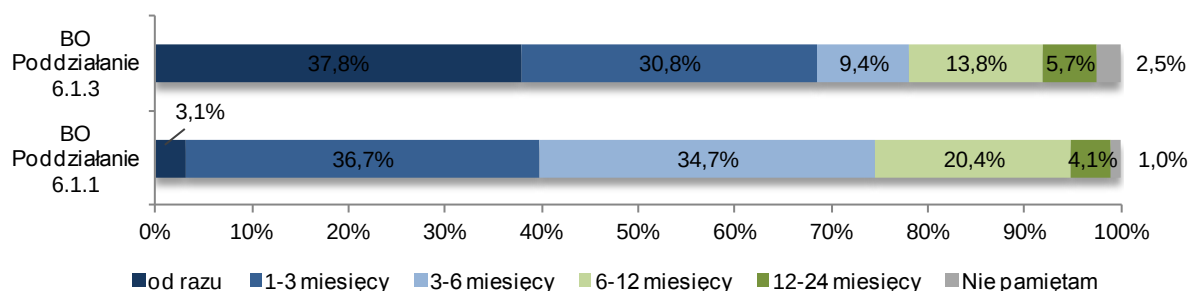
Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

zakończeniu udziału w projekcie zatrudnionych było jedynie 22,7% BO powyżej 50 roku życia, a w okresie 6 miesięcy po zakończeniu udziału odsetek ten wyniósł jedynie 54,5% (w pozostałych grupach było to nie mniej niż 65%). Z przedstawionych danych wynika także, że najszybciej znajdowali zatrudnienie BO z podregionu miasta Poznania (100% znalazło zatrudnienie w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące). Dłuższy okres pozostawania bez zatrudnienia, przekraczający 6 miesięcy, najczęściej miał miejsce w podregionie pilskim.

Kobiety poszukują zatrudnienia dłużej. Do 3 miesięcy od zakończenia udziału zatrudnienie znalazło około 43% kobiet i około 52% mężczyzn. W okresie do 6 miesięcy odsetek ten wyniósł odpowiednio: 66% wśród kobiet, 79% wśród mężczyzn.

Analiza danych dotyczących czasu potrzebnego do znalezienia zatrudnienia pozwala ocenić, że **w perspektywie krótkookresowej, tj. w okresie do 3 miesięcy od zakończenia udziału, wyższą efektywnością zatrudnieniową (w tym efektywnością zatrudnienia bezpośrednio po zakończeniu udziału w projekcie) charakteryzują się projekty w ramach Poddziałania 6.1.3. W dłuższej perspektywie efektywność zatrudnieniowa tych dwóch Poddziałania zrównuje się.** O ile w okresie do 3 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie zatrudnionych było 68,6% BO Poddziałania 6.1.3 (w tym aż 37,8% bezpośrednio po zakończeniu udziału) oraz 39,8% BO Poddziałania 6.1.1 (w tym jedynie 3,1% zatrudnionych bezpośrednio po zakończeniu udziału), to w okresie 6 miesięcy po zakończeniu udziału zatrudnionych było 78,0% BO Poddziałania 6.1.3 oraz 74,5% BO Poddziałania 6.1.1.

Rysunek 12. Okres od udzielenia wsparcia do znalezienia pracy - podział według typu projektu.

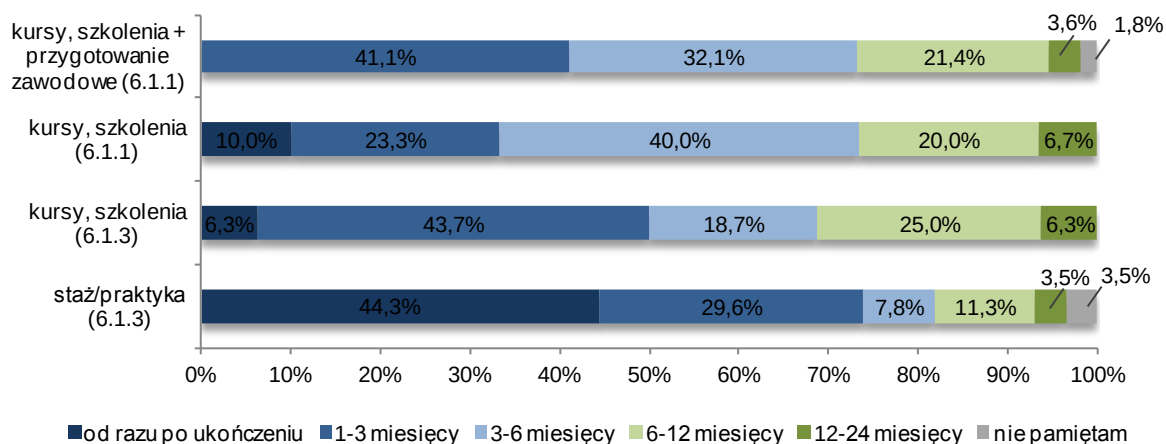

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo w momencie badania (z wyłączeniem samo zatrudnionych), które nie posiadały zatrudnienia przed przystąpieniem do udziału w projekcie. W zestawieniach nie uwzględniano BO Działania 6.2 PO KL - nastawionych na utworzenie działalności gospodarczej.

Szczegółowa analiza efektywności zatrudnieniowej według poszczególnych typów wsparcia pokazuje, że efektywność zatrudnieniowa w perspektywie krótkookresowej uzależniona jest od typu wsparcia. **Najwyższą efektywnością charakteryzują się staże i praktyki** – i ten czynnik w największym stopniu decyduje o wyższej efektywności projektów z Poddziałania 6.1.3 w krótkiej perspektywie czasu. Kursy i szkolenia (realizowane w ramach obydwu Poddziałania) zdecydowanie rzadziej skutkują bezpośrednim podjęciem pracy (6,3% przypadków w ramach Poddziałania 6.1.3 oraz 10% w ramach Poddziałania 6.1.1), przy czym można zauważyć że w perspektywie krótkookresowej (do 3 miesięcy po zakończeniu udziału) efektywność zatrudnieniowa także jest nieco większa w przypadku Poddziałania 6.1.3. W perspektywie 6 miesięcy dysproporcja ta zostaje jednak odwrócona – w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału zatrudnienie znalazło 73,3% BO uczestniczących w kursach i szkoleniach w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 68,7% BO Poddziałania 6.1.3.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 13. Okres od udzielenia wsparcia do znalezienia pracy - podział według rodzaju wsparcia²³.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo w momencie badania (z wyłączeniem samo zatrudnionych), które nie posiadały zatrudnienia przed przystąpieniem do udziału w projekcie. W zestawieniach nie uwzględniano BO Działania 6.2 PO KL - nastawionych na utworzenie działalności gospodarczej.

Powyższe obserwacje zostały potwierdzone także w wypowiedziach beneficjentów uczestniczących w ramach wywiadów pogłębionych. Badani beneficjenci projektów w ramach Poddziałiań 6.1.1 i 6.1.3 również jako efektywniejsze ocenili staże, zaś jako zdecydowanie mniej efektywne szkolenia.

6.3.3 Warunki zatrudnienia

Obecne miejsce pracy jest pierwszym miejscem zatrudnienia po zakończeniu projektu dla 85,7% aktualnie pracujących BO, 14,3% osób pracujących zmieniało natomiast miejsce zatrudnienia. Wśród osób zmieniających pracodawców 22,9% BO zmieniało pracę raz, 54,1% dwa razy, 12,5% trzy razy, cztery i pięć razy – 2,1%. 6,3% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Aż 93,7% BO, w przypadku których doszło do zmiany miejsca zatrudnienia, zmiana ta wynikała z ich własnej inicjatywy, a jedynie 6,3% było zwolnionych z inicjatywy pracodawcy. W dziesięciopunktowej skali, pracujący ocenili wpływ projektu na zmianę pracodawcy umiarkowanie – średnia ocen wyniosła 5,2.

Najpopularniejszą formą zatrudnienia jest umowa o pracę - 74,1%. Na umowę o dzieło/zlecenie pracuje 22,9% BO. 2,4% badanych wskazało, że pracuje bez umowy. **Zatrudnionych na czas określony jest 63,4% osób pracujących, a 36,6% na czas nieokreślony.** Analizując wysokość odsetka zatrudnionych na czas określony warto przypomnieć, że 10,4% pracuje dorywczo. Na cały etat pracuje 94,7% BO, przy 5,3% pracujących na część etatu. Dane prezentuje tabela poniżej.

²³ Dla zachowania możliwości dokonywania porównań, w zestawieniach uwzględniono jedynie najczęściej występujące typy wsparcia, pomijając te wskazywane przez jedynie kilku uczestników.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
 w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 15. Forma zatrudnienia

	Umowa o pracę	Umowa o dzieło/zlecenie	Pracuje, ale bez umowy	Nie wiem, trudno powiedzieć	Na czas nieokreślony	Na czas określony	Cały etat	Część etatu
ogółem	74,1%	22,9%	2,4%	0,6%	36,6%	63,4%	94,7%	5,3%
6.1.1	82,7%	14,6%	2,7%	0,0%	66,4%	33,6%	97,2%	2,8%
6.1.3	72,3%	23,9%	3,2%	0,6%	18,2%	81,8%	98,7%	1,3%
6.2	62,7%	35,6%	0,0%	1,7%	30,5%	69,5%	79,7%	20,3%
podregion m. Poznań	66,6%	16,7%	16,7%	0,0%	20,0%	80,0%	80,0%	20,0%
podregion kaliski	75,6%	22,6%	0,9%	0,9%	46,5%	53,5%	90,4%	9,6%
podregion koniński	71,4%	28,6%	0,0%	0,0%	14,3%	85,7%	97,1%	2,9%
podregion leszczyński	70,6%	29,4%	0,0%	0,0%	19,6%	80,4%	96,1%	3,9%
podregion pilski	72,8%	22,9%	4,3%	0,0%	38,8%	61,2%	97,0%	3,0%
podregion poznański	78,4%	13,7%	5,9%	2,0%	45,8%	54,2%	100,0%	0,0%
długotrwale bezrobotni	68,2%	27,3%	2,3%	2,2%	44,2%	55,8%	95,3%	4,7%
Kobiety powracające na rynek pracy	25,3%	70,7%	3,3%	0,7%	26,2%	73,8%	97,2%	2,8%
Osoby do 25 r. życia	23,5%	72,4%	3,7%	0,4%	46,5%	53,5%	90,4%	9,6%
Osoby niepełnosprawne	33,3%	66,7%	0,0%	0,0%	19,6%	80,4%	96,1%	3,9%
Osoby w wieku powyżej 50 r. życia	20,0%	80,0%	0,0%	0,0%	38,8%	61,2%	97,0%	3,0%
Mieszkańcy wsi	21,1%	76,3%	2,0%	0,6%	45,8%	54,2%	100,0%	0,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Przeważa zatrudnienie na pełen etat na podstawie umowy o pracę, jednak jest to zatrudnienie na czas określony. Częściej umowy o pracę zawierane są przez BO projektów z Poddziałania 6.1.1 PO KL niż z Poddziałania 6.1.3 PO KL, co może być podyktowane tym, że znacząco więcej BO z Poddziałania 6.1.3 PO KL ma status osoby uczącej się. Potwierdzeniem tego może być analiza czasu, na jaki zawierane są te umowy – BO projektów z Poddziałania 6.1.1 PO KL deklarują zatrudnienie na podstawie umów na czas nieokreślony ponad trzykrotnie częściej niż BO projektów z Poddziałania 6.1.3 i prawie dwukrotnie częściej niż BO projektów z Działania 6.2. Otrzymane wyniki są spójne z wcześniej przywołaną obserwacją, że BO Poddziałania 6.1.3 ponad dwukrotnie częściej niż BO Poddziałania 6.1.1 czy Działania 6.2 PO KL pracują dorywczo. Na płaszczyźnie zróżnicowania regionalnego uwagę zwraca wysoki odsetek osób zatrudnionych bez umowy w mieście Poznaniu i w podregionach poznańskim oraz pilskim.

Najczęściej – co może dziwić – umowy o pracę zawierają osoby długotrwale bezrobotne, pozostałe grupy BO znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy raczej znajdują zatrudnienie zawierając umowy cywilnoprawne. Najrzadziej na czas nieokreślony pracują osoby niepełnosprawne i kobiety powracające na rynek pracy.

Główną przyczyną zatrudnienia na czas określony jest okres próbny (39%), a drugą warunki narzucone przez pracodawcę (27,7%). W przypadku grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy najczęściej zatrudnianych na czas określony również decydujące okazują się te warunki: wśród osób niepełnosprawnych, przyczyną takiego stanu rzeczy najczęściej jest fakt odbywania okresu

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

próbny²⁴, a kobiety powracające na rynek pracy przywoływały okres próbny (36,9%) oraz decyzję pracodawcy (22,5% przypadków). Czas trwania prawie połowy tego typu umów nie przekracza okresu 6 miesięcy, w przypadku co trzeciej mieści się w przedziale od 7 do 12 miesięcy, zaś w przypadku co szóstej od 13 do 24 miesięcy.

Co czwarty zatrudniony pracuje na zmiany, zaś co trzeci w nocy (co najmniej dwie godziny pomiędzy 22 a 5 rano), a ponad 2/3 wieczorem (co najmniej dwie godziny pomiędzy 18 a 22). Najczęściej na zmiany i w nocy pracują BO 6.1.3, najczęściej wieczorem BO 6.1.1, zaś najrzadziej na zmiany i wieczorem i w ogóle nie pracują w nocy BO 6.2. Także i w tym wypadku o zróżnicowaniu może decydować struktura BO analizowanego Działania i Poddziałów. Dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 16. Praca na zmiany, w nocy i wieczorem (możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi).

	Praca na zmiany	Praca w nocy	Praca wieczorem
Ogółem	23,2%	34,7%	69,0%
6.1.1	12,7%	15,4%	75,0%
6.1.3	37,1%	41,1%	69,6%
6.2	5,1%	0,0%	33,3%
Podregion m. Poznań	50,0%	33,4%	66,7%
Podregion kaliski	13,1%	40,0%	66,7%
Podregion koniński	34,3%	16,7%	75,0%
podregion leszczyński	27,5%	38,5%	64,3%
podregion pilski	21,4%	30,8%	66,6%
podregion poznański	33,3%	43,7%	73,3%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Interesujące są wyniki rozkładu wskazań odnośnie pracy na zmiany i w nocy w układzie podregionalnym. Najczęściej pracę na zmiany deklarują BO z podregionu miasta Poznań, co można łączyć z charakterem rynku pracy, oferującym zatrudnienie w takim cyklu przede wszystkim w sektorze usług i handlu, w mniejszym zaś w przemyśle. Zastanawia niski udział pracy zmianowej w podregionie kaliskim, natomiast nie dziwi w podregionie pilskim. Wyjaśnieniem takiej sytuacji wydaje się być struktura sektorów, branż i zawodów, w jakich podejmują zatrudnienie BO kończący udział w projektach. Na obszarach pozaaglomeracyjnych możliwości zatrudnienia zmianowego czy nocnego są znacząco mniejsze.

Uzyskane miejsce zatrudnienia daje możliwość dalszego rozwoju 61% osób pracujących. Nie widzi dla siebie możliwości rozwoju 12,8% zatrudnionych, a 26,2% ma problemy z określeniem swoich perspektyw. Główne przyczyny braku możliwości rozwoju wskazywane przez respondentów to: za niskie kwalifikacje zawodowe, rodzaj wykonywanej pracy oraz niezgodność wykształcenia z zatrudnieniem.

²⁴ Należy jednak pamiętać ze wskazań w ramach tego pytania dokonywała niewielka liczba respondentów: na czas określony zatrudnionych jest 5 spośród 15 uczestniczących w badaniu pracujących niepełnosprawnych BO, w tym 3 osoby wskazały jako powód okres próby. Dwa pozostałe wskazania: niemożność znalezienia stałej pracy (1) oraz decyzja pracodawcy (1).

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

6.3.4 Pewność zatrudnienia

Badanych charakteryzuje średnia pewność zatrudnienia. Największą pewność zatrudnienia wykazują osoby w wieku powyżej 50 roku życia. Jest to jedyna kategoria społeczna, w której przeważa pewność zatrudnienia (choć równocześnie na 16,7% respondentów niepewnych stałości zatrudnienia, aż 10% wyraża obawy w silnym stopniu). Pozostali BO oceniają swoją pozycję jako raczej pewną. Z pewnością na ten wynik wpływa przewaga osób zatrudnionych na czas określony oraz pracujących dorywczo. Jak pokazują ostatnie doświadczenia na rynku europejskim, wobec niepewnej sytuacji gospodarczej, osoby zatrudnione w tym trybie są szczególnie narażone na ryzyko utraty zatrudnienia.

Tabela 17. Ocena sytuacji zawodowej BO

	Zdecydowanie pewna	Raczej pewna	Raczej niepewna	Zdecydowanie niepewna	Nie wiem, trudno powiedzieć
ogółem	15,9%	43,6%	17,4%	1,8%	21,3%
6.1.1	10,0%	50,0%	15,5%	3,6%	20,9%
6.1.3	23,9%	44,7%	11,9%	1,3%	18,2%
6.2	5,1%	28,8%	35,6%	0,0%	30,5%
podregion m. Poznań	16,7%	50,0%	0,0%	0,0%	33,3%
podregion kaliski	17,4%	38,3%	16,5%	0,9%	26,9%
podregion koniński	11,4%	45,7%	14,3%	5,7%	22,9%
podregion leszczyński	13,7%	47,1%	15,7%	0,0%	23,5%
podregion pilski	17,1%	42,9%	24,3%	1,4%	14,3%
podregion poznański	15,7%	51,0%	15,7%	3,9%	13,7%
długotrwale bezrobotni	27,3%	25%	40,9%	0,0%	6,8%
Kobiety powracające na rynek pracy	23,3%	18,7%	40,7%	2,0%	15,3%
Osoby do 25 r. życia	15,2%	14,8%	50,7%	0,9%	18,4%
Osoby niepełnosprawne	11,1%	22,2%	33,4%	11,1%	22,2%
Osoby w wieku powyżej 50 r. życia	60,0%	6,7%	6,7%	10,0%	16,6%
Mieszkańcy wsi	20,4%	18,4%	46,1%	1,3%	13,8%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Warto zauważyć, że wyraźnie większą pewność zatrudnienia wykazują mężczyźni. Ryzyko utraty pracy przewiduje około 22% kobiet wobec około 15% mężczyzn.

6.3.5 Zmiana zawodu i branży

Spośród osób, które podjęły po udziale w projekcie zatrudnienie²⁵, najwięcej BO znalazło zatrudnienie w handlu i naprawach – 26,2%. W pozostałej działalności usługowej zatrudnienie znalazło 18,0% BO, w przetwórstwie przemysłowym 10,1%, a w administracji publicznej oraz w innych, nie wymienionych branżach po 8,8%. W pozostałych branżach zatrudnionych jest po mniej niż 7% BO.

²⁵ Mowa tu o osobach, które wykonują pracę najemną (jako regularni pracownicy lub w systemie dorywczym), z wyłączeniem osób prowadzących własną działalność gospodarczą.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Analiza danych pozwala zaobserwować koncentrację zatrudnienia w kilku branżach – tak w układzie Działania i Poddziałania, jak i podregionów. Na płaszczyźnie programów: najniższą koncentrację zaobserwowaliśmy w ramach Poddziałania 6.1.1 (4 najpopularniejsze branże: pozostała działalność usługowa, administracja publiczna, budownictwo oraz handel i naprawy oraz odpowiedź „inne”, uzyskały około 80% wskazań), zaś największą w ramach Działania 6.2 BO (4 najpopularniejsze branże: handel i naprawy, administracja publiczna, hotele i restauracje oraz przetwórstwo przemysłowe uzyskały około 85% wskazań). Natomiast w ramach Poddziałania 6.1.3 najpopularniejsze 3 branże: handel i naprawy, pozostała działalność usługowa oraz przetwórstwo przemysłowe uzyskały około 76% wskazań. Na płaszczyźnie podregionów najsilniejszą koncentrację obserwujemy w mieście Poznaniu, gdzie BO uzyskali zatrudnienie jedynie w 4 branżach: handlu i naprawach, ochronie zdrowia i pomocy społecznej, hotelach i restauracjach oraz budownictwie. W podregionach konińskim, leszczyńskim zatrudnienie BO koncentruje się w 3 tych samych branżach: handlu i naprawach, pozostałej działalności usługowej oraz przetwórstwie przemysłowym (odpowiednio 62% i 74% wskazań), w pilskim w 3 (czwarta odpowiedź to „inne”, łączna liczba wskazań 73%), w kaliskim 3 najpopularniejsze branże tworzą – obok handlu i napraw oraz pozostałej działalności usługowej – administracja publiczna oraz odpowiedź „inne”. I wreszcie w podregionie poznańskim mamy 4 branże oraz odpowiedź „inne” (do 3 z regionu kaliskiego dochodzi budownictwo z 70% wskazań).

Nowopowstałe dzięki otrzymanemu dofinansowaniu przedsiębiorstwa koncentrują się wokół trzech branż: działalność usługowa (40,1% nowopowstałych przedsiębiorstw, w tym: 44,2% przedsiębiorstwa założone w ramach Działania 6.2 PO KL oraz 21,7% przedsiębiorstw założonych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL), handel i naprawy (22,8% nowopowstałych przedsiębiorstw, w tym: 26,1% w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz 22,1% w ramach Działania 6.2 PO KL) oraz budownictwo (11,8% nowo założonych firm, w tym aż 30,4% firm w ramach Poddziałania 6.1.3 oraz 7,7% firm w ramach Działania 6.2). Można przy tym zauważyć, że dwie najpopularniejsze branże w których zakładana jest działalność: handel i naprawy oraz działalność usługowa pokrywają się z branżami, w których najczęściej następowało zatrudnienie, nietypowy jest natomiast na tle ogólnego rozkładu branż wysoki odsetek firm działających w branży budowlanej wśród BO Poddziałania 6.1.3.

Taka struktura branżowego zatrudnienia BO w układzie podregionalnym wydaje się odpowiadać strukturze lokalnych rynków i zapotrzebowaniu na pracowników. Dane prezentuje tabela poniżej.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
 w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 18. Branże, w których zatrudnienie znaleźli BO.

Podział według typu otrzymanego wsparcia							
Typ wsparcia:	Ogółem	Ogółem*	6.1.1	6.1.3	6.1.3*	6.2	6.2*
Branża:							
Handel i naprawy	26,2%	22,8%	9,1%	35,2%	26,1%	33,9%	22,1%
Pozostała działalność usługowa	18,0%	40,1%	22,7%	19,5%	21,7%	5,1%	44,2%
Przetwórstwo przemysłowe	10,1%	5,5%	5,5%	12,0%	0,0%	13,6%	6,7%
Administracja publiczna	8,8%	x	10,9%	3,2%	x	20,3%	x
Hotele i restauracje	6,4%	2,4%	1,8%	5,0%	0,0%	18,6%	2,9%
Budownictwo	5,8%	11,8%	10,0%	4,4%	30,4%	1,7%	7,7%
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5,8%	0,8%	6,4%	6,9%	0,0%	1,7%	1,0%
Edukacja	4,0%	2,4%	6,4%	3,1%	0,0%	1,7%	2,9%
Pośrednictwo finansowe	2,5%	3,1%	0,9%	3,8%	0,0%	1,7%	3,8%
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2,1%	1,6%	0,9%	3,8%	4,4%	0,0%	1,0%
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,3%	x	0,0%	0,6%	x	0,0%	x
Inne	8,8%	9,5%	23,6%	1,9%	17,4%	0,0%	7,7%
Odmowa odpowiedzi	1,2%	x	1,8%	0,6%	x	1,7%	x
Podział według podregionu:							
Typ wsparcia:	Ogółem	Podregion m. Poznań	Podregion kaliski	Podregion koniński	Podregion leszczyński	Podregion pilski	Podregion poznański
Branża:							
Handel i naprawy	26,2%	33,3%	20,9%	31,4%	37,3%	24,3%	25,5%
Pozostała działalność usługowa	18,0%	0,0%	17,4%	17,1%	17,6%	22,9%	15,7%
Przetwórstwo przemysłowe	10,1%	0,0%	8,7%	14,3%	19,6%	10,0%	2,0%
Administracja publiczna	8,8%	0,0%	11,3%	5,7%	7,8%	7,1%	9,8%
Hotele i restauracje	6,4%	16,7%	5,2%	0,0%	9,8%	7,1%	7,8%
Budownictwo	5,8%	16,7%	5,2%	5,7%	0,0%	7,1%	9,8%
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5,8%	0,0%	7,8%	2,9%	5,9%	2,9%	7,8%
Edukacja	4,0%	0,0%	5,2%	8,6%	2,0%	1,4%	3,9%
Pośrednictwo finansowe	2,5%	0,0%	2,6%	2,9%	0,0%	4,3%	2,0%
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2,1%	33,3%	0,0%	2,8%	0,0%	2,9%	3,9%
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,3%	0,0%	0,0%	2,9%	0,0%	0,0%	0,0%
Inne	8,8%	0,0%	14,8%	2,8%	0,0%	7,1%	11,8%
Odmowa odpowiedzi	1,2%	0,0%	0,9%	2,9%	0,0%	2,9%	0,0%

* - w odniesieniu do osób prowadzących własną działalność gospodarczą.

x – brak respondentów wskazujących daną odpowiedź.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Od czasu zakończenia udziału w projekcie, 26,5% zatrudnionych osób zmieniło zawód. Większość osób zmieniających zawód (59,8%) uważa, że udział w projekcie nie miał wpływu na ich decyzję. 40,2% BO potwierdziło wpływ, w tym dla 13,8% był on niewielki, dla 11,5% - istotny, ale niedecydujący, zaś jedynie dla 14,9% - decydujący.

Tabela 19. Zmiana zawodu i ocena wpływu projektu

	Zmiana zawodu	Decydujący wpływ	Istotny, nie decydujący	Niewielki wpływ	Nie miał wpływu
Ogółem	26,5%	14,9%	11,5%	13,8%	59,8%
6.1.1	42,7%	14,9%	17,0%	10,6%	57,5%
6.1.3	21,4%	17,6%	5,9%	17,6%	58,9%
6.2	10,2%	0,0%	0,0%	16,7%	83,3%
podregion m. Poznań	33,3%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%
podregion kaliski	28,7%	12,1%	9,1%	9,1%	69,7%
podregion koniński	25,7%	11,1%	11,1%	33,3%	44,5%
podregion leszczyński	11,8%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%
podregion pilski	28,6%	15,0%	10,0%	20,0%	55,0%
podregion poznański	33,3%	11,8%	23,5%	5,9%	58,8%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo. Wpływ projektu oceniali tylko osoby zmieniające zawód.

Po zakończeniu udziału w projekcie najwięcej osób znalazło zatrudnienie jako pracownicy biurowi – 24,7% oraz pracownicy usług – 20,7%. Pracę w roli robotnika przemysłowego znalazło 12,2% BO, specjaliści – 7,9 oraz operatora – 7,3, zaś 19,2% wskazało zatrudnienie w innym charakterze. Tylko niewielki odsetek badanych zadeklarował podjęcie zatrudnienia w charakterze wyższego personelu (0,6%) – byli to BO Poddziałania 6.1.1 PO KL.

BO Poddziałania 6.1.1 PO KL częściej niż pozostali BO podejmowali zatrudnienie w charakterze robotników przemysłowych i operatorów, a także techników, natomiast rzadziej w charakterze pracowników biurowych i w sektorze usług. BO Działania 6.2 najczęściej znajdowali zatrudnienie jako pracownicy biurowi, pracownicy sektora usług i specjaliści, natomiast wcale nie podejmowali zatrudnienia w charakterze pracowników przemysłowych, operatorów, techników czy wykonawców prostych prac. BO projektów z Poddziałania 6.1.3 często zadeklarowali zatrudnienie w „innych” niż przedstawione im do wyboru kategorie zawodowe. Z analizy rozkładu zawodów podejmowanych przez BO analizowanego tu Działania i Poddziałania można wnioskować, że o tym zróżnicowaniu decyduje forma wsparcia oraz charakter grupy docelowej, do której są one adresowane. Rozkład danych prezentuje tabela poniżej.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 20. Zawody, w których zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie znaleźli BO²⁶

	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług	Robotnicy przemysłowi	Specjaliści	Operatorzy	Pracownicy przy pracach prostych	Technicy	Rolnicy	Wyższy personel	Inne
ogółem	24,7%	20,7%	12,2%	7,9%	7,3%	4,0%	2,8%	0,6%	0,6%	19,2%
6.1.1	10,9%	14,5%	27,3%	9,1%	12,7%	4,6%	6,4%	1,8%	1,8%	10,9%
6.1.3	24,5%	21,4%	6,3%	3,8%	6,3%	5,0%	1,3%	0,0%	0,0%	31,4%
6.2	50,9%	30,5%	0,0%	16,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,7%
podregion m. Poznań	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	66,7%
podregion kaliski	25,2%	14,8%	16,5%	12,2%	7,0%	5,2%	3,5%	0,9%	1,7%	13,0%
podregion koniński	28,6%	22,9%	8,6%	5,7%	11,4%	5,7%	0,0%	0,0%	0,0%	17,1%
podregion leszczyński	29,4%	35,3%	3,9%	7,8%	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	21,6%
podregion pilski	21,4%	20,0%	11,4%	5,7%	8,6%	2,9%	1,4%	1,4%	0,0%	27,2%
podregion poznański	19,6%	21,6%	15,7%	3,9%	11,8%	3,9%	7,8%	0,0%	0,0%	15,7%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Odsetek liczony względem danej grupy BO / względem podregionu (względem wiersza).

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Na płaszczyźnie przestrzennej uwagę zwraca silnie spolaryzowany rozkład w mieście Poznaniu (jedna trzecia BO - pracownicy biurowi, pozostałe dwie trzecie - inne zawody), niewystępujący w innych podregionach, nawet w poznańskim. W tym ostatnim podregionie odsetek pracowników biurowych jest najniższy w skali województwa. W podregionie kaliskim na uwagę zasługuje wyższy od średniej dla województwa odsetek specjalistów i robotników przemysłowych, zaś niższy pracowników usług. W podregionie konińskim więcej niż średnio w województwie BO zatrudniało się w charakterze operatorów, zaś mniej w charakterze robotników przemysłowych. Być może taka sytuacja ma związek z zapotrzebowaniem na tego typu pracowników w związku z budową autostrady w tym rejonie. W podregionie leszczyńskim uwagę zwraca nadreprezentacja pracowników usług, niedoreprezentacja robotników przemysłowych i brak operatorów wśród BO. W regionie pilskim zwraca uwagę nadreprezentacja BO deklarujących zatrudnienie w „innych” zawodach. I wreszcie w poznańskim – co już sygnalizowano – najmniejszy odsetek pracowników biurowych i specjalistów, a większy niż w pozostałych podregionach robotników przemysłowych, operatorów i techników. Taki rozkład

²⁶ Dane dotyczą osób zatrudnionych po udziale w projekcie w charakterze pracowników najemnych (z wyłączeniem osób prowadzących własną działalność gospodarczą). W grupie tej brak jest osób, które otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 6.1.3 (jako że niemal wszyscy BO Poddziałania 6.1.3 którzy otrzymali środki na działalność gospodarczą obecnie prowadzą działalność, a tylko 1 osoba nie posiada w momencie badania zatrudnienia) oraz znajdują się tylko dwie osoby, które otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach Działania 6.2. Z tego względu brak jest możliwości rozszerzenia analizy posiadanych stanowisk oraz zawodów na grupę osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej – dostępna jest jedynie analiza branż i ta została dokonana w pierwszej części niniejszego rozdziału. Można jedynie nadmienić, że BO Działania 6.2 którzy otrzymali środki, a jednocześnie obecnie są zatrudnieni również w innych przedsiębiorstwach pracują w zawodach: pracownik biurowy, pracownik usług; w jednym przypadku jest to samodzielne stanowisko, w drugim natomiast respondent odmówił udzielenia odpowiedzi.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

przestrzenny wynika ze struktury rynku pracy w danych podregionach oraz dokonujących się w nich procesach inwestycyjnych, np. inwestycji liniowych (drogi, kolej).

Tabela 21. Zawód wykonywany po zakończeniu udziału w projekcie

Kategoria	Długotrwale bezrobotni	Osoby do 25 r. życia	Kobiety powracające na rynek pracy	Osoby niepełnosprawne	Osoby powyżej 50 r. życia	Mieszkający na wsi
Zawody:						
Operatorzy (np. operator maszyn, monter maszyn, kierowca)	0,0%	8,8%	0,0%	8,3%	10,0%	8,6%
Pracownicy biurowi (np. sekretarka, kasjer)	25,0%	24,4%	35,3%	16,7%	16,6%	20,4%
Pracownicy przy pracach prostych (np. portier, sprzątaczką, robotnik niewykwalifikowany)	4,5%	3,7%	5,3%	0,0%	6,7%	3,9%
Pracownicy usług (np. sprzedawca, przewodnik, pracownik ochrony)	38,6%	19,3%	26,6%	25,0%	26,6%	20,4%
Robotnicy przemysłowi (np. murarz, ślusarz, mechanik, elektryk, rzemieślnik)	20,5%	13,4%	0,7%	16,7%	6,7%	14,5%
Rolnicy (np. hodowca, ogrodnik, leśnik)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,7%	1,3%
Specjaliści (np. informatyk, inżynier, lekarz, nauczyciel, ekonomista, prawnik)	2,3%	3,2%	6,7%	16,7%	6,7%	7,9%
Technicy (np. technik budownictwa, technik informatyk, urzędnik)	2,3%	0,9%	2,7%	8,3%	0,0%	2,6%
Wyższy personel (np. dyrektor, kierownik)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,7%	0,0%
Inne zawody	6,8%	26,3%	22,7%	8,3%	13,3%	20,4%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Odsetek liczony względem danej grupy BO (względem kolumn). Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Najczęściej badani z grup będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy deklarują podejmowanie zatrudnienia w charakterze pracownika usług i biurowego, a w dalszej kolejności robotnika przemysłowego i w „innych” zawodach. **Trudniej dostępne są stanowiska zaliczane do wyższego personelu (podjęcie takiego zatrudnienia zadeklarowały jedynie osoby powyżej 50 roku życia), a także, choć w nieco mniejszym stopniu stanowiska technika i specjalisty.**

Poszczególne kategorie BO mają zróżnicowane szanse na obejmowanie dostępnych na rynku stanowisk pracy. Najwięcej możliwości wydają się mieć osoby do 25 r. – w ich przypadku trudno lub niedostępne są stanowiska specjalistów, techników i wyższego personelu. Najmniej – kobiety powracające na rynek pracy, które wykonują zawody pracownika biurowego, usług, bądź „inne”, zaś nie są zatrudniane w charakterze wyższego personelu i operatorów. Osoby długotrwale bezrobotne trafiają głównie do trzech kategorii - pracownicy biurowi, usług i robotnicy przemysłowi. W przypadku osób niepełnosprawnych zwraca uwagę najwyższa częstotliwość spośród wszystkich kategorii zatrudnienia w charakterze specjalisty. Osoby powyżej 50 roku życia, jak już wspomniano, jako jedyne są zatrudniane w charakterze wyższego personelu, ale także – i to nawet częściej niż mieszkańcy wsi

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

– podejmują pracę w zawodach rolniczych. Mieszkańcy wsi stają się pracownikami biurowymi, usług i wykonują „inne” zawody.

Taki rozkład szans zatrudnienia w różnych zawodach wydaje się pochodną stanu rynku pracy, w tym preferencji pracodawców co do zatrudniania pracowników o określonych cechach społecznych, poziomie wykształcenia, a także kompetencji i doświadczeniu.

Spośród instytucji zatrudniających BO, 66,8% prowadzi działalność usługową, 20,1% działalność produkcyjno-usługową, a 4,6% działalność produkcyjną, zaś o innym charakterze: 8,5%. Dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 22. Rodzaj działalności prowadzonej przez instytucję zatrudniającą BO.

	Działalność produkcyjna	Działalność usługowa	Działalność produkcyjno-usługowa	Inna
ogółem	4,6%	66,8%	20,1%	8,5%
6.1.1	2,7%	68,2%	17,3%	11,8%
6.1.3	6,9%	67,9%	17,6%	7,6%
6.2	1,7%	61,0%	32,2%	5,1%
podregion m. Poznań	0,0%	50,0%	33,3%	16,7%
podregion kaliski	2,6%	64,4%	24,3%	8,7%
podregion koniński	5,7%	65,7%	17,2%	11,4%
podregion leszczyński	7,8%	62,8%	23,5%	5,9%
podregion pilski	7,1%	68,6%	15,7%	8,6%
podregion poznański	2,0%	76,5%	13,7%	7,8%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

6.3.6 Zmiana poziomu wynagrodzenia

1/4 BO zarabia obecnie więcej, niż przed przystąpieniem do projektu. Wysokość dochodów od czasu zakończenia udziału w projekcie nie zmieniła się u 74,3% BO, a 0,3% dotknął spadek. Osoby, którym wzrosły dochody, oceniają wpływ projektu w tym aspekcie średnio na 5,3 w skali dziesięciostopniowej. Najbardziej wzrosły dochody BO Poddziałania 6.1.3 (39,5%) oraz podregionu miasta Poznania (78,6%), przy tym BO podregionu miasta Poznania najwyżej ocenili wpływ projektu na wzrost dochodów (średnia ocen 7,0). Dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 23. Zmiana wysokości dochodów od czasu zakończenia udziału w projekcie i wpływ projektu na wzrost wynagrodzenia

	Spadek	Bez zmian	Wzrost	Ocena*
ogółem	0,3%	74,3%	25,4%	5,3
6.1.1	0,0%	93,1%	6,9%	3,6
6.1.3	0,8%	59,6%	39,6%	6,1
6.2	0,0%	66,2%	33,8%	6,2
podregion m. Poznań	0,0%	21,4%	78,6%	7,0
podregion kaliski	0,0%	82,1%	17,9%	4,6
podregion koniński	0,5%	63,5%	36,0%	6,1
podregion leszczyński	1,2%	62,8%	36,0%	5,8
podregion pilski	0,0%	85,4%	14,6%	4,8
podregion poznański	0,9%	67,2%	31,9%	5,2

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

*- średnia ocen dokonanych przez BO. Skala ocen (1-10), gdzie: 1-w ogóle się nie przyczynił, 10-bardzo się przyczynił

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Nie wszystkie grupy BO w szczególnej sytuacji na rynku pracy odczuwają poprawę poziomu wynagrodzenia w podobnym stopniu. Wzrost dochodów deklaruje 30,8% osób do 25 roku życia, 29,1% osób mieszkających na wsi. Wśród kobiet powracających na rynek pracy, wzrost poziomu dochodów potwierdza 24,5%, wśród osób długotrwale bezrobotnych - 19,6%, wśród osób niepełnosprawnych - 17,1%, a wśród osób powyżej 50 roku życia jedynie 11,0%. Najwyżej wpływ projektu na zmianę poziomu dochodów oceniają osoby do 25 roku życia oraz kobiety powracające na rynek pracy (średnia ocen odpowiednio 5,6 oraz 5,5 w skali dziesięciostopniowej), nisko natomiast oceniają mieszkańcy terenów wiejskich (średnia ocen 3,7).

Tabela 24. Zmiana poziomu dochodów po zakończeniu udziału w projekcie.

Kategoria:	Długotrwale bezrobotni	Osoby do 25 r. życia	Kobiety powracające na rynek pracy	Osoby niepełnosprawne	Osoby powyżej 50 r. życia	Mieszkający na wsi
Zmiana:						
Spadek	0,0%	0,6%	0,7%	0,0%	0,0%	0,5%
Brak zmian	80,4%	68,5%	74,8%	82,9%	89,0%	70,4%
Wzrost	19,6%	30,8%	24,5%	17,1%	11,0%	29,1%
Ocena*	4,8	5,6	5,5	4,9	4,8	3,7

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

*- średnia ocen dokonanych przez BO. Skala ocen (1-10), gdzie: 1-w ogóle się nie przyczynił, 10-bardzo się przyczynił

6.3.7 Wykorzystywanie zdobytych umiejętności i wiedzy

W obecnej pracy wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie projektu wykorzystuje 57,6% BO. Jest to wynik porównywalny ze wskaźnikami na poziomie ogólnopolskim²⁷. Ze zdobytej wiedzy lub umiejętności najpowszechniej korzystają BO Poddziałania 6.1.3 – 71,7%. Natomiast najwięcej deklaracji o nieskorzystaniu ze zdobytej wiedzy składają BO Poddziałania 6.1.1 (blisko połowa BO). Na podstawie dostępnych danych trudno wskazać jednoznaczną przyczynę tej sytuacji. Może to wynikać ze struktury społeczno-demograficznej BO, wskaźnika zatrudnienia, który w przypadku BO z Poddziałania 6.1.1 PO KL jest najniższy. Rzetelna odpowiedź na to pytanie wymaga odrębnych pogłębionych badań. W podziale geograficznym przoduje podregion leszczyński – wiedza i umiejętności zdobyte w projekcie są przydatne dla 76,5% BO z tego regionu. Dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 25. Wykorzystanie przez BO w obecnej pracy wiedzy lub umiejętności zdobytych w trakcie udziału w projekcie

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie wiem, trudno powiedzieć
ogółem	29,3%	28,3%	16,8%	14,3%	11,3%
6.1.1	20,0%	24,5%	25,5%	23,6%	6,4%
6.1.3	40,9%	30,8%	14,5%	11,9%	1,9%
6.2	15,3%	28,8%	6,8%	3,4%	45,7%

²⁷ W 18 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie wśród respondentów z Priorytetu VI i VII wiedzę i umiejętności wykorzystuje 58-61% uczestników. za: PAG Uniconsult na zlecenie MRR, *Badanie osiągniętych wartości wskaźników komponentu regionalnego PO KL*, maj 2011 r.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie wiem, trudno powiedzieć
podregion kaliski	27,0%	21,7%	20,0%	13,9%	17,4%
podregion koniński	28,5%	22,9%	22,9%	20,0%	5,7%
podregion leszczyński	41,2%	35,3%	0,0%	7,8%	15,7%
podregion pilski	24,3%	37,1%	14,3%	15,7%	8,6%
podregion poznański	29,4%	27,5%	23,5%	17,6%	2,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

Niekorzystanie ze zdobytej wiedzy i umiejętności tłumaczono przede wszystkim **brakiem powiązania pomiędzy szkoleniem i wykonywaną pracą – 77,4%**, brakiem takiej potrzeby – 21,6% oraz sporadycznie innymi powodami – 1,0%.

Osoby wykorzystujące wiedzę lub umiejętności zdobyte podczas udziału w projekcie robią to często – 48,1% lub bardzo często – 41,3%. Najpowszechniej z wiedzy lub/i umiejętności korzystają BO Poddziałania 6.1.3 (50,8% bardzo często, 43,0% często) oraz mieszkańcy miasta Poznania i podregionów poznańskiego i konińskiego. Dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 26. Częstotliwość wykorzystywania wiedzy zdobytej w trakcie projektu

	Bardzo często	Często	Rzadko	Bardzo rzadko	W ogóle nie wykorzystuję	Nie wiem, trudno powiedzieć
ogółem	41,3%	48,1%	6,4%	0,5%	1,6%	2,1%
6.1.1	38,8%	49,0%	4,1%	0,0%	2,0%	6,1%
6.1.3	50,8%	43,0%	2,6%	0,9%	1,8%	0,9%
6.2	3,9%	69,2%	26,9%	0,0%	0,0%	0,0%
podregion m. Poznań	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
podregion kaliski	37,5%	44,6%	12,5%	0,0%	0,0%	5,4%
podregion koniński	72,2%	22,2%	0,0%	0,0%	5,6%	0,0%
podregion leszczyński	38,5%	53,8%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%
podregion pilski	30,2%	55,8%	4,7%	2,3%	4,7%	2,3%
podregion poznański	48,3%	51,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

W ramach grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wykorzystywanie w obecnie wykonywanej pracy zdobytych w trakcie udziału w projekcie umiejętności i wiedzy najczęściej deklarują kobiety powracające na rynek pracy oraz osoby do 25 roku życia, zaś najrzadziej osoby niepełnosprawne. Informacje na ten temat prezentuje tabela poniżej.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 27. Wykorzystywanie zdobytych w trakcie udziału w projekcie umiejętności i wiedzy

Kategoria: Stopień:	Długotrwale bezrobotni	Osoby do 25 r. życia	Kobiety powracające na rynek pracy	Osoby niepełno- sprawne	Osoby powyżej 50 r. życia	Mieszkający na wsi
Zdecydowanie nie	11,4%	12,0%	11,3%	8,3%	36,7%	16,4%
Raczej nie	29,5%	18,0%	15,3%	33,3%	6,7%	15,8%
Raczej tak	29,5%	28,6%	36,0%	25,0%	30,0%	26,3%
Zdecydowanie tak	18,2%	36,4%	29,4%	16,7%	16,7%	33,6%
Trudno powiedzieć	11,4%	5,0%	8,0%	16,7%	10,0%	7,9%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

6.4 Postrzeganie przez BO wpływu projektu na poprawę sytuacji zawodowej

Porównując swoją obecną sytuację zawodową do sytuacji sprzed udziału w projekcie, poprawę odczuło 70,3% badanych, sytuacja pozostała bez zmian dla 25,0% badanych, 4,7% odczuło pogorszenie. Największe polepszenie sytuacji zawodowej odczuli BO Poddziałania 6.1.3, poprawę zauważyło 82,2% badanych. W podziale geograficznym najwięcej pozytywnych zmian dostrzegają osoby z podregionu miasta Poznania – poprawa sytuacji zawodowej 92,9% BO. Dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 28. Porównanie obecnej sytuacji zawodowej z sytuacją sprzed udziału w projekcie

	Zdecydowanie się pogorszyła	Raczej się pogorszyła	Pozostała bez zmian	Raczej się poprawiła	Zdecydowanie się poprawiła
ogółem	0,5%	4,2%	25,0%	51,4%	18,9%
6.1.1	0,0%	3,3%	39,8%	38,2%	18,7%
6.1.3	1,4%	4,0%	12,4%	56,5%	25,7%
6.2	0,0%	6,4%	20,1%	66,2%	7,3%
podregion m. Poznań	0,0%	0,0%	7,1%	42,9%	50,0%
podregion kaliski	0,4%	4,2%	22,0%	55,5%	17,9%
podregion koniński	0,5%	4,5%	30,0%	50,5%	14,5%
podregion leszczyński	2,3%	8,1%	9,3%	53,5%	26,8%
podregion pilski	0,0%	3,8%	33,7%	47,5%	15,0%
podregion poznański	0,8%	2,5%	18,5%	51,3%	26,9%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Można zauważyć, że poczucie polepszenia sytuacji zawodowej nie zawsze wynika bezpośrednio z faktu podjęcia zatrudnienia. 47,6% osób długotrwale bezrobotnych przed projektem, a obecnie pracujących, deklaruje wykonywanie pracy zarobkowej. Jednak aż 63,7% tej zbiorowości uważa, iż ich sytuacja zawodowa uległa poprawie po zakończeniu udziału w projekcie. Porównywalny odsetek osób deklarujących wykonywanie pracy zarobkowej oraz poprawę sytuacji zawodowej zauważalny jest również wśród respondentów znajdujących się w pozostałych kategoriach osób w trudnej/szczegółowej sytuacji na rynku pracy (w tym największą poprawę potwierdzają osoby do 25 roku życia – 79,4%). Jedyną grupą wyróżniającą się w tym aspekcie są osoby powyżej 50 roku życia. Pracę zarobkową deklaruje jedynie 24,4% osób, a poprawę sytuacji zawodowej 35,4% (zdecydowana większość (60,4%) uważa, że ich sytuacja się nie zmieniła). Szczegółowe informacje przedstawia tabela poniżej.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 29. Ocena obecnej sytuacji zawodowej

Kategoria:	Praca zarobkowa obecnie	Obecna sytuacja zawodowa w porównaniu do stanu przed uczestnictwem w projekcie				
		Zdecydowanie się pogorszyła	Raczej się pogorszyła	Pozostała bez zmian	Raczej się poprawiła	Zdecydowanie się poprawiła
Długotrwale bezrobotni	47,6%	0,0%	4,9%	31,5%	44,7%	18,9%
Osoby do 25 r. życia	54,0%	1,0%	3,9%	15,7%	53,0%	26,4%
Kobiety powracające na rynek pracy	47,2%	0,2%	4,8%	21,6%	53,8%	19,6%
Osoby niepełnosprawne	42,9%	0,0%	8,6%	22,9%	51,4%	17,1%
Osoby powyżej 50 r. życia	24,4%	0,0%	4,2%	60,4%	28,7%	6,7%
Mieszkający na wsi	56,6%	0,9%	4,0%	22,6%	51,1%	21,4%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Pomimo wysokiej oceny wpływu projektu na poprawę sytuacji zawodowej, w odniesieniu do parametrów będących przedmiotem zainteresowania niniejszego badania takich jak: poziom dochodów, charakter wykonywanej pracy, miejsce zatrudnienia oraz zajmowane stanowisko respondenci ocenili ogólny wpływ projektu jako mało bądź średnio istotny. W dziesięciostopniowej skali o interpretacji: 1 - *projekt w ogóle nie przyczynił się do zmian*, 10 - *projekt bardzo przyczynił się do zmian*, średnie ocen w poszczególnych obszarach kształtują się na poziomie od 4,9 do 5,2.

Można zauważyć, że BO Poddziałania 6.1.1 niżej, niż BO Poddziałania 6.1.3 oceniali wpływ projektu na zmianę wykonywanej pracy, pracodawcy czy poziomu dochodów. Wpływ projektów w omawianych obszarach silnie odczuwany jest przez BO z podregionu miasta Poznania, słabej natomiast przez BO z podregionów kaliskiego i pilskiego. Osoby starsze oraz niepełnosprawne słabiej odczuwają wpływ projektu na zmianę stanowiska, wykonywanej pracy czy pracodawcy, wyższe oceny oddziaływania wyrażali natomiast długotrwale bezrobotni, osoby młode oraz kobiety powracające na rynek pracy. Szczegółowe informacje przedstawia tabela poniżej.

Tabela 30. Średnie oceny stopnia, w jakim projekt przyczynił się do zmian w konkretnych obszarach

Obszary zmian:	Poziom dochodów	Wykonywana praca	Pracodawca	Stanowisko
Kategoria:				
Ogółem	5,3	5,2	5,2	4,9
6.1.1	3,6	3,6	3,5	3,9
6.1.3	6,1	6,5	5,7	5,3
6.2	6,2	4,6	2,4	3,2
podregion m. Poznań	7,0	7,0	8,0	6,5
podregion kaliski	4,6	4,3	3,9	4,5
podregion koniński	6,1	5,4	6,0	6,0
podregion leszczyński	5,8	6,2	5,3	5,5
podregion pilski	4,8	5,1	4,5	4,5
podregion poznański	5,2	5,6	4,3	4,2

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
 w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Obszary zmian:	Poziom dochodów	Wykonywana praca	Pracodawca	Stanowisko
Kategoria:				
Osoby do 25 r. życia	5,6	6,0	5,1	5,1
Kobiety powracające na rynek pracy	5,5	5,8	5,1	5,0
Osoby niepełnosprawne	4,9	3,6	2,5	3,3
Osoby powyżej 50 r. życia	4,8	3,3	2,5	3,0
Mieszkający na wsi	3,7	5,2	5,1	4,5

Poszukując odpowiedzi na pytanie o to, jakie znaczenie miał udział w projekcie dla zmiany sytuacji zawodowej BO rozważyliśmy następujące aspekty: 1) czynniki pozwalające uzyskać zatrudnienie, 2) związek pomiędzy udziałem w projekcie a uzyskaniem pracy.

W opinii BO, głównym czynnikiem, pozwalającym na uzyskanie zatrudnienia, jest zdobyta wiedza i umiejętności zawodowe - 28,1%. Za istotne BO uznali również zdobycie wiedzy i umiejętności poszukiwania pracy - 20,8%, uzyskanie potwierdzenia kwalifikacji zawodowych – 19,6%, zdobycie doświadczenia zawodowego, odbycie stażu/praktyk - 12,5% oraz wzrost pewności siebie – 11,3%. Dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 31. Czynniki pozwalające uzyskać zatrudnienie

	Zdobycie wiedzy/umiejętności zawodowych	Zdobycie wiedzy i umiejętności poszukiwania pracy	Uzyskanie potwierdzenia kwalifikacji zawodowych (certyfikat/dyplom itp.)	Zdobycie doświadczenia zawodowego/odbycie stażu/praktyk	Wzrost pewności siebie	Nabycie umiejętności autoprezentacji	Objęcie dzieci obowiązkiem szkolnym	Sfinansowanie dojazdów do pracy	Uzyskanie porady doradcy zawodowego	Inne
ogółem	28,1%	20,8%	19,6%	12,5%	11,3%	4,9%	0,3%	0,3%	0,3%	1,9%
6.1.1	35,9%	18,3%	44,0%	0,9%	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
6.1.3	27,7%	17,6%	2,5%	25,2%	22,6%	1,3%	0,6%	0,6%	0,6%	1,3%
6.2	15,3%	33,9%	20,3%	0,0%	1,7%	22,0%	0,0%	0,0%	0,0%	6,8%
podregion m. Poznań	66,7%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
podregion kaliski	22,8%	28,1%	21,1%	5,2%	11,4%	7,0%	0,9%	0,9%	0,0%	2,6%
podregion koniński	22,9%	17,1%	22,8%	20,0%	14,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%	0,0%
podregion leszczyński	19,6%	19,6%	9,8%	23,5%	17,7%	5,9%	0,0%	0,0%	0,0%	3,9%
podregion pilski	34,3%	15,7%	22,9%	11,4%	8,6%	5,7%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%
podregion poznański	39,2%	17,6%	21,6%	11,8%	7,8%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby pracujące zarobkowo.

BO analizowanych tu Poddziałów i Działania PO KL różnią się w opiniach na temat ważności poszczególnych czynników warunkujących uzyskanie zatrudnienia. BO Poddziałania 6.1.1 PO KL wskazują raczej na czynniki formalne (zdobycie wiedzy i umiejętności zawodowych oraz kwalifikacji potwierdzonych certyfikatami), BO Poddziałania 6.1.3 PO KL dodatkowo podkreślają wzrost pewności

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

siebie oraz zdobycie doświadczenia zawodowego, natomiast BO Działania 6.2 PO KL na pierwszym miejscu stawiają zdobycie wiedzy i umiejętności poszukiwania pracy, dalej umiejętność autoprezentacji oraz zdobycie certyfikatu.

Odnosząc się do wpływu projektu na znalezienie zatrudnienia, osoby pracujące oceniają, że udział w projekcie przyczynił się do znalezienia obecnie wykonywanej pracy umiarkowanie – w dziesięciostopniowej skali, gdzie 1 - *w ogóle się nie przyczynił*, a 10 - *bardzo się przyczynił*, średnia ocen wyniosła 5,2. W największym stopniu wpływ projektu w tym zakresie odczuwają BO Poddziałania 6.1.3 PO KL – średnia ocen 6,5, w mniejszym stopniu natomiast BO Działania 6.2 PO KL (średnia ocen 4,6) oraz BO Poddziałania 6.1.1 PO KL (średnia ocen 3,6). Najwyższą ocenę wpływu projektu na zmianę pracodawcy²⁸ wystawili BO z podregionu miasta Poznań – 7,0. W podregionie leszczyńskim wystawiono ocenę 6,2, w poznańskim 5,6, w konińskim 5,4, w pilskim 5,1. Najniższą ocenę (4,3) wystawili BO z podregionu kaliskiego.

Badani, poproszeni w ankiecie o ocenę trzech aspektów: 1) umiejętności szukania pracy, 2) umiejętności wykonywania pracy, 3) pewności siebie, stwierdzają, że udział w projekcie pozwolił im zwiększyć kompetencje w tym zakresie, choć w większym stopniu w zakresie wykonywania pracy (62,8%) i pewności siebie (62,3%) niż szukania pracy (49,8%).

Wpływ projektu na wzrost umiejętności wykonywania pracy kształtuje się w ocenie BO na poziomie 6,3 (w skali dziesięciostopniowej) – zmiany w tym obszarze są zatem bardziej odczuwalne niż bezpośredni wpływ na znalezienie zatrudnienia. Najwyżej ocenili wpływ projektu BO Poddziałania 6.1.3 (średnia ocena 7,4, 82,5% odczuło poprawę). W podziale geograficznym najwyżej oceniono wpływ projektu w podregionach leszczyńskim i mieście Poznaniu (średnia ocena powyżej 7), zaś najniżej w pilskim, kaliskim i poznańskim (ocena na poziomie 6). BO z Poznania i subregionu poznańskiego najczęściej (prawie 80% wskazań) sygnalizowali poprawę umiejętności wykonywania pracy. Natomiast najrzadziej z konińskiego (49%) i pilskiego (54,2%). Najczęściej na poprawę wskazywały osoby w wieku do 25 r. życia (81,7%) oraz kobiety powracające na rynek pracy (75,4%), umiarkowanie często osoby długotrwale bezrobotne (45,1%), natomiast bardzo rzadko osoby w wieku powyżej 50 r. życia (19,5%).

Połowa BO deklaruje, że dzięki udziałowi w projekcie lepiej niż przed przystąpieniem do udziału potrafi szukać pracy. BO z analizowanych tu Działania i Poddziałania prawie nie różnią się w zakresie częstotliwości wskazań, natomiast znacząco różnią się co do oceny wpływu projektu – najwyżej oceniają ten wpływ BO Poddziałania 6.1.3, zaś najniżej 6.1.1. W podziale geograficznym najwięcej osób umie lepiej poszukiwać pracy w podregionie miasta Poznania i podregionie poznańskim, zaś najmniej takich deklaracji złożyli BO z leszczyńskiego i pilskiego. Co ciekawe, BO z leszczyńskiego ocenili ten wpływ najwyżej, zaś z pilskiego najniżej. Najczęściej na wzrost umiejętności poszukiwania pracy wskazują osoby z trzech kategorii: młodzież do 25 r. życia, mieszkańcy wsi i kobiety powracające na rynek pracy (powyżej 50%), natomiast sporadycznie osoby powyżej 50 r. życia (tylko 11,6%). Jednak warto zauważyć, że osoby z kategorii 50+ należą - obok długotrwale bezrobotnych i kobiet - do grona najwyżej oceniających udział w projekcie.

Większą pewność siebie po udziale w projekcie deklaruje 62,3% BO, jednak, w zależności od rodzaju Działania bądź Poddziałania, odsetki wskazań są mocno zróżnicowane – w największym stopniu na taką zmianę wskazują BO Działania 6.2 (87%), w nieco mniejszym BO 6.1.3 (75%), natomiast w zdecydowanie najmniejszym BO 6.1.1 (dwa razy mniej niż BO 6.1.3). Najwyżej wpływ

²⁸ Zmiana pracodawcy rozumiana jest również jako podjęcie zatrudnienia.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

projektu na wzrost pewności siebie ocenili BO 6.1.3, natomiast BO 6.2 i 6.1.1 na podobnym poziomie. Spośród podregionów wyróżnia się podregion miasta Poznania, gdzie wzrost pewności siebie deklaruje prawie 93% badanych, najniżej pilskiego (nieco poniżej 50%). Natomiast średnia ocena wpływu projektu na pożądaną zmianę pewności siebie uczestników we wszystkich subregionach jest zbliżona (około 7). Najczęściej na wzrost pewności siebie wskazują długotrwale bezrobotni i kobiety powracające na rynek pracy (ponad 80%), przy czym kobiety powracające na rynek pracy najwyższej oceniają ten wpływ (7,8), natomiast najrzadziej osoby niepełnosprawne oraz w szczególności w wieku powyżej 50 roku życia (42%), czyli prawie dwa razy mniej niż długotrwale bezrobotnych. Dane dotyczące wzrostu poziomu tych umiejętności prezentuje tabela poniżej.

Tabela 32. Wzrost poziomu umiejętności poszukiwania i wykonywania pracy oraz pewności siebie BO

	Poszukiwanie pracy		Wykonywanie pracy		Pewność siebie	
	poprawa	ocena*	poprawa	ocena*	poprawa	ocena*
ogółem	49,8%	5,8	62,6%	6,3	62,3%	7,1
6.1.1	47,0%	4,2	54,4%	4,6	36,8%	6,2
6.1.3	51,1%	7,1	82,5%	7,4	74,3%	8,0
6.2	52,5%	6,3	42,6%	6,4	86,8%	6,6
podregion m. Poznań	71,4%	6,4	78,6%	7,4	92,9%	7,4
podregion kaliski	48,7%	5,6	71,5%	6,0	64,6%	6,8
podregion koniński	52,5%	6,3	49,0%	6,8	66,5%	7,3
podregion leszczyński	38,4%	6,9	64,0%	7,5	77,9%	7,4
podregion pilski	42,1%	5,3	54,2%	5,9	48,8%	7,4
podregion poznański	68,9%	5,5	79,8%	6,0	62,2%	7,0
Długotrwale bezrobotni	49,0%	6,9	45,1%	7,2	84,3%	7,3
Osoby do 25 roku życia	58,9%	6,2	81,7%	6,7	72,4%	7,3
Kobiety powracające na rynek pracy	54,0%	6,8	75,4%	7,4	81,1%	7,8
Osoby niepełnosprawne	40,6%	5,1	62,5%	6,0	56,3%	6,8
Osoby powyżej 50 roku życia	11,6%	6,7	19,5%	6,9	42,1%	7,3
Mieszkający na wsi	57,3%	5,8	65,7%	6,2	64,8%	7,1

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

*- średnia ocen dokonanych przez BO odczuwających poprawę. Skala ocen (1-10), gdzie: 1-w ogóle się nie przyczynił, 10-bardzo się przyczynił

6.5 Podsumowanie

Dostrzegalny jest wpływ udziału w projektach na zmianę sytuacji społeczno-zawodowej BO – istotna część uczestników bądź znalazła zatrudnienie, bądź uruchomiła własne przedsiębiorstwa. Najskuteczniejsze w tym zakresie okazało się Działanie 6.2 PO KL (90% BO zatrudnionych w momencie badania), a najmniej skuteczne Poddziałanie 6.1.1 (tylko 33%). Przy czym zgodnie z założeniami tego Działania, BO Działania 6.2 najczęściej pracują we własnych firmach, zaś Poddziałania 6.1.3 w charakterze pracowników najemnych. Co interesujące, w tej ostatniej grupie obserwujemy największy odsetek osób podejmujących pracę dorywczą – co może wpłynąć na niepewność zatrudnienia. Wykonywanie pracy zarobkowej najczęściej deklarowali BO mieszkający na wsi oraz osoby do 25 r. życia (nieco powyżej 50%), z nieco mniejszą częstotliwością (nieco poniżej 50%) osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne oraz kobiety powracające na rynek pracy. Natomiast dużo rzadziej (poniżej 25%) osoby w wieku powyżej 50 r. życia. Taki rozkład efektów zatrudnieniowych wydaje się podyktowany zróżnicowanymi formami wsparcia stosowanymi w poszczególnych Poddziałaniach/Działaniu, a także odbiorcami tych projektów. Okazuje się jednak, że w najmniejszym stopniu ta pożądana zmiana dokonała się w przypadku osób z kategorii 50+.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Na podstawie zaprezentowanych danych można wnioskować, że udział w projekcie tylko w ograniczonym stopniu przyczynił się do zmiany zawodu przez BO (26,5%), najczęściej w gronie BO Poddziałania 6.1.3, a najrzadziej wśród BO Działania 6.2 (tylko 10%). Najrzadziej zmianę zawodu deklarowali BO z podregionu leszczyńskiego, ale wskazywali najsilniej na wpływ projektu. Po zakończeniu udziału w projekcie najwięcej osób znalazło zatrudnienie jako pracownicy biurowi (około jednej czwartej BO) oraz pracownicy usług (około 20%). Tylko niewielki odsetek badanych zadeklarował podjęcie zatrudnienia w charakterze wyższego personelu (0,6%) – byli to BO Poddziałania 6.1.1 PO KL.

Zarówno stanowiska pracy pozyskane przez BO w wyniku udziału w projekcie, jak i stanowiska utworzone przez nich dzięki otrzymanym środkom na rozpoczęcie działalności gospodarczej przeważnie związane są z działalnością usługową oraz w zakresie handlu i napraw. Nowopowstałe przedsiębiorstwa w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL często zakładano także w branży budowlanej.

Nieco mniej odczuwalny niż wpływ na ogólną poprawę sytuacji społeczno-zawodowej wydaje się być wpływ na zmianę pozycji zawodowej. Za jej wyznaczniki przyjęto przede wszystkim stabilność oraz warunki zatrudnienia. Badanych charakteryzuje średnia pewność zatrudnienia, co jednak może po części wynikać z odczuwanych przez polski rynek pracy skutków kryzysu gospodarczego. Zatrudnionych na czas określony jest 63,4% osób pracujących, a 36,6% na czas nieokreślony. Około jednej czwartej BO deklaruje wzrost zarobków względem poziomu sprzed przystąpienia do projektu, w tym najbardziej wzrosły dochody BO Poddziałania 6.1.3 (39,5%, a 6.1.1 tylko 6,9%). Pozytywny jest jednak fakt, że uzyskane miejsca zatrudnienia daje możliwość dalszego rozwoju 61% osób pracujących, a 57,6% wykorzystuje w obecnym miejscu pracy wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie projektu.

W wyniku udziału w projekcie wzrosły – w subiektywnym odczuciu – umiejętności BO w zakresie poszukiwania i wykonywania pracy. Różnice pomiędzy poszczególnymi typami projektów (Poddziałanie 6.1.1, 6.1.3 PO KL oraz Działanie 6.2 PO KL) nie są w tym aspekcie znaczące.

W ujęciu subregionalnym wpływ udziału projektu na zmianę sytuacji społeczno-zawodowej rozkłada się dość nierównomiernie - możemy wyróżnić 3 obszary: 1) wysokiej efektywności - m. Poznań, 2) średniej – leszczyński, kaliski i poznański oraz 3) niskiej – koniński i pільski. Różnice zaznaczają się na każdej z analizowanych tu płaszczyzn zmiany statusu społeczno-zawodowego (zatrudnialność). Można także zaobserwować różnicę w oddziaływaniu projektu na zmianę sytuacji społeczno-zawodowej w zależności od płci, wskazującą na słabsze oddziaływanie w przypadku kobiet. Kobiety częściej niż mężczyźni są zatrudniane u kogoś, ale zarazem dłużej trwa u nich okres poszukiwania pracodawcy. Mężczyźni zmieniali w wyniku udziału w projekcie stanowisko na równorzędne lub wyższe, kobiety natomiast na wyższe, równorzędne ale też niższe. Pewność zatrudnienia wyraźnie wyższa jest wśród mężczyzn.

Badani generalnie ocenili udział w projekcie jako przydatny dla zmiany przez nich sytuacji zawodowej, w większym stopniu w zakresie zwiększenia umiejętności wykonywania pracy niż jej poszukiwania, jednak BO 6.1.3 ocenili zdecydowanie wyżej ten aspekt niż BO 6.1.1. Również pod względem oceny takich aspektów, jak: zwiększenie umiejętności poszukiwania pracy, wykonywania pracy czy pewności siebie zaobserwowano znaczące różnice pomiędzy ocenami formułowanymi przez BO 6.1.3 i BO 6.1.1. Największy wpływ projektu odnotowano w dwóch kategoriach społecznych: osób do 25 r. życia i kobiet powracających na rynek pracy, zdecydowanie w najmniejszym stopniu korzyści zdają się odczuwać osoby powyżej 50 r. życia. Powyższe obserwacje pozostają w zgodzie z konkluzjami badania ogólnopolskiego, że zadowolenie z pracy w niewielkim stopniu zależy od wykorzystywanych

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

obiektywnych mierników jakości miejsca pracy, a raczej od dopasowania warunków do sytuacji życiowej, potrzeb i zainteresowań pracownika²⁹.

²⁹ Za: PAG Unionsult na zlecenie MRR *Badanie osiągniętych wartości wskaźników komponentu regionalnego PO KL*, maj 2011 r., s. 58.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

7 Przedsiębiorstwa utworzone dzięki jednorazowym dotacjom w ramach Poddziałania 6.1.3 oraz Działania 6.2 PO KL

7.1 Wysokość dotacji

W ramach Poddziałania 6.1.3 i Działania 6.2 BO mogli ubiegać się o przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości (w tym w formie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej). W tym pierwszym w wysokości do 19 000 PLN, a w tym drugim w wysokości do 40 000,00 PLN.

Wysokość otrzymanej dotacji była wystarczająca dla 56,9% BO Działania 6.2 oraz 55,9% BO Poddziałania 6.1.3. Jeśli chodzi o podział terytorialny, zdania na temat otrzymanej dotacji były zróżnicowane. Najgorzej przedstawiała się sytuacja w podregionie poznańskim - dotacja była wystarczająca dla 31,3% respondentów. Natomiast najlepiej w mieście Poznaniu – 75,0% BO. Dane w podziale według Działania/Poddziałania (a więc: wysokości dotacji) należy interpretować z ostrożnością, ze względu na niewysoki udział w badaniu BO Poddziałania 6.1.3, którzy otrzymali środki na podjęcie działalności gospodarczej należących do wybranych grup.

Rysunek 14. Odsetek BO oceniających, że otrzymana dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej była wystarczającej wysokości.

	Ogółem	BO Poddziałanie 6.1.3	BO Działanie 6.2
Ogółem	57,2%	55,9%	56,9%
m. Poznań	75,0%	75,0%	75,0%
podregion kaliski	73,3%	83,3%	72,7%
podregion koniński	60,0%	50,0%	63,6%
podregion leszczyński	66,7%	50,0%	83,3%
podregion pilski	62,5%	0,0%	63,6%
podregion poznański	31,3%	0,0%	38,5%
długotrwale bezrobotni	55,6%	100,0%	52,9%
Osoby do 25 r. życia	65,7%	57,9%	73,3%
kobiety powracające na rynek pracy	48,6%	40,0%	50,0%
Osoby niepełnosprawne	100,0%	100,0%	100,0%
powyżej 50 roku życia	85,7%	x	85,7%
Mieszkańcy terenów wiejskich	53,5%	55,6%	52,5%

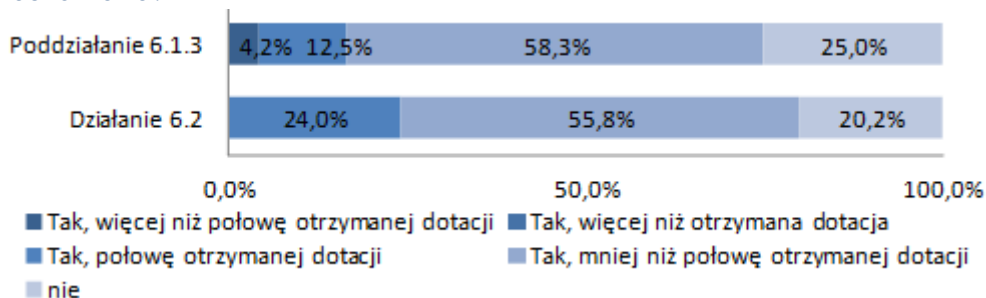
Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były osoby które w ramach projektu otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Trzy czwarte uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 przeznaczyło własne środki na otwarcie działalności gospodarczej. Dla Działania 6.2 było to 80%. Szczegółowe dane dotyczące kwoty, jaką uczestnicy przeznaczyli ze środków własnych na uruchomienie działalności gospodarczej, przedstawia rysunek poniżej.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 15. Czy otwierając działalność gospodarczą, przeznaczył/a Pan/i środki własne na jej uruchomienie?

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

W podregionie pilskim największy odsetek uczestników nie przeznaczył własnych środków na uruchomienie działalności. W pozostałych podregionach najczęściej deklarowano przeznaczenie na ten cel mniej niż połowę otrzymanej dotacji z własnych środków.

Tabela 33. Czy otwierając działalność gospodarczą, przeznaczył/a Pan/i środki własne na jej uruchomienie?

	Tak, mniej niż połowę otrzymanej dotacji	Tak, połowę otrzymanej dotacji	Tak, więcej niż połowę otrzymanej dotacji	Nie
ogółem	56,2%	21,9%	0,8%	21,1%
6.1.3	58,3%	12,5%	4,2%	25,0%
6.2	55,8%	24,0%	0,0%	20,2%
podregion m. Poznań	75,0%	25,0%	0,0%	0,0%
podregion kaliski	53,5%	28,6%	3,6%	14,3%
podregion koniński	59,6%	17,3%	0,0%	23,1%
podregion leszczyński	58,3%	16,7%	0,0%	25,0%
podregion pilski	30,8%	23,1%	0,0%	46,1%
podregion poznański	60,0%	26,7%	0,0%	13,3%
Długotrwale bezrobotni	38,1%	28,6%	4,7%	28,6%
Osoby do 25 r. życia	53,8%	23,1%	2,6%	20,5%
Kobiety powracające na rynek pracy	47,4%	21,0%	0,0%	31,6%
Osoby niepełnosprawne	33,3%	33,3%	0,0%	33,4%
Osoby powyżej 50 r. życia	66,7%	22,2%	0,0%	11,1%
Osoby mieszkające na wsi	54,3%	20,0%	2,9%	22,8%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami byli wyłącznie BO Poddziałania 6.1.3 i Działania 6.2 prowadzący działalność gospodarczą.

7.2 Dotacja a decyzja o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej

Badani doceniają wagę i znaczenie otrzymanego wsparcia w postaci bezzwrotnych dotacji, bez którego - pomimo tego, że wszyscy badani BO projektów z Poddziałania 6.1.3 PO KL i co drugi BO projektów z Poddziałania 6.2 PO KL musieli ją uzupełnić wkładem własnym stanowiącym od 25% do

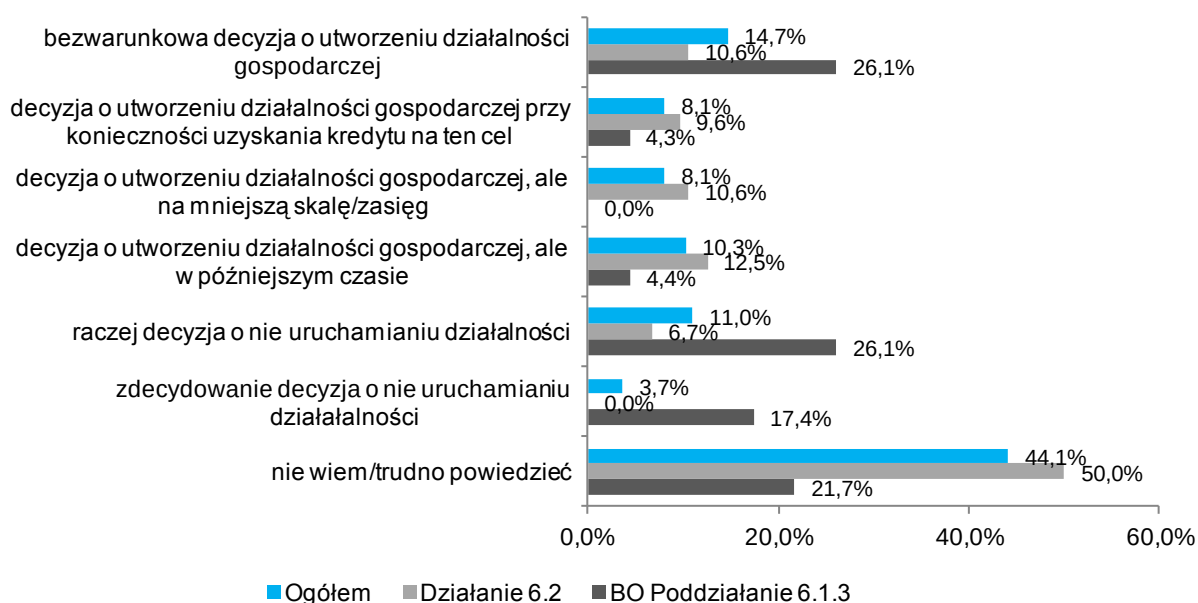
Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

60% dotacji - nie byłoby w stanie rozpocząć prowadzenia działalności lub znacznie by się to opóźniło. W szczególności korzystne są opinie BO Poddziałania 6.1.3 PO KL, którzy ocenili wpływ udziału w projekcie na 7,5 (w skali od 1 – w ogóle się nie przyczynił, do 10 – bardzo się przyczynił).

W opinii przedstawicieli Beneficjentów realizujących projekty zarówno w ramach Poddziałania 6.1.3, jak i Działania 6.2, szansa otrzymania dotacji jest najważniejszym czynnikiem motywującym do udziału w projekcie. Bez bezzwrotnych dotacji uruchomienie działalności przez tę kategorię osób byłoby niemożliwe. Działanie jest kierowane do bezrobotnych, którzy z reguły znajdują się w sytuacji materialnej uniemożliwiającej uruchomienie firmy. Co więcej, zainwestowanych w firmę środków nie muszą zwracać, jak ma to miejsce w przypadku pożyczek, nawet tych udzielanych na preferencyjnych warunkach, tym samym już na starcie takie firmy nie są obciążone dodatkowym kosztem w postaci raty pożyczki.

W przypadku nieotrzymania dotacji, około 41% BO i tak zdecydowałoby się założyć działalność gospodarczą, w tym prawie 15% nie wskazuje żadnych dodatkowych uwarunkowań, około 8% wskazuje że wiązałoby się to z pozyskaniem środków w ramach kredytu, dla ok. 8% brak dotacji oznaczałoby założenie działalności na mniejszą skalę a dla ok. 10% odłożenie realizacji zamierzenia w czasie. Co istotne, deklarację o założeniu działalności lecz o mniejszej skali składali wyłącznie BO projektów w ramach Działania 6.2 PO KL, w przypadku których wysokość dotacji jest znacznie wyższa. Dla BO projektów z Poddziałania 6.1.3 PO KL brak dotacji znacznie częściej oznaczałby konieczność całkowitej rezygnacji z zamiaru założenia działalności. Dane ilustruje rysunek poniżej.

Rysunek 16. Decyzja o utworzeniu działalności gospodarczej w sytuacji nieotrzymania dotacji.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondentami byli wyłącznie BO Poddziałania 6.1.3 i Działania 6.2 prowadzący działalność gospodarczą.

Decyzję o utworzeniu działalności gospodarczej, bez uzyskania dotacji, podjęłoby 25,0% mieszkańców podregionu leszczyńskiego i pilskiego, 23,4% mieszkańców podregionu kaliskiego oraz 10,9% mieszkańców podregionu konińskiego. Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 34. Decyzja o utworzeniu działalności gospodarczej na wypadek nieotrzymania dotacji

Odpowiedź	Podregion:					
	m. Poznań	kaliski	koniński	leszczyński	pilski	poznański
Utworzenie działalności gospodarczej bezwarunkowo	0,0%	23,4%	10,9%	25,0%	25,0%	0,0%
Utworzenie działalności gospodarczej, przy wykorzystaniu kredytu	12,5%	13,3%	5,5%	0,0%	12,5%	6,4%
Utworzenie działalności gospodarczej, ale na mniejszą skalę/zasięg	25,0%	3,3%	7,3%	8,3%	6,3%	12,5%
Utworzenie działalności gospodarczej, ale w późniejszym czasie	0,0%	16,7%	14,5%	8,3%	0,0%	0,0%
Raczej nie utworzonoby działalności gospodarczej	12,5%	13,3%	10,9%	0,0%	6,2%	25,0%
Zdecydowanie nie utworzonoby działalności gospodarczej	0,0%	0,0%	1,8%	16,7%	6,2%	6,1%
Trudno powiedzieć	50,0%	30,0%	49,1%	41,7%	43,8%	50,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie prowadzące własną firmę.

Przedmiotem badania było także dokonanie oceny sytuacji osób, które nie otrzymały dotacji na założenie działalności gospodarczej. Spośród 228 uczestniczących w badaniu BO projektów z Działania 6.2, otrzymanie innego rodzaju wsparcia niż środki na działalność gospodarczą zadeklarowało 99 osób (43,4% BO). **W grupie tej 9 osób (9,1% grupy, co stanowi 3,9% ogółu BO z Działania 6.2) obecnie prowadzi własną działalność.** Pozostałe osoby korzystały ze wsparcia ukierunkowanego na osiągnięcie innego rezultatu (w większości: z różnego typu szkoleń) i obecnie przeważnie są zatrudnione w przedsiębiorstwach.

7.3 Wykorzystanie dotacji na zakup środków trwałych

87,5% BO projektów z Poddziałania 6.1.3 wykorzystało otrzymane dotacje na zakup niezbędnych do pracy środków trwałych, jak oprogramowanie czy sprzęt. Dla Działania 6.2 PO KL odsetek osób, które zakupiły środki trwałe wyniósł 84,6%.

Środki trwałe, które zostały zakupione w ramach dotacji, nadal są używane przez wszystkich respondentów z Działania 6.2 oraz przez 95,2% BO Poddziałania 6.1.3. Badani uczestniczący w projektach w ramach Poddziałania 6.1.3 środki z dotacji przeznaczali prawie w całości na zakup środków trwałych i wyposażenia.

Najmniejszy odsetek osób, które zakupiły środki trwałe, znalazł się w podregionie pilskim – 75,0%, natomiast największy w podregionie m. Poznań – 100%. Deklaracje takie złożyło 92,3% osób powyżej 25 roku życia, 83,1% osób zamieszkujących tereny wiejskie, 77,1% kobiet powracających na rynek pracy, 75,0% osób niepełnosprawnych, 64,7% osób długotrwale bezrobotnych i 33,3% osób powyżej 50 roku życia.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 35. Odsetek beneficjentów, którzy w ramach dofinansowania zakupili środki trwałe

Podregion:	m. Poznań	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	poznański
%	100,0%	90,0%	76,4%	91,7%	75,0%	81,2%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby prowadzące własną firmę.

7.4 Zainteresowanie pożyczkami na uruchomienie działalności gospodarczej

BO w umiarkowanym stopniu wyrażają zainteresowanie udziałem w projekcie ze wsparciem w postaci pożyczki na preferencyjnych zasadach. Najczęściej BO 6.2 (44%), nieco rzadziej BO 6.1.1 (33%) i bardzo rzadko BO Poddziałania 6.1.3 (16%). Najmniejszy odsetek osób, które złożyły taką deklarację, znajdował się w podregionie poznańskim, a największy w podregionie kaliskim. Szczegółowe dane w układzie terytorialnym przedstawia poniższa tabela. Osoby, które nie zdecydowałyby się na udział w takim projekcie, najczęściej uzasadniały to obawą związaną z możliwością zwrócenia pożyczki.

Tabela 36. Odsetek BO, którzy wzięliby udział w projekcie ze wsparciem w formie pożyczki

Podregion:	m. Poznań	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	poznański
%	37,5%	56,7%	45,5%	33,3%	31,2%	6,7%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby prowadzące własną firmę.

Opór przed korzystaniem z tego typu wsparcia wynika głównie z obawy przed niezdolnością do spłaty pożyczonych kwot. Niektórzy badani podkreślali jednak, że ostateczną decyzję podjęliby po rozważeniu warunków, korzyści i zagrożeń wynikających z podjęcia takiego zobowiązania. Jedynie jeden respondent badania typu IDI oświadczył, że podjąłby takie ryzyko, zdeterminowany do tego koniecznością posiadania pracy zarobkowej.

7.5 Zatrudnianie pracowników w utworzonych przedsiębiorstwach

Uczestnicy projektów z Poddziałania 6.1.3 najczęściej stworzyli firmy jednoosobowe – tylko właściciel. Natomiast aż 58% BO Działania 6.2 zatrudnia od 2 do 9 pracowników. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Liczba zatrudnianych osób

Liczba zatrudnionych	Poddziałanie 6.1.3	Działanie 6.2
Tylko właściciel	87,0%	35,6%
2-9 pracowników	13,0%	58,6%
10-49 pracowników	0,0%	5,8%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby prowadzące własną firmę.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Wśród powodów, dla których właściciele firm jednoosobowych nie zatrudniają pracowników, najczęściej wymieniano brak potrzeb – 75,0% BO Poddziałania 6.1.3 oraz 97,3% BO Działania 6.2. Natomiast tylko w niewielkim stopniu brak środków na ich zatrudnienie (w przypadku BO 6.2 żaden z badanych nie zadeklarował takiego powodu).

Tabela 38. Powody niezatrudniania pracowników (możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi).

	Poddziałanie 6.1.3	Działanie 6.2
Brak środków na utworzenie miejsc pracy	25,0%	0,0%
Brak potrzeb	75,0%	97,3% ³⁰
Za mała powierzchnia lokalu/ warsztatu / punktu	10,0%	0,0%
Za duże wymagania płacowe kandydatów	5,0%	0,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Respondentami były wyłącznie osoby prowadzące firmę jednoosobową.

Badani BO planują jednak zwiększenie zatrudnienia i to w krótkim okresie czasu – deklaracje, że dojdzie do tego w ciągu roku złożyło 85 % BO 6.2 i 55 % BO 6.1.3.

7.6 Wsparcie pomostowe

W ramach Działania 6.2, BO w województwie wielkopolskim mogli ubiegać się o przyznanie wsparcia pomostowego w okresie do 6 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej, obejmującego finansowe wsparcie pomostowe wypłacane miesięcznie w kwocie nie większej niż równowartość minimalnego wynagrodzenia obowiązującego na dzień wypłacenia dotacji, połączone ze szkoleniami i doradztwem, pomocą w zakresie efektywnego wykorzystania dotacji (wyłącznie dla osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą w ramach danego projektu).

33,8% uczestniczących w badaniu BO z projektów realizowanych w ramach Działania 6.2 wypłacone zostało wsparcie pomostowe, przeznaczone dla osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą³¹. Otrzymane wsparcie miało istotny, lecz nie decydujący wpływ na utrzymanie tej działalności. Największy odsetek osób, którym zostało wypłacone wsparcie pomostowe, znalazł się wśród mieszkańców podregionu konińskiego. Osoby, które nie uzyskały takiego wsparcia, w większości nie potrafiły powiedzieć dlaczego.

Tabela 39. Odsetek Beneficjentów Ostatecznych, którym wypłacono wsparcie pomostowe

Podregion:	m. Poznań	kaliski	koniński	leszczyński	piłski	poznański
%	62,5%	21,0%	75,9%	8,3%	12,8%	64,7%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

³⁰ Wszyscy BO Działania 6.2 PO KL wskazali w tym pytaniu tą samą przyczynę (poza jednym respondentem, który odmówił odpowiedzi).

³¹ W bazie PEFS odsetek BO projektów, którym wypłacono wsparcie pomostowe (w odniesieniu do osób, które zakończyły udział w projekcie) wynosi 40,3%.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

90,9% badanych, którzy otrzymali wsparcie pomostowe oceniło, że wsparcie to miało istotny wpływ na utrzymanie przez nich działalności gospodarczej, w tym jednak tylko 6,5% uznało ten wpływ za decydujący. Pozostałych 9,1% oceniło wpływ jako niewielki.

Środki otrzymane w ramach wsparcia pomostowego najczęściej były przeznaczane na opłacenie ZUS (składka na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i fundusz pracy), opłacenie podatków i opłat lokalnych (po 17,5%), opłacenie kosztów eksploatacji maszyn i urządzeń (16,7%) oraz opłacenie kosztów eksploatacji pomieszczeń (13,5%). Zestawienie wydatków prezentuje poniższa tabela.

Tabela 40. Przeznaczenie wsparcia pomostowego – pytanie wielokrotnego wyboru

Wydatki	%
Opłacenie ZUS	17,5%
Opłacenie podatków i opłat lokalnych	17,5%
Opłacenie kosztów eksploatacji maszyn i urządzeń	16,7%
Opłacenie kosztów eksploatacji pomieszczeń	13,5%
Opłacenie podatku dochodowego z tyt. prowadzonej działalności	11,9%
Opłacenie kosztów administracyjnych	11,1%
Opłacenie kosztów opłat telekomunikacyjnych, internetowych	10,3%
Opłacenie kosztów usług księgowych, prawnych i innych usług obcych	7,9%
Opłacenie kosztów usług pocztowych	5,6%
Opłacenie kosztów materiałów biurowych	3,2%
Opłacenie kosztów materiałów, surowców towarów	3,2%
Opłacenie kosztów utrzymania samochodów firmowych	2,4%
Opłacenie kosztów usług kserograficznych	0,8%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Respondentami były wyłącznie osoby prowadzące własną firmę korzystające ze wsparcia pomostowego.

BO uczestniczący w badaniu techniką IDI wskazali jeszcze wydatki na podnoszenie kwalifikacji (specjalistyczne szkolenia). W opinii badanych BO uzyskane wsparcie pomostowe ułatwiło funkcjonowanie założonych przez nich przedsiębiorstw w początkowym okresie, a czasem nawet jego przetrwanie. A to dzięki możliwości pokrycia zarówno kosztów administracyjnych, jak i operacyjnych, co pozwoliło zachować płynność finansową przedsiębiorstwa.

7.7 Trwałość działalności gospodarczej

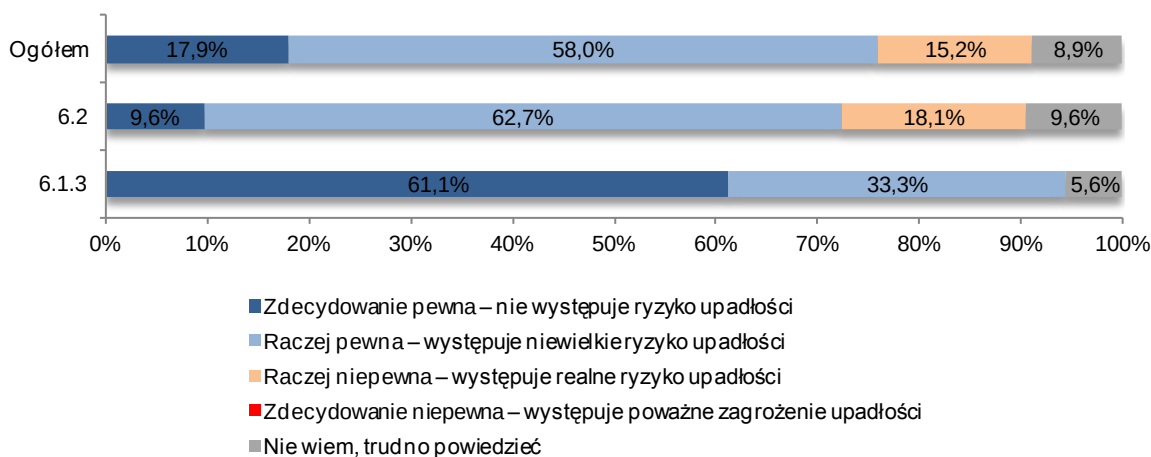
90,3% przedsiębiorstw założonych przez BO, którzy otrzymali w ramach projektu środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w momencie badania nadal funkcjonowało. Odsetek trwałych przedsiębiorstw nieznacznie wyższy był w przypadku Poddziałania 6.1.3 (94,7%) niż w przypadku Działania 6.2 (89,5%). W zawężeniu do przedsiębiorstw, które zostały założone³² przynajmniej 13 miesięcy przed zakończeniem udziału w projekcie – a więc takich, których trwałość w momencie badania już nie była „wymuszona” kryteriami udziału w projekcie, trwałych okazało się 92,9% przedsiębiorstw, w tym 100% przedsiębiorstw w ramach Poddziałania 6.1.3 oraz 89,7% przedsiębiorstw w ramach Działania 6.2.

³² Przyjęto datę zakończenia przez BO udziału w projekcie (maksymalnie do września 2010 r.).

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Spośród obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw 75,9% posiadało w momencie badania na tyle dobrą kondycję, że można spodziewać się ich trwałego funkcjonowania w przyszłości. Na realne ryzyko upadłości wskazywali jedynie BO Działania 6.2 (18,1% grupy, co stanowi 15,2% ogółu powstałych dzięki dofinansowaniu w ramach Priorytetu VI PO KL przedsiębiorstw).

Rysunek 17. Ocena kondycji prowadzonego przedsiębiorstwa – przewidywana trwałość funkcjonowania.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Większą przewidywaną trwałość przedsiębiorstw założonych w ramach Poddziałania 6.1.3 można częściowo uzasadnić ich specyfiką. Przeważająca większość przedsiębiorstw prowadzonych przez BO z Poddziałania 6.1.3 to przedsiębiorstwa jednoosobowe, którym, ze względu na mniejsze koszty prowadzenia, łatwiej mogą oprzeć się skutkom niepewnej sytuacji na rynku pracy. Tym niemniej, dane nie potwierdzają obecności zależności: wyższa dotacja – większa trwałość.

Wniosek o braku jednoznacznego przełożenia potwierdzają także wnioski z badań jakościowych. Czynniki sprzyjające trwałości przedsiębiorstw były tematem dyskusji z BO projektów, beneficjentami oraz ekspertami. Za najważniejsze czynniki sprzyjające trwałości uruchomionej w ramach projektu działalności gospodarczej BO 6.1.3 uznali:

- determinację przedsiębiorcy,
- odpowiednie wyposażenie w urządzenia i narzędzia,
- konkurencyjność oferowanych produktów/usług,
- sytuację na rynku,
- otrzymaną dotację,
- stabilność przepisów.

Zaś beneficjenci realizujący projekty w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL, wymieniają:

- poziom obciążeń fiskalnych i ubezpieczeń społecznych,
- stan lokalnego rynku pracy,
- koniunkturę na rynku,
- trafienie w potrzeby rynkowe,
- konkurencję,
- zaangażowanie, w tym determinację do utrzymania firmy przez wymagane 12 miesięcy,
- kompetencje zawodowe,
- predyspozycje do prowadzenia działalności gospodarczej,
- możliwość inwestowania dochodów.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Natomiast BO 6.2 zapytani o czynniki wpływające na utrzymanie działalności gospodarczej założonej przez BO projektów w ramach Działania 6.2 PO KL wskazują na:

- otrzymanie wsparcia,
- podjęte zobowiązanie do utrzymania działalności przez minimum 12 miesięcy,
- bezpłatne porady specjalistyczne i doradztwo indywidualne.

Najważniejszymi czynnikami dla obydwu grup BO są czynniki motywacyjne – determinacja, konieczność wywiązania się z podjętych zobowiązań. Ponadto, BO Poddziałania 6.1.3 mniejsze znaczenie, niż BO działania 6.2, przywiązują do wysokości dotacji.

Eksperci zaproszeni do panelu w trakcie dyskusji zidentyfikowali następujące kategorie czynników:

- **cechy osobowościowe:** predyspozycje i gotowość do podjęcia działalności gospodarczej, poczucie odpowiedzialności za (własną) firmę, samodzielność i zdolność podejmowania decyzji, kreatywność (pomysł na firmę);
- **wiedza rynkowa:** orientacja co do sytuacji na rynku oraz potencjalnej chłonności na oferowany produkt/usługę, umiejętność odkrywania nisz rynkowych, mobilność (w wymiarze terytorialnym – możliwość docierania z produktem/usługą poza lokalny rynek);
- **wiedza organizacyjna:** orientacja w podstawach formalno-prawnych oraz kosztach prowadzenia działalności gospodarczej – braki w tym zakresie okazują się szczególnie bolesne;
- **umiejętność kierowania kadrami i zarządzania przedsiębiorstwem;**
- **sprawnny system wsparcia dla osób zakładających i prowadzących działalność gospodarczą** – jak zasygnalizowali eksperci, z dotacji korzystają częściej osoby o krótkim okresie pozostawania w stanie bezrobocia (do kilku miesięcy) – absolwenci studiów, osoby wychowujące dzieci - rzadziej osoby długotrwale bezrobotne, o niskim poziomie wykształcenia, w zaawansowanym wieku, generalnie cechujące się niższym stopniem operatywności³³.

W kontekście badania ewaluacyjnego eksperci zwrócili szczególną uwagę na dwa czynniki: **łatwość funkcjonowania w szarej strefie** oraz **stosowanie przymusu instytucjonalnego**. W opinii ekspertów te dwa czynniki w istotny sposób **obniżają efektywność programów aktywizacji** osób bezrobotnych lub zagrożonych utratą pracy, z których przynajmniej niektóre traktują je jako etap przejściowy, umożliwiający nabycie praw do „kuronski” – ogólnie, do zdobycia pewnego zabezpieczenia socjalnego. W tym kontekście warto także zwrócić uwagę na problem z aktywizacją osób z kategorii „50+”, które nie tyle są zainteresowane tworzeniem trwałych miejsc pracy, co utrzymaniem zatrudnienia na jakimś stanowisku do momentu nabycia uprawnień emerytalnych. To również może niekorzystnie odbijać się na trwałości inicjowanych przedsięwzięć gospodarczych.

W opinii zarówno Beneficjentów Ostatecznych oraz Beneficjentów tak Poddziałania 6.1.3, jak i Działania 6.2, wysokość dotacji jest ważnym, choć nie decydującym, kryterium wpływającym na trwałość podjętej działalności na wielkopolskim rynku pracy. Ważniejsze są czynniki rynkowe,

³³ Co znajduje potwierdzenie w wynikach badania CATI. Por. Tabela 8. Okres zarejestrowania w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna przed rozpoczęciem udziału w projekcie – zestawienie w układzie terytorialnym.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

w szczególności trafienie w potrzeby rynkowe. Badani są przekonani, że w większości przypadków te przedsiębiorstwa nie powstałyby, gdyby nie otrzymana dotacja. Zaś uzyskane środki pozwalają rozpocząć działać i funkcjonować firmie przez okres od roku nawet do dwóch czy trzech lat. Jednak nie jest to jedyny czynnik sukcesu - równie ważna jest wiedza, kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności właścicieli tych firm.

Na marginesie warto zasygnalizować, że dla wszystkich BO 6.1.3 (a jedynie dla co drugiego BO Działania 6.2) podjęta działalność jest głównym bądź jedynym źródłem dochodu gospodarstwa domowego. Co trzeci BO 6.2 deklaruje, że jest to dodatkowe źródło dochodu. Po drugie, to BO 6.2 są mniej pewni stabilności założonego przedsiębiorstwa.

7.8 Podsumowanie

Możliwość otrzymania dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej stanowi – w zgodnej opinii badanych BO oraz Beneficjentów - o atrakcyjności projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 i Działania 6.2 PO KL. Ocena taka dokonana została niezależnie od faktu, że zdecydowana większość BO musiała uzupełniać otrzymane wsparcie wkładem własnym. Konieczność wniesienia wkładu własnego potwierdzali dwukrotnie częściej BO Poddziałania 6.1.3 niż BO Działania 6.2 PO KL, co zapewne jest podyktowane różnicowaną wysokością dotacji – w Działaniu 6.2 jest ona ponad dwukrotnie wyższa niż w Poddziałaniu 6.1.3.

W przypadku braku otrzymania dotacji tylko niewielka część BO podjęłaby decyzję o rozpoczęciu działalności gospodarczej. Deklaracje takie częściej składali BO Działania 6.2. Warto zaznaczyć, że BO Działania 6.2 PO KL zdecydowanie częściej niż BO Działania 6.1.3 PO KL deklarują zainteresowanie korzystaniem z pożyczek na preferencyjnych warunkach, co może świadczyć o tym, że uruchamiają przedsiębiorstwa o większej skali działania i potencjale rozwojowym. Potwierdzenie tego faktu znajdziemy w analizie zatrudniania pracowników przez BO rozpoczynających działalność gospodarczą. Przedsiębiorstwa zakładane przez BO Działania 6.2 zdecydowanie częściej niż przedsiębiorstwa BO Poddziałania 6.1.3 zatrudniają pracowników. Jednak większa skala działania wiąże się z potencjalną mniejszą stabilnością firmy – o realnym ryzyku upadłości mówią wyłącznie BO 6.2, natomiast BO z 6.1.3 siedem razy częściej deklarują brak takiego zagrożenia.

8 Ocena trafności kryteriów przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej

Trzeci z celów badania obejmował ocenę trafności kryteriów selekcji uczestników projektów realizowanych w województwie wielkopolskim w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, którym zostaną/zostały przyznane środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, pod kątem wyboru osób, których planowana działalność gospodarcza ma największe szanse utrzymania się na rynku.

W ramach badania poddano analizie regulaminy wewnętrzne beneficjentów projektów w ramach Poddziałania 6.1.3 – wszystkich powiatowych urzędów pracy w Wielkopolsce oraz wybranych beneficjentów projektów w ramach Działania 6.2. Zagadnienia związane z kryteriami wyboru beneficjentów stanowiły również temat wywiadów pogłębionych z beneficjentami projektów. Wyniki dokonanych badań dokumentów, badań ilościowych i badań jakościowych zostały następnie wykorzystane jako podstawa do dyskusji ekspertów z zakresu analizy rynku i analizy ekonomicznej,

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

ekspertów oceniających projekty z zakresu przedsiębiorczości w ramach Priorytetu I WRPO oraz przedsiębiorców.

Dokonane analizy stanowiły podstawę do opracowania modelowego zestawu kryteriów umożliwiającego trafny wybór osób, które otrzymają dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej, tj. zwiększenie prawdopodobieństwa, że utworzone przez nich miejsca pracy okażą się trwałe.

8.1 Trafność obecnie stosowanych kryteriów

Beneficjenci projektów w ramach Poddziałania 6.1.3 przy selekcji wniosków o udzielenie bezzwrotnych dotacji kierują się dwójakiego rodzaju kryteriami - obligatoryjnymi, wynikającymi z obowiązujących przepisów oraz fakultatywnymi, które pozwalają ocenić predyspozycje Beneficjenta Ostatecznego (osobowościowe, kwalifikacje) oraz jakość pomysłu. Korzysta się z opinii doradców zawodowych, przeprowadza wizje lokalne w miejscu planowanej działalności, analizuje założenia biznesowe przedsięwzięcia. Dla wyboru projektów w ramach Działania 6.2 stosowane są kryteria przedstawione w dokumentacji konkursowej oraz kryteria takie jak: stopień motywacji, sprecyzowanie pomysłu, innowacyjność i atrakcyjność, kwalifikacje, posiadane zasoby, znajomość rynku, odbiorców, znajomość planowanych wydatków, przynależność do grupy priorytetowej³⁴.

Respondenci rekrutujący się spośród Beneficjentów 6.1.3 są przekonani, że stosowane przez instytucje kryteria selekcji są trafne, co potwierdza w szczególności stosunkowo niewielki odsetek zwróconych dotacji. Za najbardziej przydatne uznają kryteria: motywacyjne, biznesowe, a także formalne (poprawność wypełnienia wniosku oddaje stosunek beneficjenta do przedsięwzięcia). Za najmniej przydatne uznają kryteria społeczne.

Natomiast nieco inaczej oceniają te kryteria Beneficjenci 6.2. Pozytywnie oceniono własne kryteria, natomiast sceptycznie kryteria określone w dokumentacji konkursowej. Jak stwierdził jeden z badanych: „*nijak, bo w praktyce wychodzi, że niekoniecznie zakwalifikowane na podstawie tych kryteriów osoby przedstawiają najlepsze pomysły na biznes.*”

BO poproszeni o wskazanie kryteriów, którymi sami kierowaliby się, podejmując decyzje o udzielenie takiego wsparcia, wymienili:

- status bezrobotnego,
- biznesplan pozwalający ocenić pomysł, szanse rynkowe przedsięwzięcia,
- kompetencje (wiedza i doświadczenie),
- kryteria osobowościowe (determinacja do prowadzenia działalności),
- wiek (osoby młode, wchodzące na rynek pracy),
- opinia o wnioskodawcy,
- stan lokalnego rynku pracy.

Ekspertci uczestniczący w panelu uznali kryteria stosowane w procesie selekcji wniosków jako **po części trafne**. Zasygnalizowali **nadmierną koncentrację na kryteriach formalnych** (jak np. dedykowane kategorie społeczne czy spełnianie wymogów formalnych uczestnictwa w projekcie) i **zbyt rzadkie stosowanie kryteriów merytorycznych, pozwalających ocenić szanse rynkowe przedsiębiorstwa, a tym samym osiągnięcie założonych celów realizowanych projektów**. Na podstawie dyskusji ekspertów można sformułować **następujące rekomendacje co do kryteriów**

³⁴ Na podstawie wywiadów z beneficjentami Działania 6.2.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

selekcji oraz oceny wniosków o bezzwrotne dotacje na otwarcie bądź prowadzenie działalności gospodarczej:

- O udzieleniu dotacji nie może decydować spełnianie wyłącznie kryteriów formalnych, ani tym bardziej kolejność zgłoszeń. Kryteria formalne mogą być zebrane w formie check-listy (spełnia - nie spełnia).
- W zakresie **kryteriów społecznych** eksperci rekomendowali:
 - **kategorie wiekowe (50 +),**
 - **status zawodowy (absolwenci szkolnictwa wyższego),**
 - **miejsce zamieszkania - mieszkańcy obszarów słabo skomunikowanych** (odległość od centrów administracyjnych i gospodarczych szczególnie regionalnego i ogólnopolskiego, gęstość połączeń drogowych, kolejowych i innych umożliwiających wymianę gospodarczą, dostęp do zewnętrznych rynków zbytu, zatrudnienia), **monokultur gospodarczych z dominującym profilem wytwórczości, pracodawcą** - identyfikowanych na podstawie badań wykorzystywanych na potrzeby strategii rozwoju lokalnego, rankingów atrakcyjności inwestycyjnej gmin/powiatów.
- Znaczący wpływ na decyzję o udzieleniu dotacji powinien mieć wynik merytorycznej oceny wniosku przy zastosowaniu kombinacji wskaźników psycho-społecznych i rynkowych (biznesowych).
- Zalecane **kryteria psychospołeczne** to:
 - **predyspozycje do prowadzenia działalności gospodarczej** - identyfikowane na podstawie testów psychologicznych, opinii doradców zawodowych;
 - **wiarygodność, zdolność budowania i funkcjonowania w sieciach społecznych** – takie cechy można identyfikować na podstawie wywiadów środowiskowych wykonywanych przez pracowników socjalnych, wydaje się jednak, że z uwagi na sposób wdrożenia Priorytetu VI PO KL zastosowanie tego mechanizmu przy selekcji wniosków o bezzwrotne dotacje nie jest możliwe w takiej formie;
 - **zaangażowanie w przedsięwzięcie (determinacja, nastawienie na sukces)** - na podstawie rozmowy „kwalifikacyjnej” z BO na temat planowanego przedsięwzięcia;
 - **mobilność** – gotowość do sprzedaży towarów, świadczenia usług poza miejscem zamieszkania, prowadzenia działalności, weryfikowana - na podstawie np. SWOT.
- Zalecane kryteria rynkowe (biznesowe):
 - **biznes plan** – szczególnie: 1) **badanie celowości rynkowej** pozwoli uniknąć wspierania przedsięwzięć, które już na starcie trafiają bądź na silną konkurencję, bądź nie znajdują odbiorców, 2) badanie **zdolności do utrzymania przedsięwzięcia** - w oparciu o kryteria stosowane w analizach wniosków kredytowych przedsiębiorców;
 - **identyfikacja ryzyk związanych z planowaną działalnością (np. SWOT)** – projekt pozbawiony tego aspektu trzeba uznać za mało wiarygodny, nieprzemyślany;
 - **gotowość wniesienia wkładu własnego w przedsięwzięcie (finansowego, rzeczowego, know-how)**, które można potraktować jako potwierdzenie zaangażowania w przedsięwzięcie i orientacji na dłuższy niż 12-miesięczny horyzont

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

czasowy – zdecydowana większość respondentów CATI zadeklarowała, że musiała uzupełnić uzyskaną dotację wkładem własnym.

- Ograniczenie oceny wniosków wyłącznie do analizy i oceny danych ekonomicznych (przepływów finansowych, rachunku wyników) obarczone jest ryzykiem udzielania dotacji niewłaściwym osobom (pozbawionym predyspozycji do bycia przedsiębiorcą), na nietrafione pomysły (niekonkurencyjne), narażone na nieuświadomiane zagrożenia. Zmniejszeniu tego ryzyka służy zastosowanie kryteriów psychospołecznych oraz analizy ryzyk związanych z planowaną działalnością gospodarczą.
- Szczegółowe kryteria oceny powinny być dostosowane do lokalnego kontekstu społeczno-ekonomicznego (powiatu, subregionu).
- W zgodnej opinii ekspertów **równie istotna, co adekwatny zestaw kryteriów selekcji wniosków o bezzwrotne dotacje, jest rzetelna ocena wniosków** składanych przez beneficjentów ostatecznych. Wnioski powinny być oceniane przez kompetentne osoby, np. bankowców, doradców zawodowych, osoby legitymujące się doświadczeniem w prowadzeniu przedsięwzięć gospodarczych, zajmujące się doradztwem gospodarczym itp.

8.2 Identyfikacja kryteriów sprzyjających trwałości działalności gospodarczej

Uczestnicy wirtualnego panelu ekspertów, poproszeni o wskazanie czynników, które w ich opinii wpływają na utrzymanie działalności gospodarczej utworzonej z dotacji z Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL, spontanicznie wymienili szereg czynników o charakterze biznesowym i psycho-społecznym, którym nadano różną wagę. Jednak nie wszyscy ankietowani dokonali oceny ważności wymienionych w tej części ankiety czynników, stąd też analiza będzie polegać na uporządkowaniu kilkudziesięciu czynników.

Biznesowe:

- Realność założeń rynkowych i finansowych,
- Plany rozwojowe (wdrażanie innowacji, tworzenie nowych miejsc pracy, doszkąlanie),
- Efektywny plan marketingowy,
- Przejrzysta i spójna organizacja firmy,
- Utrzymanie płynności finansowej w dłuższym okresie,
- Rentowność prowadzonej działalności,
- Umiejętność dostosowywania się do zmian rynkowych.

Psycho-społeczne:

- Cechy osobowościowe (zaangażowanie, determinacja, predyspozycje do prowadzenia działalności gospodarczej, zdolność do podejmowania ryzyka, przedsiębiorczość, odporność na stres wywołany początkowymi niepowodzeniami),
- Stałe doskonalenie umiejętności i szkolenia,
- Prezentacja biznesplanu przed komisją (wykazanie znajomości tematu, branży oraz otoczenia, w którym ma funkcjonować przyszła firma).

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Organizacyjne:

- Zaangażowanie zasobów własnych, w tym finansowych (kryterium b. ważne, świadczące o własnym zaufaniu do pomysłu na działalność gospodarczą. Jest wyrazem gotowości do podejmowania ryzyka),
- Umiejętność budowania relacji z otoczeniem rynkowym,
- Znajomość przepisów dotyczących prowadzenia działalności – szczególnie podatkowych i ubezpieczeniowych,
- Kwalifikacje, doświadczenie, umiejętności branżowe,
- Wiedza lub przeszkolenie w zakresie marketingu, księgowości, zarządzania,

Zewnętrzne:

- Stan rynku – popyt i podaż,
- Możliwości bezzwrotnego dofinansowania,
- Możliwości kredytowania,
- Wsparcie doradcze (w zakresie prawa, finansów, marketingu) przez 2-3 lata nowo otworzonego podmiotu,
- Branżowe regulacje prawne.

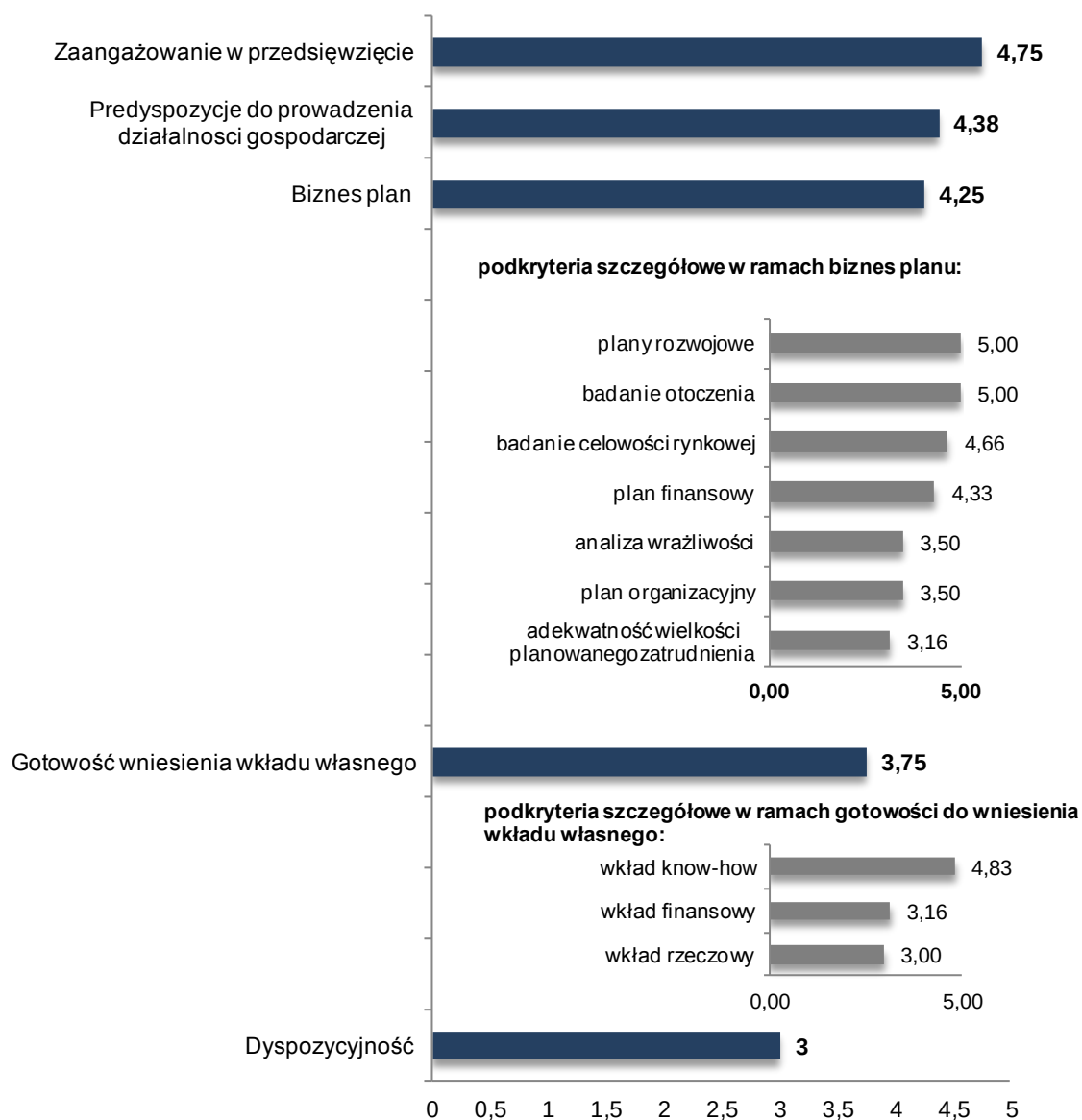
W następnym etapie badani zostali poproszeni o ocenę ważności przygotowanego zestawu kryteriów w kontekście wpływu na utrzymanie działalności gospodarczej utworzonej z dotacji z Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL w skali od 0 do 5, gdzie:

- 0 - kryterium zupełnie nieważne w kontekście selekcji - z punktu widzenia trwałości prowadzonej działalności - BO chcących rozpocząć działalność gospodarczą w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2,
- 1 - kryterium najmniej ważne,
- 5 - kryterium najważniejsze w kontekście selekcji - z punktu widzenia trwałości prowadzonej działalności - BO chcących rozpocząć działalność gospodarczą w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2.

Zestawienie średnich ocen prezentuje rysunek poniżej.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Rysunek 18. Ilustracja wyników dyskusji ekspertów nad zestawem kryteriów selekcji BO

Opracowanie własne na podstawie wyników panelu ekspertów.

Uwagi:

- W ramach **biznes planu** kluczowe są dwa elementy: produkt/usługa i rynek. Opis tych elementów, poparty liczbami, to podstawa dobrego biznesplanu.
- W ramach kryterium **gotowość do wniesienia wkładu własnego** liczy się wiedza poparta praktyką, własne doświadczenie.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

- Kryterium **predyspozycje do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje również zdolność, gotowość do podejmowania ryzyka**. Cechy te powinny być weryfikowane na podstawie opinii doradców zawodowych, testów psychologicznych³⁵.
- Pierwotne określenie kryterium **dyspozycyjności**: „mobilność” (gotowość do sprzedaży towarów, świadczenia usług poza miejscem zamieszkania, prowadzenia działalności) zostało przez ekspertów uznane za nieadekwatne – wiele firm działa lokalnie (powiat) lub sprzedaje produkt/usługę przez Internet. Innym określeniem (lepiej punktowanym) byłaby dyspozycyjność, możliwość przeznaczenia czasu na prowadzenie działalności.

8.3 Modelowy zestaw kryteriów selekcji BO, chcących rozpocząć działalność gospodarczą w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL

Podsumowaniem powyższych rozważań w zakresie trafności kryteriów selekcji osób, które otrzymują jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL lub działania 6.2 PO KL jest następujący modelowy zestaw kryteriów:

1. Zaangażowanie w przedsięwzięcie (determinacja, nastawienie na sukces).
2. Predyspozycje do prowadzenia działalności gospodarczej.
3. Biznes plan zawierający:
 - badanie celowości rynkowej,
 - plan finansowy,
 - analiza wrażliwości,
 - plan organizacyjny,
 - adekwatność wielkości planowanego zatrudnienia,
 - plany rozwojowe (wdrażanie innowacji, tworzenie nowych miejsc pracy, doksztalcanie),
 - badanie otoczenia (nie tylko w wymiarze rynkowym).
4. Gotowość wniesienia wkładu własnego
 - wkład know-how,
 - wkład finansowy,
 - wkład rzeczowy.
5. Dyspozycyjność.

³⁵ Np.: Kwestionariusz Uzdolnień Przedsiębiorczych, testy psychologiczne badające podstawowe wymiary osobowości, tj. Kwestionariusz Osobowości Eysencka (EPQ – R); Wielka Piątka (NEO – FFI) oraz testy określające cechy temperamentalne: Kwestionariusz Temperamentu – Formalna Charakterystyka Zachowania (FCZ – KT), inne testy i kwestionariusze, badające m.in.: motywację osiągnięć, umiejscowienie kontroli, cechy przedsiębiorcze, kompetencje społeczne.

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

8.4 Podsumowanie

Ocena trafności obecnie stosowanych kryteriów nie jest jednoznaczna. Analiza danych z badania ilościowego potwierdziła trwałość w momencie badania około 90% założonych przedsiębiorstw, w tym w odniesieniu do przedsiębiorstw założonych przynajmniej 13 miesięcy przed realizacją badania odsetek ten wyniósł 92,9%. Należy jednak podczas interpretacji pamiętać, że grupa przedsiębiorstw założonych przynajmniej 13 miesięcy przed realizacją niniejszego badania była niewielka (42 jednostki). W ujęciu ogólnopolskim dostępne dane pokazują, że w okresie 18 miesięcy od zakończenia udziału spośród przedsiębiorstw założonych przez BO Priorytetu VI funkcjonuje nadal około 78%³⁶. Większą trwałością charakteryzowały się przedsiębiorstwa zakładane w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL, choć różnice nie były wysokie. Respondenci rekrutujący się spośród Beneficjentów 6.1.3 są przekonani, że stosowane przez instytucje kryteria selekcji są trafne, a zastrzeżenia wobec kryteriów selekcji wyrażają beneficjenci Działania 6.2 PO KL.

W oparciu o dokonane analizy można ocenić, że trafność obecnego zestawu kryteriów zostanie podniesiona poprzez wykorzystanie zaproponowanego w niniejszym badaniu modelowego zestawu kryteriów. Zgromadzone obserwacje wskazują na większą potrzebę modyfikacji kryteriów w odniesieniu do projektów konkursowych.

³⁶ Zob.: PAG Uniconsult na zlecenie MRR *Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL*, s. 41

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

9 Rekomendacje

Lp.	Zidentyfikowany obszar problemowy	Rekomendacja	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji
1.	Słabsza kondycja rynków pracy w podregionach pilskim i konińskim. W szczególności niższy niż w pozostałych podregionach jest tam odsetek BO, którzy w momencie badania deklarowali świadczenie pracy, a wśród niepracujących BO więcej niż w pozostałych podregionach jest osób bezrobotnych. (s. 27-30).	Zapewnienie zrównoważonego rozwoju całego województwa pod względem siły podregionalnych rynków pracy.	Premiowanie projektów (np. w ramach kryteriów szczegółowych wyboru) zorientowanych na te obszary.	IP PO KL w Województwie Wielkopolskim
2.	Ograniczone stosowanie przez Beneficjentów przy ocenie wniosków kryteriów rynkowych i psycho-społecznych (s. 63-68). Zgromadzone obserwacje wskazują na większą potrzebę modyfikacji kryteriów selekcji BO w odniesieniu do projektów konkursowych (str. 69).	Rozbudowa zestawu kryteriów z wykorzystaniem Modelowego zestawu kryteriów podczas opracowywania zasad przyznawania dofinansowania w kolejnej perspektywie finansowej / kolejnych latach finansowania PO KL ze szczególnym uwzględnieniem projektów konkursowych.	(1) Wykorzystanie Modelowego zestawu kryteriów jako podstawy do dyskusji nad wytycznymi, jakie będą obowiązywały beneficjentów realizujących projekty w ramach Działania 6.2 oraz Poddziałania 6.1.3 PO KL w kolejnym okresie finansowania w zakresie kryteriów selekcji BO, którym przyznana zostanie działalność gospodarcza. (2) Zapewnienie beneficjentom wsparcia merytorycznego w zakresie przyswajania i stosowania utworzonych kryteriów selekcji.	IP PO KL w Województwie Wielkopolskim
3.	Ograniczone znaczenie działań realizowanych w ramach priorytetu VI PO KL dla kategorii wiekowej 50+ - jedynie 24,4% BO z tej kategorii deklaruje pracę zarobkową, a poprawę sytuacji zawodowej tylko	Dalsze działania na rzecz podnoszenia aktywności zawodowej grupy 50+.	Premiowanie projektów (np. w ramach kryteriów szczegółowych wyboru) adresowanych do tej kategorii wiekowej. Rozważenie	IP PO KL w Województwie Wielkopolskim

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

	35,4%. (str. 28, 47)		przygotowania konkursów na „niestandardowe” projekty (np. innowacyjne testujące) wpisujące się w ten temat.	
4.	Niższa ocena poradnictwa w zakresie prowadzenia firmy wyrażona przez BO projektów z Działania 6.2. Może to wynikać z większych oczekiwań BO projektów konkursowych, jednak może też świadczyć o niższym przygotowaniu beneficjentów projektów konkursowych do świadczenia tego typu wsparcia. (str. 19)	Wdrożenie działań na rzecz podniesienia poziomu poradnictwa w zakresie prowadzenia firmy w projektach konkursowych.	Zapewnienie beneficjentom projektów w ramach Działania 6.2 wsparcia merytorycznego na rzecz przygotowania do świadczenia tego typu wsparcia, np. poprzez udostępnianie informacji o potencjalnych źródłach (np. instytucje szkolące) wiedzy dotyczącej poradnictwa w zakresie prowadzenia firmy. Rozważenie stworzenia kryteriów precyzujących potencjalne źródła (instytucje, podmioty) lub zakres (czas trwania, zakres merytoryczny) wsparcia w zakresie poradnictwa na temat prowadzenia firmy.	IP PO KL w Województwie Wielkopolskim

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

10 Spis rysunków

Rysunek 1. Odsetek BO deklarujących, iż udzielone wsparcie było adekwatne do potrzeb – zestawienie w podziale według poszczególnych grup BO oraz rodzajów wsparcia.....	19
Rysunek 2. Ocena poziomu wsparcia.....	20
Rysunek 3. Ocena czasu trwania wsparcia.....	20
Rysunek 4. Przyczyny rezygnacji BO z udziału w projekcie.....	22
Rysunek 5. Sytuacja zawodowa BO przed rozpoczęciem udziału w projekcie.....	23
Rysunek 6. Przyczyny braku pracy przed przystąpieniem do projektu (osoby zarejestrowane jako bezrobotne lub poszukujące pracy oraz osoby nie pracujące niezarejestrowane).....	24
Rysunek 7. Okres zarejestrowania w urzędzie pracy przed rozpoczęciem udziału w projekcie.....	25
Rysunek 8. Odsetek BO potwierdzających szukanie pracy przed udziałem w projekcie.....	25
Rysunek 9. Przyczyny braku poszukiwania pracy przed udziałem w projekcie (pytanie wielokrotnego wyboru).....	26
Rysunek 10. Sytuacja zawodowa BO w momencie badania z wyszczególnieniem sytuacji osób pracujących zarobkowo.....	27
Rysunek 11. Sytuacja zawodowa BO w momencie badania z wyszczególnieniem sytuacji osób niepracujących zarobkowo.....	29
Rysunek 12. Okres od udzielenia wsparcia do znalezienia pracy - podział według typu projektu.....	33
Rysunek 13. Okres od udzielenia wsparcia do znalezienia pracy - podział według rodzaju wsparcia.....	34
Rysunek 14. Odsetek BO oceniających, że otrzymana dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej była wystarczającej wysokości.....	53
Rysunek 15. Czy otwierając działalność gospodarczą, przeznaczył/a Pan/i środki własne na jej uruchomienie?.....	54
Rysunek 16. Decyzja o utworzeniu działalności gospodarczej w sytuacji nieotrzymania dotacji.....	55
Rysunek 17. Ocena kondycji prowadzonego przedsiębiorstwa – przewidywana trwałość funkcjonowania.....	60
Rysunek 18. Ilustracja wyników dyskusji ekspertów nad zestawem kryteriów selekcji BO.....	67

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

11 Spis tabel

Tabela 1. Stan wdrażania Priorytetu VI PO KL w Wielkopolsce	14
Tabela 2. Ocena adekwatności poszczególnych form wsparcia do potrzeb BO	16
Tabela 3. Odsetek BO uczestniczących w poszczególnych kursach wraz z oceną udzielonego wsparcia pod kątem potrzeb	17
Tabela 4. Opinia BO na temat wybranych aspektów realizowanych szkoleń/kursów/warsztatów.	18
Tabela 5. Przyczyny braku pracy – zestawienie w układzie terytorialnym	24
Tabela 6. Okres zarejestrowania w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna przed rozpoczęciem udziału w projekcie – zestawienie w układzie terytorialnym	25
Tabela 7. Odsetek BO potwierdzających szukanie pracy przed udziałem w projekcie – zestawienie w układzie terytorialnym	26
Tabela 8. Charakter obecnie wykonywanej pracy przez BO	27
Tabela 9. Osoby pozostające bez pracy w momencie badania	29
Tabela 10. Zmiana stanowiska pracy i ocena wpływu projektu na awans	30
Tabela 11. Stanowisko pracy, na które BO został zatrudniony po zakończeniu udziału w projekcie	31
Tabela 12. Zajmowane stanowisko od czasu zakończenia udziału w projekcie w porównaniu do poprzednio zajmowanego	31
Tabela 13. Stanowisko zajmowane przez BO po zakończeniu udziału w projekcie	31
Tabela 14. Okres od udzielenia wsparcia do znalezienia pracy	32
Tabela 15. Forma zatrudnienia	35
Tabela 16. Praca na zmiany, w nocy i wieczorem (możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi)	36
Tabela 17. Ocena sytuacji zawodowej BO	37
Tabela 18. Branże, w których zatrudnienie znaleźli BO	39
Tabela 19. Zmiana zawodu i ocena wpływu projektu	40
Tabela 20. Zawody, w których zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie znaleźli BO	41
Tabela 21. Zawód wykonywany po zakończeniu udziału w projekcie	42
Tabela 22. Rodzaj działalności prowadzonej przez instytucję zatrudniającą BO	43
Tabela 23. Zmiana wysokości dochodów od czasu zakończenia udziału w projekcie i wpływ projektu na wzrost wynagrodzenia	43
Tabela 24. Zmiana poziomu dochodów po zakończeniu udziału w projekcie	44
Tabela 25. Wykorzystanie przez BO w obecnej pracy wiedzy lub umiejętności zdobytych w trakcie udziału w projekcie	44
Tabela 26. Częstotliwość wykorzystywania wiedzy zdobytej w trakcie projektu	45
Tabela 27. Wykorzystywanie zdobytych w trakcie udziału w projekcie umiejętności i wiedzy	46
Tabela 28. Porównanie obecnej sytuacji zawodowej z sytuacją sprzed udziału w projekcie	46
Tabela 29. Ocena obecnej sytuacji zawodowej	47

Badanie i publikacja współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Tabela 30. Średnie oceny stopnia, w jakim projekt przyczynił się do zmian w konkretnych obszarach	47
Tabela 31. Czynniki pozwalające uzyskać zatrudnienie	48
Tabela 32. Wzrost poziomu umiejętności poszukiwania i wykonywania pracy oraz pewności siebie BO ..	50
Tabela 33. Czy otwierając działalność gospodarczą, przeznaczył/a Pan/i środki własne na jej uruchomienie?	54
Tabela 34. Decyzja o utworzeniu działalności gospodarczej na wypadek nieotrzymania dotacji	56
Tabela 35. Odsetek beneficjentów, którzy w ramach dofinansowania zakupili środki trwałe	57
Tabela 36. Odsetek BO, którzy wzięliby udział w projekcie ze wsparciem w formie pożyczki	57
Tabela 37. Liczba zatrudnianych osób	57
Tabela 38. Powody niezatrudniania pracowników (możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi).	58
Tabela 39. Odsetek Beneficjentów Ostatecznych, którym wypłacono wsparcie pomostowe	58
Tabela 40. Przeznaczenie wsparcia pomostowego – pytanie wielokrotnego wyboru	59